

Начало>Предприемане на съдебни действия>Къде и как>Правото на коя страна се прилага?

Правото на коя страна се прилага?

Когато участвате в съдебно дело, в което не всички факти са свързани с една и съща държава, трябва да се установи правото, което ще се прилага от съда при решаването на спора по същество.

С разширяването на международната търговия и пътуванията се увеличава и рискът едно предприятие или отделно лице да участва в спор с международен елемент. Международният елемент би могъл да се дължи на факта, че страните са с различна националност или че те пребивават в различни държави, или пък че са сключили договор за сделка, която се осъществява в чужбина.

В случай на спор не е достатъчно да определите кой съд притежава международна **компетентност** да разгледа и да се произнесе по делото; трябва да се установи и кое право ще бъде приложимо за решаване на спора по същество.

Моля, изберете знаме, за да получите подробна информация за съответната страна.

Последна актуализация: 18/01/2019

Тази страница се поддържа от Европейската комисия. Информацията на тази страница не отразява задължително официалната позиция на Европейската комисия. Комисията не поема никаква отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. За да се запознаете с правилата относно авторското право за страниците на ЕС, моля прочетете правната информация.

Кое право ще се прилага? - Белгия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Задължителните източници на белгийското национално право са нормативните актове, общите принципи на правото и обичайното право.

Нормативни актове могат да издават само държавни органи; общите принципи на правото са правно обвързващи, тъй като обществото е убедено в тяхната правна стойност; обичайното право е неписано право, чието приложение е общоприето.

От съдилищата в Белгия не се изисква да следват съдебни прецеденти: съдебната практика, подобно на правната доктрина, има тежест, но не е обвързваща. Съдебните решения имат действие само между страните по делото и не са обвързващи за други съдии, разглеждащи подобни дела. С изключение на Конституционния съд (*Cour constitutionnelle/Grondwettelijk Hof*), друг съд не може да изисква от останалите съдилища да следват създаден от него прецедент. Дори решение на Касационния съд (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*), с което може да бъде отменено и отнесено за повторно разглеждане решение на съд от по-ниска инстанция, не съдържа указания, които са обвързващи за съда, който отново разглежда делото. Само когато Касационният съд постановява за втори път решение по едно и също дело, съдържанието на това решение става обвързващо за съда, който следва да постанови окончателното решение.

1.2 Многостранни международни конвенции

Моля, обърнете внимание, че Федералната публична служба „Външни работи“ разполага с база данни, предоставяща общ преглед на двустранните и многостранните конвенции, подписани след 1987 г.

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites/>

<https://diplomatie.belgium.be/nl/verdragen/>

<https://diplomatie.belgium.be/de/vertrage/>

<https://diplomatie.belgium.be/en/treaties/>

Текстът на редица конвенции, които са в сила в Белгия, е публикуван в Държавен вестник на Белгия (*Moniteur belge/Belgisch Staatsblad*), който е достъпен в електронна форма от 1997 г.: <https://justice.belgium.be/>

Освен това на същия уебсайт може да бъде намерен текстът на редица конвенции, дори и да са сключени преди 1997 г., в рубриката „*Législation consolidée/Geconsolideerde Wetgeving*“ (2800 заглавия към 1 август 2004 г.)

По принцип Белгия е суверенна държава, която има върховна власт над лицата, попадащи под юрисдикцията на нейните съдилища. Предвид увеличаващата се интернационализация на обществото обаче, Белгия е все по-обвързана от правилата, определени от наднационални и международни организации и институции. По-специално Европейският съюз (ЕС), Организацията на обединените нации (ООН), Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО) и Съвета на Европа са оставили своя отпечатък върху белгийското законодателство чрез приемане на договори и нормативни актове (които мога да бъдат или да не бъдат пряко приложими) и чрез налагане на насоки и процеси за правна хармонизация, с които се цели да бъдат задължени държавите членки на тези организации да приведат в съответствие националните си правни системи.

Конвенциите в областта на правата на човека, които са пряко приложими в Белгия, са Европейската конвенция за правата на човека и Европейската социална харта, като и двете са приети от Съвета на Европа. Съответстващите текстове на равнището на Организацията на обединените нации са съответно Пактът за граждански и политически права и Международният пакт за икономически, социални и културни права. Като наднационална организация Европейският съюз (ЕС) има значително влияние върху своите държави членки, включително Белгия. Основните правни инструменти на ЕС са регламенти, които са пряко приложими, и директиви, които трябва да бъдат транспонирани от самите държави членки.

Редица институции и организации са активни в развитието на отделните клонове на правото, като например международното частно право, международното наказателно право и международното търговско и икономическо право. Нека споменем само няколко: Организацията на обединените нации, Комисията на Организацията на обединените нации по международно търговско право, Хагската конференция по международно частно право, Международният институт за унифициране на частното право, Съвета на Европа, Европейския съюз и Европейската общност, Международната комисия по гражданско състояние, Международната морска организация, Международната асоциация за въздушен транспорт, Бенелюкс и т.н.

1.3 Основни двустранни конвенции

Както федералните органи, така и органите на федералните структури, съставляващи Белгия, могат да сключват двустранни конвенции с други държави или региони по света в зависимост от това дали предметът попада в обхвата на собствените им правомощия. Повечето от тези конвенции са сключени със съседни държави или държави, с които Белгия е в тесни или важни търговски отношения.

2 Прилагане на съдебно-процесни норми

Законът от 16 юли 2004 г., с който се приема Кодексът на международното частно право, е публикуван в Държавен вестник на 27 юли 2004 г. (<https://justice.belgium.be/>). Може да бъде разгледан на същия уебсайт в рубриката „*Législation consolidée/ Geconsolideerde Wetgeving*“.

В настоящия информационен лист се разяснява положението съгласно Кодекса на международното частно право. Разпоредбите на Кодекса, които са свързани както с международната компетентност, така и с последиците от чуждестранни съдебни решения и автентични актове са приложими по отношение на искове, предявени след влизането в сила на закона, както и по отношение на съдебни решения и автентични актове, постановени след влизането в сила на закона. За по-ранни случаи, попадащи извън обхвата на преходните разпоредби на Кодекса, се прилагат голям брой други закони. По отношение на тези случаи съществува значителна съдебна практика и правна доктрина. Посочените по-долу уебсайтове могат да бъдат полезни:

- <https://www.law.kuleuven.be/ipr>

- <https://www.ipr.be>

- <https://www.dipr.be>

Кодексът се прилага само когато случаят не се урежда от международни конвенции, правото на Европейския съюз или специално законодателство.

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Белгийските съдии не прилагат само белгийското право. Често пъти те трябва да постановяват решения въз основа на чуждо право.

Белгийското международно частно право гласи, че чуждото право следва да се прилага въз основа на тълкуването, прието в чуждата държава; ако съдът не може да определи съдържанието на чуждото право, той може да поиска помощ от страните. Когато съдът очевидно не може да определи съдържанието на чуждото право в разумен срок, той трябва да приложи белгийското право (член 15 от Кодекса).

2.2 Препращане

След приемането на Кодекса препращането вече не е общоприето (член 16 от Кодекса). В Кодекса обаче е включено изключение за правото, приложимо по отношение на юридически лица (член 110), и възможно препращане към белгийското право относно правоспособността и дееспособността на физическите лица (вж. по-долу).

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Критерият на привързване може да се различава във времето (напр. гражданството) или в пространството (напр. обичайното местопребиваване). В Кодекса на международното частно право се прави опит да се определи правилото, което трябва да се прилага в по-обичайните случаи, в които е налице промяна на критерия на привързване.

Що се отнася до последиците от брака например, първият критерий на привързване съгласно Кодекса е обичайното местопребиваване на съпрузите към момента на позоваване на последиците (член 48).

Що се отнася до дела за произход, в Кодекса се определя, че приложимото право е правото на държавата, на която е гражданин лицето, чието бащинство или майчинство е предмет на спора, към момента на раждането на детето (член 62).

Вещните права се уреждат от правото на държавата, в която се намира съответната вещь към момента на позоваване на правото върху нея. В Кодекса обаче се определя, че придобиването и загубата на такива права се урежда от правото на държавата, в която се намира вещта към момента на действията или обстоятелствата, които се използват като основание за придобиването или загубата на правата (член 87).

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Обичайните стълкновителни норми не се прилагат в редица случаи, определени в кодекса.

1. По изключение правото, определено от Кодекса, не е приложимо когато е очевидно, че с оглед на всички обстоятелства случаят има много слаба връзка с Белгия и е много тясно свързан с друга държава. В този случай се прилага правото на тази друга държава (член 19).

2. Императивните или свързаните с обществения ред норми на белгийското право, които уреждат международна ситуация, независимо от правото, определено от стълкновителните норми, продължават да се прилагат (член 20).

3. Изключението по съображения за обществен ред позволява да не се прилагат определени аспекти на чуждото право, ако последиците от тяхното прилагане биха били явно несъвместими с белгийския правен ред (член 21).

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Белгийският съд може да поиска от страните да определят съдържанието и обхвата на чуждото право. Съдът може също така да прилага Европейската конвенция за обмен на правна информация между държави, подписана в Лондон на 7 юни 1968 г. Когато се изискват автентични доказателства, от страната ще бъде поискано да представи декларация, известна като *certificat de coutume*, в която съответният чуждестранен орган предоставя автентични доказателства за нормите, които са или са били приложими в неговата държава.

3 Стълкновителни норми

Когато съгласно посочените вече норми е компетентен белгийският съд, той трябва да реши кое право трябва да приложи по отношение на спора. Съдът взема решение по този въпрос в съответствие с белгийското международно частно право. В зависимост от предмета на спора са налице различни критерии на привързване, които могат да свържат делото с конкретен правен ред. Кодексът на международното частно право е структуриран по тематични области и посочва съответните критерии на привързване за съответните тематични области. По-долу са разгледани някои от тези области.

3.1 Договорни задължения и правни действия

Тази тематична област се урежда от Регламент (ЕО) № 593/2008 от 17 юни 2008 г., известен като Регламент „Рим I“. Кодексът на международното частно право разширява приложението на предишната Римска конвенция от 1980 г. до договорни задължения, които бяха изключени от нейния обхват. Кодексът следва да бъде адаптиран скоро, за да се вземе предвид положението, произтичащо от заместването на предишната Римска конвенция с Регламент „Рим I“.

Определени въпроси, изключени от обхвата на регламента, обаче се уреждат от специфични норми:

- международни конвенции (по-специално Женевската конвенция от 7 юни 1930 г. за уреждане на някои стълкновения на закони във връзка с менителниците и записите на заповед, и Женевската конвенция от 19 март 1931 г. за уреждане на някои стълкновения на закони във връзка с чековете), или

- специфични разпоредби на Кодекса (по-специално член 124 относно доверителната собственост и член 111 относно дружествените договори).

И накрая, следва да се отбележи, че съгласно член 25 от Регламента, продължават да се прилагат определени международни конвенции, а именно:

- Будапещенската конвенция от 21 юни 2001 г. относно договора за превоз на товари по вътрешните водни пътища,

- Лондонската международна конвенция от 28 април 1989 г. по спасяване,

- Международните конвенции за уеднаквяване на някои правила във връзка със случаи на сблъскване и за уеднаквяване на някои правила относно оказване на помощ и спасяване на море, подписани в Брюксел на 23 септември 1910 г., и протоколът за подписване, приложен към тях.

3.2 Извъндоговорни задължения

Тази област се урежда от Регламент (ЕО) № 864/2007 от 11 юли 2007 г., известен като Регламент „Рим II“. Кодексът на международното частно право разширява приложението на регламента до въпроси, които са изключени от обхвата му.

Определени въпроси, които не попадат в обхвата на регламента, обаче се уреждат от специфични норми. Ето защо задължението, произтичащо от клеветническо действие или от нарушаване на неприкосновеността на личния живот или правата на личността, се урежда, по избор на ищеца, от правото на държавата, в която е извършено действието или е настъпила или има опасност да настъпи вредата, освен ако ответникът не установи, че не е могъл да предвиди, че вредата ще настъпи в тази държава (член 99).

Следва да се отбележи, че съгласно член 28 от Регламента продължават да се прилагат определени международни конвенции, а именно:

- Хагската конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия,
- Международната конвенция за уеднаквяване на някои правила за гражданска юрисдикция в случаи на сблъскване, Международната конвенция за уеднаквяване на някои правила за наказателна юрисдикция в случай на сблъскване или на друго навигационно произшествие и Международната конвенция за уеднаквяване на някои правила за задържането на морски кораби, всички подписани в Брюксел на 10 май 1952 г.,
- Международната конвенция по спасяване, Лондон, 28 май 1989 г.,
- Конвенцията за издаване на европейски патенти, Мюнхен, 5 октомври 1973 г.,
- Международната конвенция от 29 май 1933 г. за уеднаквяване на някои правила относно налагане на запор на въздухоплавателни средства,
- Международните конвенции за уеднаквяване на някои правила във връзка със случаи на сблъскване и за уеднаквяване на някои правила относно оказване на помощ и спасяване на море, подписани в Брюксел на 23 септември 1910 г., и протоколът за подписване, приложен към тях.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Освен ако в Кодекса на международното частно право не е предвидено друго, приложимото право по спорове, свързани с гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на физическите лица, е правото на държавата, чийто гражданин е лицето.

Що се отнася до правоспособността и дееспособността на физическите лица, Кодексът включва разпоредба за частично препращане: въпросът ще се урежда от белгийското право, ако чуждото право изисква прилагане на белгийското право (член 34 от Кодекса).

В съответствие с общия принцип приложимото право към определянето на фамилиите и собствените имена е правото на държавата, чийто гражданин е лицето (член 37).

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Като общо правило за установяване на приложимото право член 62 от Кодекса на международното частно право предвижда, че установяването и оспорването на бащинство или майчинство на дадено лице се уреждат от правото на държавата, чийто гражданин е лицето към момента на раждането на детето, или ако установяването на бащинство или майчинство е в резултат на волеизявление, към момента на този акт.

3.4.2 Осиновяване

Условията за извършване на осиновяване се уреждат от отечественото право на осиновителя или общото отечествено право на осиновителите. Ако осиновителите нямат едно и също гражданство, условията се уреждат от правото на обичайното им местопребиваване, или, ако няма такава, от белгийското право.

Приложимото право към даването на съгласие от съответните лица е това на държавата, в която е обичайното местопребиваване на осиновеното лице. Ако според това право обаче не се изисква съгласието на осиновеното лице или това право не познава института на осиновяването, съгласието на осиновеното лице ще се урежда от белгийското право (член 67 и член 68 от Кодекса на международното частно право).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

По отношение на правото, приложимо към брака, Кодексът на международното частно право прави разграничение между:

1. обещанието за сключване на брак: правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на бъдещите съпрузи, или, ако няма такава, правото на държавата, чийто граждани са двамата бъдещи съпрузи, или, ако няма такава, белгийското право (член 45 от Кодекса);
2. сключването на брак: националното право на всеки от съпрузите, с възможното изключение за брак между лица от един и същи пол, което се изразява в това, че разпоредбата на чуждото право, забраняваща такъв брак, ще бъде изключена, ако единият от съпрузите е гражданин или има обичайно местопребиваване в държава, чието право позволява сключването на такъв брак (член 46 от Кодекса);
3. формалности: правото на държавата, в която е сключен бракът (член 47 от Кодекса).
4. последици от брака: правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на съпрузите, или, ако няма такава, правото на държавата, чийто граждани са двамата съпрузи, или, ако няма такава, белгийското право (член 48 от Кодекса);

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Що се отнася до партньорства или всяка форма на съжителство, подлежащо на регистрация, в белгийското право се разграничават отношенията между несклучили брак партньори, които създават връзка, равнозначна на брак, и отношенията, които не създават връзка, равнозначна на брак. Приложимото право по отношение на първия вид отношения е правото, което се прилага към брака (вж. по-горе), докато правото, приложимо към отношенията, свързани със съжителство, което не създава връзка, равнозначна на брак, е правото на държавата, в която първоначално е регистрирано отношението, свързано със съжителството.

Няма специфични разпоредби, уреждащи нерегистрирани отношения, свързани със съжителство.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

По отношение на развод и раздяла се прилага Регламент (ЕС) № 1259/2010 от 20 декември 2010 г.

3.5.4 Задължения за издръжка

Член 15 от Регламент (ЕО) № 4/2009 от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка препраща към Хагския протокол от 23 ноември 2007 г. относно приложимото право към задълженията за издръжка. Общото правило определя правото на държавата, в която се намира обичайното местопребиваване на кредитора. Налице са обаче специални правила, приложими към задълженията за издръжка в отношенията между деца и родители, към задълженията за издръжка спрямо лица на възраст под 21 години при техните взаимоотношения с лица, различни от родителите им, и към задълженията за издръжка между съпрузи и бивши съпрузи или между лица, чийто брак е унищожен. Протоколът включва и разпоредба, позволяваща на страните да изберат приложимото право.

Освен това Хагската конвенция от 24 октомври 1956 г. за приложимото право при задълженията за издръжка на деца се прилага в отношенията между Белгия и държава, която е страна по нея, без да е ратифицирала посочения по-горе Хагски протокол от 23 ноември 2007 г.

3.6 Режи на имуществени отношения

Партньорите могат да изберат сами правото, което да урежда техния брачно-имуществен режим. Изборът е ограничен: правото на държавата на първото обичайно местопребиваване на партньорите след сключването на брака им или отечественото право на единия от съпрузите (член 49 от Кодекса на международното частно право).

При липсата на избор на приложимо право брачно-имуществения режим се урежда от правото на държавата, където е първото обичайно местопребиваване на партньорите след сключването на брака им. Ако обичайното им местопребиваване не се намира в една и съща държава, приложимо е правото на държавата, чиито граждани са и двамата партньори към момента на сключване на брака. В останалите случаи приложимото право е правото на държавата, в която е сключен бракът (член 51 от Кодекса).

3.7 Завещания и наследяване

Тази област се урежда от Регламент 650/2012 от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

3.8 Недвижимо имущество

Критерият за определяне на приложимото право е мястото, където се намира имуществото (член 87 от Кодекса на международното частно право).

3.9 Несъстоятелност

Несъстоятелността се урежда от Регламент (ЕО) № 1346/2000 от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност. Основният принцип в Регламента е, че е налице едно главно универсално производство по несъстоятелност, което може да бъде последвано от вторични частични производства.

Последна актуализация: 05/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици вече са преведени.

Кое право ще се прилага? - Чешка република

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Що се отнася до съгласителните норми, основният национален нормативен акт е Закон № 91/2012 относно международното частно право.

1.2 Многостранни международни конвенции

Подбор от важни многостранни международни конвенции, уреждащи приложимото право:

Варшавска конвенция за уеднаквяване на някои правила при международния въздушен превоз, Варшава 1929 г.

Конвенция за договора за международен автомобилен превоз на стоки (CMR), 1956 г.

Гуадалахарска конвенция за уеднаквяване на някои правила при международния въздушен превоз, извършван от лице, различно от превозвача по договора, 1961 г.

Виенска конвенция за гражданска отговорност за ядрена вреда, 1963 г.

Хагска конвенция за приложимото право при пътнотранспортни произшествия, 1971 г.

Конвенция за договора за международен автомобилен превоз на пътници и багажи (CVR), 1973 г.

Конвенция относно предписания в областта на международната продажба на стоки, 1974 г.

Конвенция на Организацията на обединените нации за морски превоз на товари, 1978 г.

Римска конвенция за приложимото право към договорните задължения, 1980 г.

Конвенция на Организацията на обединените нации относно договорите за международна продажба на стоки, Виена, 1980 г.

Конвенция за международни железопътни превози (COTIF), 1980 г.

Конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, Хага, 1996 г.

Конвенция за уеднаквяване на някои правила за международния въздушен превоз, Монреал, 1999 г.

Хагска конвенция за международната защита на пълнолетни лица, 2000 г.

Хагски протокол за приложимото право към задълженията за издръжка, 2007 г. (страна по него е ЕС)

1.3 Основни двустранни конвенции

Подбор от основните двустранни международни договори, уреждащи приложимото право:

Договор между Чехословашката република и Народна република Албания за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела, 1959 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Социалистическа федеративна република Югославия за уреждането на правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела, 1964 г. (прилага се към всички държави — правоприемници на бивша Югославия).

Договор между Народна република България и Чехословашката социалистическа република и за правна помощ и уреждане на отношения по граждански, семейни и наказателни дела, 1976 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Народна република Монголия за предоставянето на правна помощ и за правните отношения по граждански, семейни и наказателни дела, 1976 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Република Куба за взаимна правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела, 1980 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Съюза на съветските социалистически републики за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела, 1982 г. (прилага се към Руската федерация и много други държави — правоприемници на бившия СССР).

Договор между Чехословашката социалистическа република и Социалистическа република Виетнам за правна помощ по граждански и наказателни дела, 1982 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Народна република Полша за правна помощ и уреждане на правни отношения по граждански, семейни, трудови и наказателни дела, 1987 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Народна република Унгария за правна помощ и уреждане на правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела, 1989 г.

Договор между Чешката република и Румъния за правна помощ по граждански дела, 1994 г.

Договор между Чешката република и Украйна за правна помощ по граждански дела, 2001 г.

Договор между Чешката република и Република Узбекистан за правна помощ и правни отношения по граждански и наказателни дела, 2002 г.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Този въпрос се урежда от член 23 от Закона относно международното частно право.

Съдът прилага чуждото право служебно. Правото се прилага по същия начин, както в държавата, в която е в сила. Разпоредбите на прилаганото право са разпоредбите, които ще се прилагат за решение по делото в държавата, в която правото е в сила, независимо от систематичното им място или публичноправния им характер, при условие че не противоречат на разпоредбите на чешкото право, които трябва да се прилагат.

Съдът определя служебно коя част от чуждото право да се прилага. Съдът или публичният орган, който взема решения по случаи, уредени от въпросното право, предприема всички необходими мерки за определяне на въпросното право.

2.2 Препращане

Общата уредба на този въпрос се намира в член 21 от Закона относно международното частно право.

Препращането се приема, освен в областта на договорното и трудово право. Когато приложимото право е избрано от страните, стълкновителните разпоредби могат да бъдат взети предвид само когато това произтича от споразумението между страните.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Обикновено преценката относно даден критерий се прави към момента на преценка на дадено правно релевантно обстоятелство. Разбира се, даден въпрос може да се урежда в определени моменти от специфични стълкновителни норми — вж. например нормите относно вещните права в точка 3.8.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Общата уредба на този въпрос се намира в член 24 от Закона относно международното частно право.

Правото, което следва да се прилага съгласно Закона относно международното частно право, не трябва да се прилага при напълно изключителни обстоятелства, когато след подходящо разумно разглеждане на всички обстоятелства по делото, и по-специално обосноваването очаквания на страните относно прилагането на друго право, може да се окаже непропорционално и да противоречи на разумното и справедливо уреждане на отношенията между страните. Съгласно тези условия и когато не са засегнати правата на други лица, правото, което следва да се прилага, е това, което отразява такава уредба.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Този въпрос се урежда от член 23 от Закона относно международното частно право.

Съдът определя служебно коя част от чуждото право да се прилага. Съдът или публичният орган, който взема решение по случаи, уредени от въпросното право, предприема всички необходими мерки за определяне на въпросното право.

Ако съдът или публичният орган, който постановява решение по случаи, уредени от въпросното право, не е запознат със съдържанието на чуждото право, той може да поиска становището на Министерството на правосъдието, за да го определи.

Когато чуждото право не може да се определи в рамките на разумен срок или когато такава определяне е невъзможно, се прилага чешкото право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Договорните задължения се уреждат от член 87 и член 89 от Закона относно международното частно право. Приложението на тези членове е ограничено до тези договорни задължения или до техни аспекти, които не попадат в обхвата на законодателството на ЕС или на международни договори, освен ако това законодателство или тези договори допускат приложението на този закон. Ето защо тези членове представляват субсидиарни разпоредби.

Договорите се уреждат от правото на държавата, с която договорът е най-тесно свързан, освен ако страните не са избрали приложимото право.

Изборът на право трябва да бъде направен изрично или трябва да следва недвусмислено от разпоредбите на договорите или от обстоятелствата по делото.

Застрахователни договори се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на титуляра на полицата. Страните могат да избират приложимото право за застрахователен договор.

В случай на застрахователни споразумения, които се уреждат от Регламент „Рим I“, Законът използва възможността, която се предоставя на държавите членки по член 7, параграф 3 от този регламент, позволяващ на страните да избират приложимото право до степен, позволена от регламента.

Правоотношения, възникнали от едностранни правни сделки, се уреждат, съгласно член 90 от Закона, от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване или седалището на страната, която извършва едностранната правна сделка, към момента на извършване на едностранната правна сделка, освен ако е избрано друго приложимо право.

3.2 Извъндоговорни задължения

В член 101 от Закона относно международното частно право е установена, главно във връзка с обхвата на Регламент „Рим II“, стълкновителна норма само за извъндоговорните задължения, произтичащи от нарушаване на частни права и права, свързани с личността, включително клеветата.

Тези задължения се уреждат от правото на държавата, в която настъпва нарушението. Увредената страна може обаче да избере да се прилага правото на държавата, в която а) е обичайното местопребиваване или седалището на увредената страна, б) е обичайното местопребиваване или седалището на субекта, извършил нарушението, или в) нарушението е породило последици, при условие че извършителят на нарушението е могъл да ги предвиди.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Този въпрос се урежда от член 29 от Закона относно международното частно право.

Освен ако в закона не се предвижда друго, правосубектността и правоспособността се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на лицето. Освен ако в закона не се предвижда друго, е достатъчно, ако физическото лице, извършващо правно действие, е правоспособно да извърши действието съгласно закона, който е приложим на мястото, където физическото лице извършва това действие.

Приложимото право спрямо имената на физическите лица се определят съобразно гражданството на въпросното лице. Лицето обаче може да избере да се прилага правото на държавата, в която е обичайното му местопребиваване.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Установяването и оспорването на произход се урежда от член 54 от Закона относно международното частно право. То се подчинява на правото на държавата, чийто гражданин е детето по рождение; когато детето придобива повече от едно гражданство по рождение, се прилага чешкото право. Правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на майката на детето към момента на раждането, се прилага, когато това е в интерес на детето. Когато обичайното местопребиваване на детето е в Чешката република и когато това е в интерес на детето, установяването или оспорването на произхода се подчинява на чешкото право. Произходът може да бъде установен в съответствие с правото на държавата, в която е направена декларацията за произход. Когато произходът се оспорва в друга държава в съдебна или извънсъдебна процедура в съответствие с правото на тази държава и произходът се установява по отношение на друго лице, това ще е достатъчно да се установи произход по отношение на това лице.

Приложимото право към отношенията между родители и деца при въпроси, свързани с издръжка, се определя в съответствие с Хагския протокол за приложимото право към задълженията за издръжка (2007 г.). В други случаи, включващи родителски права и задължения и мерки за закрила на личността или собствеността на дете, приложимото право се определя в съответствие с Хагската конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (1996 г.).

3.4.2 Осиновяване

Този въпрос се урежда от Закона относно международното частно право, член 61 и член 62.

За осиновяване е необходимо да са изпълнени условията, определени съгласно правото на държавата, чийто гражданин е осиновеното лице, и на държавата, чийто гражданин е осиновителят. Когато осиновителите са с различно гражданство, трябва да се изпълнят условията на правните системи, определени според гражданството на двамата родители, както и правото на държавата, чийто гражданин е осиновеното лице. Когато, съгласно тези правила, ще бъде необходимо да се прилага правото на друга държава, което не допуска осиновяването или го допуска само при крайно ограничени обстоятелства, чешкото право се прилага доколкото обичайното местопребиваване на осиновителя или поне на единия от осиновителите, или на осиновеното лице се намира в Чешката република.

Последиците от осиновяването се уреждат от правото на държавата, чиито граждани са всички страни към момента на осиновяването, или когато случат не е такъв, от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на всички страни към момента на осиновяването, или когато случат не е такъв, от правото на държавата, чийто гражданин е осиновеното лице.

За отношенията между осиновителя и осиновеното лице, или между осиновителите по въпроси, свързани с родителските права и задължения, отглеждането на детето и издръжката, се прилага правото, определено съгласно международните споразумения, изброени в параграф 3.4.1. за произхода.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Този въпрос се урежда от член 48 и член 49 от Закона относно международното частно право.

Брачната дееспособност на дадено лице, както и условията за действителността на брака се уреждат от правото на държавата, чийто гражданин е лицето.

Формата на брака се урежда от приложимото право на мястото, където се сключва бракът.

Брак, който е сключен в посолство на Чешката република в друга държава, се урежда от чешкото право.

Лични отношения между съпрузите се уреждат от правото на държавата, чиито граждани са и двете лица. Когато те са граждани на различни държави, отношенията се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на двамата съпрузи, или когато случат не е такъв, от чешкото право.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

С член 67 от Закона относно международното частно право се урежда приложимото право за партньорства и подобни отношения и последиците от тях, дееспособността за встъпване в такива отношения, процедурите за създаване на такива отношения, или за тяхното прекратяване, унищожаване и обявяването им за нищожни, както и за уреждане на лични и имуществени въпроси между партньорите.

Всички тези въпроси се уреждат от правото на държавата, в която е или е било създадено партньорството или подобно отношение.

Чешкото право не включва стълкновителни мерки, разглеждащи съжителството на семейни начала.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

С член 50 от Закона относно международното частно право се урежда приложимото право при развод и унищожаване на брак или установяване на нищожността на брак. Чешката република не участва в засилено сътрудничество в областта на приложимото право при случаи на развод и законна раздяла и следователно не е обвързана с Регламент (ЕС) №1259/2010 на Съвета.

Разводът се урежда от правото на държавата, уреждаща личните отношения между съпрузите към момента на започване на процедурата.

(Личните отношения между съпрузите се уреждат от правото на държавата, чиито граждани са и двамата. Когато те са граждани на различни държави, тези отношения се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване и на двамата съпрузи, или когато случат не е такъв, от чешкото право.) Когато съгласно тази стълкновителната норма е необходимо да се прилага правото на друга държава, което не допуска развод или го допуска само при напълно изключителни обстоятелства, чешкото право се прилага доколкото поне единият от съпрузите е гражданин на Чешката република или поне единият от съпрузите е с обичайно местопребиваване в Чешката република.

При унищожаване на брак или при установяване на неговата нищожност брачната дееспособност и формата на сключването на брака се преценяват съгласно правото, приложимо към момента на сключването на брака.

Чешкото право не включва стълкновителна мярка за раздяла.

3.5.4 Задължения за издръжка

Задълженията за издръжка между съпрузи и бивши съпрузи се уреждат от правото, определено съгласно Хагския протокол за приложимото право към задълженията за издръжка (2007 г.).

3.6 Режими на имуществени отношения

Този въпрос се урежда от член 49 от Закона относно международното частно право.

Режимът на имуществените отношения между съпрузите се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на двамата съпрузи; когато случат не е такъв, от правото на държавата, чиито граждани са и двамата съпрузи, а когато случат не е такъв, от чешкото право.

Договорното уреждане на имуществените отношения между съпрузите се урежда от правото, приложимо към имуществените отношения към момента на постигане на договореностите. Когато случат не е такъв, съпрузите могат да се споразумеят за договорно уреждане на имуществените си отношения съгласно правото на държавата, чийто гражданин е единият от съпрузите, или на държавата, в която е обичайното

местопребиваване на съпрузите, или на правото на държавата, където се намира въпросното недвижимо имущество, или съгласно чешкото право. Когато споразумението е сключено в друга държава, трябва да се изготви нотариално заверено копие на споразумението или подобен на него документ.

3.7 Завещания и наследяване

Приложимото право във връзка с наследяването на лица, починали на 17 август 2015 г. или след тази дата, се урежда от **Регламент (ЕС) № 650 /2012**.

Този въпрос се урежда от член 76 и член 77 от Закона относно международното частно право. Тези разпоредби се прилагат във връзка с наследяването на лица, починали на 16 август 2015 г. или преди тази дата (освен ако приложимото право не се урежда по различен начин от двустранен международен договор).

Правният режим на наследяването се урежда от правото на държавата на обичайното местопребиваване на наследодателя към момента на смъртта му. Когато наследодателят е гражданин на Чешката република и поне единият от наследниците има обичайно местопребиваване в Чешката република, тогава се прилага чешкото право.

Дееспособността за изготвяне или отмяна на завещание, както и последиците от недостатъците в завещание и техните проявления, се уреждат от правото на държавата, чийто гражданин е завещателят към момента на изготвянето на завещанието, или в която е обичайното местопребиваване на завещателя. Подобно определяне на приложимото право се извършва по отношение на дееспособността за изготвяне или отмяна на други видове завещателни разпореджания в случай на смърт и за да се определи какви други видове завещателни разпореджания са допустими в случай на смърт.

Завещанието е действително по отношение на своята форма, когато формата отговаря на правото на държавата а) чийто гражданин е завещателят към момента на изготвяне на завещанието или към момента на неговата смърт, б) на територията, на която е изготвено завещанието, в) в която е обичайното местопребиваване на завещателя към момента на изготвяне на завещанието или към момента на неговата смърт, г) което следва да се прилага към правния режим на наследяване или което трябва да се е прилагало за такъв режим към момента на изготвяне на завещанието, или д) където се намира въпросното недвижимо имущество. Тези правила се прилагат към формата за отмяна на завещание. Същите правила се прилагат *mutatis mutandis* към формата на договорите за наследство и други завещателни разпореджания в случай на смърт, при условие че завещателят е страна по договора за наследство. Те се прилагат и към формата за отмяна на договор за наследство или други завещателни разпореджания в случай на смърт.

Завещателят може да определи в завещание, че вместо иначе приложимото право, правният режим на наследяване ще се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на завещателя към момента на изготвяне на завещанието, включително за завещателно разпореджане относно недвижимо имущество, или той може да определи, че правният режим на наследяването, включително за завещателно разпореджане относно недвижимо имущество, ще се урежда от правото на държавата, чийто гражданин е той към момента на изготвяне на завещанието. Страните по договора за наследство могат да избират правния режим на наследяването от тези правни системи, при условие че завещателят е едната от страните по договора за наследство. Това също се прилага *mutatis mutandis* към други завещателни разпореджания в случай на смърт.

Съгласно Регламента за наследяването доколкото съгласно приложимото към наследяването право в съответствие с регламента няма нито наследник, нито заветник за активите, определен с разпореджане с имущество в случай на смърт, нито физическо лице с права на наследник по уреден от закона ред, прилагането на така определеното право не изключва правото на дадена държава членка или на образувание, определено за тази цел от въпросната държава членка, да придобие, в съответствие с националното ѝ право, наследственото имущество, което се намира на нейна територия, при условие че кредиторите имат право да търсят удовлетворяване на вземанията си от наследственото имущество като цяло.. В чешкото право този въпрос се урежда от член 1634 от Гражданския кодекс. Съгласно него, когато няма нито наследник по завещание, нито по закон, наследството преминава към държавата и държавата се приема за законен наследник. Държавата е в същото положение спрямо другите страни като наследник, приемащ наследството по опис. Съгласно член 78 от Закона относно международното частно право намиращи се в Чешката република вещи и права на завещателя, преминават към Чешката република, когато няма наследник; решенията по тези въпроси са от компетентността на чешките съдилища. За тези цели държавата или друга териториална единица, или съществуваща институция не се разглежда като наследник, освен ако не е включена в завещанието като наследник.

3.8 Недвижимо имущество

Този въпрос се урежда от членове 69—79 от Закона относно международното частно право.

Общото правило е, че правата върху недвижимо или движимо имущество се уреждат от правото на мястото, където се намира имуществото.

Съгласно това право се определя дали имуществото е движимо или недвижимо. По отношение на определени вещи и по отношение на определени аспекти на вещните права в Закона обаче се съдържат специални стълкновителни норми — вж. по-долу:

Вещните права върху кораби и въздухоплавателни съдове се вписват в публичен регистър; придобиването и прекратяването на тези права се урежда от правото на държавата, където се води този регистър.

Придобиването и прекратяването на вещни права върху движимо имущество се урежда от правото на мястото, където се намира имуществото към момента на настъпване на събитието, което води до възникването или прекратяването на това право.

Придобиването и прекратяването на правото на собственост върху движимо имущество, което се прехвърля въз основа на споразумение, се урежда от правото, което урежда споразумението, което е основанието за придобиване или прекратяване на правото на собственост.

Когато правна процедура, която трябва да бъде основание за придобиване и прекратяване на вещни права върху движимо имущество, се извършва след започване на превода или по време на превода на това имущество, придобиването и прекратяването на тези права се урежда от правото на мястото на изпращане на имуществото. Ако обаче придобиването и прекратяването на вещни права върху въпросното имущество се извършва чрез издаване на удостоверение, което трябва да бъде представено за целите на предаване на имуществото и боравенето с него, се прилага правото на мястото, където се намира удостоверението към момента на издаването.

Разпоредбите относно вписвания в публични регистри и подобни списъци, валидни на мястото, където се намира движимото или недвижимото имущество, се прилагат също, когато правното основание за придобиване, прекратяване, ограничаване или прехвърляне на вписаното право се преценява съгласно друга правна система.

Придобивната давност се урежда от правото, което е валидно на мястото, където се е намирало имуществото към момента, от който започва да тече придобивната давност. Владелецът обаче може да се позове на правото на държавата, в която тече придобивната давност и в която от момента на пристигане на имуществото във въпросната държава са изпълнени всички условия за действието на придобивната давност съгласно правото на тази държава.

3.9 Несъстоятелност

Този въпрос се урежда от член 111 от Закона относно международното частно право. Стълкновителните разпоредби на Регламента относно несъстоятелността се прилагат *mutatis mutandis*, освен в уредените от регламента случаи.

Последна актуализация: 06/03/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [\[et\]](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици вече са преведени.

Кое право ще се прилага? - Естония

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Въпросите, свързани с приложимото право, се уреждат основно от [Закона за международното частно право \(наричан по-долу „ЗМЧП“\) \(rahvusvahelise eraõiguse seadus\)](#). Преди влизането в сила на ЗМЧП на 1 юли 2002 г. въпросите, свързани с приложимото право, се уреждаха от общата част на Гражданския кодекс (*tsiviilseadustiku üldosa seadus*). Понастоящем ЗМЧП се прилага вместо него в почти всички случаи съгласно Закона за задълженията (*võlaõigusseadus*), общата част на Гражданския кодекс и член 24 от Закона за прилагането на ЗМЧП (*rahvusvahelise eraõiguse seaduse rakendamise seadus*).

Освен това следва да се вземат предвид отдаването на приоритет на нормите, произтичащи от приложимото право на ЕС, пред тези на националното право, и принципът, произтичащ от член 123 на Конституцията на Република Естония, съгласно който, когато закони или други нормативни актове на Естония противоречат на международен договор, ратифициран от естонския парламент, се прилагат разпоредбите на международния договор. Естония е подписала също така четири договора за правна помощ — с Русия, Украйна, Полша и с Латвия и Литва, които уреждат също въпроси, свързани с приложимото право.

1.2 Многостранни международни конвенции

Конвенция относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджения, подписана в Хага на 5 октомври 1961 г.;

Конвенция относно приложимото право към договорни задължения, подписана в Рим на 19 юни 1980 г.;

Конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, подписана в Хага на 19 октомври 1996 г.;

Протокол за приложимото право към задължения за издръжка, подписан в Хага на 23 ноември 2007 г.

Допълнителна информация можете да намерите в [Riigi Teataja \(Държавен вестник\)](#).

1.3 Основни двустранни конвенции

Договор между Република Естония, Република Латвия и Република Литва за правна помощ и правни отношения, подписан в Талин на 11 ноември 1992 г.;

Договор между Република Естония и Руската федерация за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела, подписан в Москва на 26 януари 1993 г.;

Договор между Република Естония и Украйна за правна помощ и правни отношения по граждански и наказателни дела, подписан в Киев на 15 февруари 1995 г.;

Договор между Република Естония и Република Полша за правна помощ и правни отношения по граждански, трудови и наказателни дела, подписан в Талин на 27 ноември 1998 г.

Допълнителна информация можете да намерите в [Riigi Teataja \(Държавен вестник\)](#).

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Ако по силата на закон, международен договор или сделка се изисква прилагането на чуждо право, съдилищата го прилагат, независимо от това дали прилагането му е поискано или не. Това означава, че задължението на съдилищата да прилагат чуждото право не зависи от това дали това е поискано от някоя от страните (член 2, параграф 1 от ЗМЧП).

По някои граждански дела, по които страните имат право да се споразумеят относно избора на приложимо право, естонските съдилища прилагат естонското право вместо чуждото право, тъй като презюмират, че страните негласно са се отказали от правото си на избор на чуждото право.

2.2 Препращане

Когато ЗМЧП предвижда, че се прилага чуждо право (препращане от първа степен), се прилагат нормите на международното частно право на съответната държава. Когато тези норми предвиждат, че се прилага естонското право (препращане от втора степен), се прилагат нормите на естонското материално право (член 6, параграф 1 от ЗМЧП).

Поради това, когато чуждото право препраща към естонското право, следва да се прилагат нормите на естонското материално право.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Учредяването или погасяването на вещно право следва да се определя в съответствие с правото на държава, в която се намира имуществото към момента на учредяване или погасяване на вещното право (член 18, параграф 1 от ЗМЧП). Поради това, ако местонахождението на имущество се променя след учредяването и погасяването на вещно право, приложимото право също се променя. Правото на държавата по местоживееене на физическо лице се прилага по отношение на неговата пасивна и активна дееспособност (член 12, параграф 1 от ЗМЧП). Поради това, ако се промени държавата по местоживееене на дадено лице, приложимото право по отношение на неговата пасивна и активна дееспособност също се променя. В закона обаче се предвижда промяната на местоживееенето да не ограничава вече придобитата активна дееспособност (член 12, параграф 2 от ЗМЧП).

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Чуждо право не се прилага, ако това води до явно противоречие с основните принципи на естонското право (обществен ред). В тези случаи следва да се прилага естонското право (член 7 от ЗМЧП).

Независимо от това дали чуждото право предвижда правна норма, която не съществува в естонското право, това не е от определящо значение в тези случаи; вместо това, съгласно клаузата за обществения ред, следва да се прилага естонското право вместо чуждото право, когато прилагането на последното води до явно противоречие с основните принципи на естонското право.

В законодателството, приложимо към договорни задължения, се предвижда също, че разпоредбите на съответната глава в ЗМЧП не засягат прилагането на тези разпоредби на естонското право, които са приложими независимо от правото, уреждащо договорите (член 31 от ЗМЧП). В член 32, параграф 3 от Закона се посочва също така, че когато всички елементи, свързани с договора към момента на избора, са свързани само с една държава, фактът, че страните са избрали за уреждане на договора чуждо право, независимо от това дали са избрали и чужда юрисдикция или не, не засяга прилагането на тези правни норми на тази държава, и че от тях не може да бъде получена дерогация чрез договор (повелителни норми).

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Въпреки въведения общ принцип, че съдилищата трябва да прилагат чуждото право в ситуации, в които това се изисква съгласно закон, международен договор или сделка, независимо дали неговото прилагане е поискано или не (член 2, параграф 1 от ЗМЧП), при определяне на приложимото чуждо право органите и съдилищата могат да потърсят помощта на страните или на правителствени органи.

Въпреки че страните могат да представят на съдилищата документи, с цел да се определи съдържанието на чуждото право, съдилищата не са задължени да се придържат към тези документи (член 4, параграф 2 от ЗМЧП). Съдилищата имат право също да потърсят помощ от Министерството на правосъдието или Министерството на външните работи на Република Естония, както и да ангажират експерти (член 4, параграф 3 от ЗМЧП).

От страните в гражданско производство се изисква да докажат право, което е в сила извън Република Естония, международно право или обичайно право, доколкото съдът не е запознат с това право в съответствие с член 234 от Гражданския процесуален кодекс. Съдът може да използва и други източници на информация и да предприеме други действия за определяне на съдържанието на правото, както е посочено в предишния параграф във връзка с член 4 от ЗМЧП.

Правото на съдилищата да поискат информация, за да определят съдържанието на приложимото право, се основава на принципа на състезателност на гражданското производство. Този принцип е засегнат главно в член 5, параграфи 1 и 2 от Гражданския процесуален кодекс, които предвиждат, че производство по предявен иск се образува въз основа на фактите и молбите, представени от страните, основани на претенцията, както и че страните имат равни права и възможности да обосноват своите претенции и да отхвърлят, или да оспорят претенциите на ответната страна. По този начин дадена страна може да избере фактите, които да представи, с цел да обоснове претенцията си, както и доказателства, с които да докаже тези факти.

Правото допуска също така изключения, при които естонското право се прилага, когато независимо от всички положени усилия съдържанието на чуждото право не може да се определи в рамките на разумен срок (член 4, параграф 4 от ЗМЧП).

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Подобно на други въпроси, отнасящи се до международното частно право, правото, уреждащо договорите в Естония, се регламентира от ЗМЧП, освен ако не е определено друго от международното законодателство. Правото, уреждащо договор, може да се определи въз основа на споразумение между страните, или когато съгласно ЗМЧП страните нямат право да избират приложимото право — въз основа на приложимото право, определено с помощта на установените критерии.

ЗМЧП дава възможност на страните да се споразумеят относно избора на право, при условие че договорите трябва да се уреждат от правото на държавата, договорено между страните; в него също така се предвижда, че страните могат да избират правото, уреждащо целия договор или част от него, ако договорът може да се дели по такъв начин (член 32, параграфи 1 и 2 от Закона). Изборът на право, основан на споразумение между страните, не засяга обаче прилагането на повелителните норми на приложимото право. Член 32, параграф 3 от Закона гласи, че когато всички елементи, свързани с договора към момента на избора, са свързани само с една държава, фактът, че страните са избрали за уреждане на договора чуждо право, независимо дали са избрали и чужда юрисдикция или не, не засяга прилагането на тези правни норми на държавата, от които не може да бъде получена дерогация чрез договор (повелителни норми).

Когато страните не са избрали правото, уреждащо договора, той се урежда от правото на държавата, с която договорът е най-тясно свързан. Ако договорът може да се дели и част от него е независимо по-тясно свързана с друга държава, тази част може да се урежда от правото на съответната друга държава (член 33, параграф 1 от ЗМЧП).

С цел да се определи държавата, с която договорът е най-тясно свързан, в Закона се предвижда, че даден договор се счита за най-тясно свързан с държавата, в която към момента на сключване на договора е местоживеенето на страната, която трябва да изпълни характерните задължения по договора, или в случай че става въпрос за управителния орган на тази страна — с държавата, където е нейното седалище. Ако договорът е сключен при извършване на търговска или професионална дейност от страната, която трябва да изпълни характерните задължения по договора, се счита, че договорът е най-тясно свързан с държавата, където се намира основното място на стопанска дейност на тази страна. Ако съгласно договора се изисква характерните задължения по него да се извършват на място на стопанска дейност, различно от основното място на стопанска дейност, се счита, че договорът е най-тясно свързан с държавата, където се намира другото място на стопанска дейност (член 33, параграф 2 от ЗМЧП).

За недвижима вещ и договори за превоз се предвиждат дерогации от общото правило на мястото на изпълнение на договора. Ако предметът на договор е право върху недвижима вещ или право на ползване на недвижима вещ, се счита, че договорът е най-тясно свързан с държавата по местонахождение на недвижимата вещ; за договор за превоз — договорът се счита, че е най-тясно свързан с държавата, където е основното място на стопанска дейност на превозвача към момента на сключване на договора. Държавата се определя като мястото на стопанска дейност, ако в нея се намира мястото на заминаване или местонахождението, или в случай на договор за превоз на стоки — основното място на стопанска дейност на товародателя или мястото на товарене, или разтоварване (член 33, параграфи 4 и 5 от ЗМЧП).

По отношение на потребителски договори, трудови договори и застрахователни договори се прилагат специални правила (членове 34—47 от ЗМЧП).

3.2 Извъндоговорни задължения

В естонското право се предвиждат различни основания за избора на право в зависимост от естеството на въпросното извъндоговорно задължение. Искове срещу неоснователно обогатяване, произтичащи от изпълнение на задължение, се уреждат от правото на държавата, което урежда действително или предполагаемо правоотношение, въз основа на което е изпълнено задължението; искове срещу неоснователно обогатяване, произтичащи от нарушаване на право на друго лице, се уреждат от правото на държавата, където е настъпило нарушението. В други случаи искове, произтичащи от неоснователно обогатяване, се уреждат от правото на държавата, където е настъпило неоснователното обогатяване (член 481, параграфи 1—3 от ЗМЧП).

Искове, произтичащи от водене на чужда работа без пълномощие, се уреждат от правото на държавата, в която лицето, водещо чужда работа без пълномощие, е извършило действието, а искове, произтичащи от изпълнението на задълженията на друго лице, се уреждат от правото, регламентиращо такива задължения (член 49, параграфи 1 и 2 от ЗМЧП).

Като общо правило, искове, произтичащи от непозволено увреждане, се уреждат от правото на държавата, където е извършено действието или е настъпило събитието, служещо за основание на иска. Ако последиците не са очевидни в държавата, където е извършено действието или е настъпило събитието, на което се основава искът, по искане на увредената страна следва да се прилага правото на държавата, където възникват последиците от действието или събитието (член 50, параграфи 1 и 2 от ЗМЧП). По отношение на обезщетяването на непозволено увреждане обаче се прилагат ограничения. Ако иск, произтичащ от непозволено увреждане, се урежда от чуждо право, размерът на подобен вид обезщетение, разпоредено в Естония, не трябва да бъде значително по-голям от този на обезщетението, което се определя за подобна вреда съгласно естонското право (член 52 от ЗМЧП).

Със закона се дава право също страните да се договорят относно прилагането на естонското право, след като настъпи дадено събитие или бъде извършено дадено действие, което води до възникване на извъндоговорно задължение. Изборът на право не засяга правата на трети страни (член 54 от ЗМЧП).

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Съгласно естонското право няма отделни правила относно приложимото право, които да се прилагат към личните имена.

За определяне на местоживеенето на физическо лице се прилага естонското право (член 10 от ЗМЧП). Гражданството на физическо лице се определя в съответствие с правото на държавата, за гражданство на която следва да се вземе решение; ако физическо лице има няколко гражданства, се прилага гражданството на държавата, с която лицето е най-тясно свързано; и за лице без гражданство, лице, чието гражданство не може да се определи, или бежанец вместо неговото гражданство се прилага местоживеенето на лицето (член 11, параграфи 1—3 от ЗМЧП). Правото на държавата по местоживеене на дадено физическо лице се прилага по отношение на неговата пасивна и активна дееспособност, но промяната на местоживеенето не ограничава вече придобитата активна дееспособност (член 12, параграфи 1 и 2 от ЗМЧП).

Със специално правило се определя кога дадено лице може да претендира недееспособност; въпреки това сделки, произтичащи от семейното право или от наследственото право, и сделки, отнасящи се до недвижими имоти, намиращи се в друга държава, са изключение от правилото (член 12, параграф 4 от ЗМЧП). Общото правило предвижда обаче, че ако дадено лице сключи сделка при липсата на активна дееспособност или докато неговата активна дееспособност е ограничена съгласно правото на държавата по местоживеене, това лице няма право да претендира за недееспособност, ако разполага с активна дееспособност съгласно правото на държавата, където е сключена сделката. Общото правило не се прилага, ако другата страна е запозната или е следвало да бъде запозната с липсата на активна дееспособност на лицето (член 12, параграф 3 от ЗМЧП).

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Семейноправните отношения между родител и дете се уреждат от правото на държавата по местоживеене на детето (член 65 от ЗМЧП).

Взаимните права и задължения на родители и деца произтичат от произхода на децата, който се определя съгласно установената от закона процедура; произходът не се подчинява на отделни правила относно приложимото право.

Произходът се определя или се оспорва съгласно правото на държавата по местоживеене на детето към момента на раждането му; в специални случаи обаче произходът може да се определя или да се оспорва съгласно правото на държавата по местоживеене на родителя или държавата по местоживеене на детето към момента на оспорването (член 62 от ЗМЧП).

3.4.2 Осиновяване

Осиновяването се урежда от правото на държавата по местоживеене на осиновителя. Осиновяването от съпрузи се урежда от правото, уреждащо общите правни последици от брака към момента на осиновяването (член 63, параграф 1 от ЗМЧП). Това означава, че осиновяването от съпрузи се урежда главно от правото на общата държава по местоживеене на съпрузите (член 57, параграф 1 от ЗМЧП), но законът включва и редица алтернативни основания за избора на право в случаите, когато съпрузите нямат обща държава по местоживеене. (член 57, параграфи 2—4 от ЗМЧП).

Ако осиновяването на дете съгласно правото на държавата по местоживеене на детето изисква съгласието на детето или на друго лице, което има семейноправни отношения с детето, тогава по отношение на съгласието се прилага правото на тази държава (член 63, параграф 2 от ЗМЧП).

В закона отделно се посочва, че ако осиновяването се урежда от чуждо право или ако детето е осиновено въз основа на решение, поставено от чужд съд, такова осиновяване има същото действие в Естония, както по силата на правото, съгласно което е осиновено детето (член 64 от ЗМЧП).

Следва да подчертае, че когато се осиновява дете, чието местоживеене е в Естония, трябва да са изпълнени също всички други условия за осиновяване, произтичащи от естонското право, както се изисква от правото на държавата по местоживеене на детето или съпрузите (член 63, параграф 3 от ЗМЧП).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Общите правни последици от брака се определят главно от правото на общата държава по местоживеене на съпрузите (член 57, параграф 1 от ЗМЧП), но в закона са включени и редица алтернативни основания за избор на приложимо право за случаи, в които съпрузите нямат обща държава по местоживеене: еднакво гражданство, последна обща държава по местоживеене, ако единият от съпрузите все още живее в същата държава, или при липса на посочените по-горе, се прилага правото на държавата, с която съпрузите са най-тясно свързани по друг начин (член 57, параграфи 2—4 от ЗМЧП).

Към процедурата за сключване на брак в Естония се прилага естонското право. Брак, който се сключва в чужда държава, се счита за действителен в Естония, ако е сключен съгласно подходящата процедура, определена от правото на държавата, в която се сключва бракът, и ако отговаря на всички материални предпоставки за брак, определени от правото на държавите по местоживеене на двамата съпрузи (член 55, параграфи 1 и 2 от ЗМЧП).

Като общо правило, предпоставките и пречките за сключване на брака, както и последиците, произтичащи от него, се уреждат от правото на държавата по местоживеене на бъдещите съпрузи (член 56, параграф 1 от ЗМЧП). Предишен брак на някого от бъдещите съпрузи не е пречка за сключване на нов брак, ако предишният брак е прекратен с решение, постановено или признато в Естония, дори ако това решение не отговаря на правото на държавата по местоживеене на бъдещия съпруг/а (член 56, параграф 3 от ЗМЧП).

По отношение на правото, приложимо към предпоставките за брака по отношение на естонските граждани, се прилага специално правило; то гласи, че когато естонски гражданин не отговаря на дадена предпоставка за брак съгласно правото на неговата държава по местоживеене, се прилага естонското право, ако лицето отговаря на предпоставката за брак съгласно естонското право (член 56, параграф 2 от ЗМЧП).

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

В естонското право не се предвиждат норми относно приложимото право за съжителство на семейни начала или партньорство. При определяне на приложимото право следва да се прилагат нормите, определени за повечето подобни правоотношения в ЗМЧП. В зависимост от естеството на съжителството на семейни начала или партньорството могат да бъдат подходящи нормите, приложими към договорните задължения или семейноправните отношения.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Развод се произнася съгласно правото, уреждащо общите правни последици от брака, което е приложимо към момента на образуване на производството за развод (член 60, параграф 1 и член 57 от ЗМЧП). Това означава, че разводите се уреждат главно от правото на общата държава по местоживее на съпрузите (член 57, параграф 1 от ЗМЧП), но в закона са включени и редица алтернативни основания за избор на приложимо право за случаи, в които съпрузите нямат обща държава по местоживее: еднакво гражданство, последна обща държава по местоживее, ако единият от съпрузите все още живее в същата държава, или при липса на посочените по-горе се прилага правото на държавата, с която съпрузите са най-тясно свързани по друг начин (член 57, параграфи 2—4 от ЗМЧП).

По изключение, вместо чуждото право може да се прилага естонското право, ако съгласно правото, уреждащо общите правни последици от брака, развод не се допуска (член 57 от ЗМЧП) или се допуска само при изключително строги условия. Това изключение се прилага, при условие че единият от съпрузите пребивава в Естония или има естонско гражданство, или е пребивавал в Естония, или е имал естонско гражданство към момента на сключване на брака (член 60, параграфи 1 и 2 от ЗМЧП).

3.5.4 Задължения за издръжка

По отношение на задължения за издръжка, произтичащи от семейни връзки, няма приложими национални норми на международното частно право, а се предоставят препратки към съответното международно законодателство.

3.6 Режи на имуществени отношения

Съпрузите могат да избират приложимото право към своите права на собственост по отношение на съпругеската имуществена общност. Поради това, ако съпрузите са избрали приложимото право, ще се прилага избраното от тях право. Съпрузите обаче не могат да избират правото на всяка желана от тях държава. Те могат да избират между правото на своята държава по местоживее и правото на държавата, чийто гражданин е единият от съпрузите. Ако единият от съпрузите има повече от едно гражданство, може да бъде избрано правото на всяка от държавите, чийто гражданин е той (член 58, параграф 1 от ЗМЧП).

В Естония изборът на приложимо право се урежда от задължителни формални изисквания. Изборът на приложимо право по отношение на правата на собственост на съпрузите трябва да бъде нотариално заверен. Ако приложимото право не се избира в Естония, изборът на право е формално действителен, когато са спазени формалните изисквания за договорите за съпругеска имуществена общност, посочени в избраното право (член 58, параграф 2 от ЗМЧП).

Ако съпрузите не са избрали приложимото право, правата на собственост на съпрузите се уреждат от правото, приложимо към общите правни последици от брака към момента на неговото сключване (член 58, параграф 3 и член 57 от ЗМЧП). Общите правни последици от брака се уреждат главно от правото на общата държава по местоживее на съпрузите (член 57, параграф 1 от ЗМЧП), а при липсата на такава се прилага правото на общата държава по местоживее, чиито граждани са съпрузите; правото на последната им обща държава по местоживее, ако единият от съпрузите все още живее в същата държава, или при липса на трите посочени по-горе, се прилага правото на държавата, с която съпрузите са най-тясно свързани по друг начин (член 57, параграфи 2—4 от ЗМЧП).

3.7 Завещания и наследяване

Наследяването се урежда от правото на последната държава по местоживее на завещателя. Приложимото право определя по-специално следното: 1) вида и действието на завещателните разпоредения; 2) способността за наследяване и неспособността да наследява като недостоен; 3) степента на наследяване; 4) наследниците и отношенията между тях; и 5) отговорността за задълженията на завещателя (член 24 и член 26 от ЗМЧП).

3.8 Недвижимо имущество

Учредяването или погасяването на вещно право се определя въз основа на правото на държавата, в която се намира имуществото към момента на учредяване или погасяване на правото. Посочено е ограничение — вещно право не трябва да се упражнява при противоречие с основни принципи на *lex situs* на имуществото (член 18, параграфи 1 и 2 от ЗМЧП).

3.9 Несъстоятелност

Естонското право се прилага към производствата по несъстоятелност, образувани в Естония. Правното основание за това е Законът за несъстоятелността, който предвижда разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс да се прилагат при производствата по несъстоятелност, освен ако законът не предвижда друго (член 3, параграф 2 от Закона); в Гражданския процесуален кодекс се предвижда провеждането на производствата в съда да се извършва по начин, който се основава на естонското гражданско процесуално право (член 8, параграф 1 от Кодекса).

Последна актуализация: 06/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Кое право ще се прилага? - Ирландия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Основният източник на стълкновителните норми в Ирландия е общото право и като такива те подлежат на промяна и развитие. Тъй като обаче съдебната практика в тази област е относително оскъдна, е трудно да се vadят заключения относно преобладаващото право в редица области. Това важи с особена сила по отношение на семейното право. Както законите, уреждащи компетентността, така и традиционните закони, уреждащи избора на право, постепенно се заменят от международни конвенции и от законодателството на ЕС.

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагска конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпоредения

Римска конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорни задължения

1.3 Основни двустранни конвенции

Няма информация за двустранни конвенции, съдържащи разпоредби относно избора на право, по които Ирландия да е страна.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Основната позиция е, че стълкновителните норми се прилагат само ако поне една от страните твърди, че те се прилагат.

2.2 Препращане

Пред ирландските съдилища рядко се завеждат дела, които изискват разглеждането на доктрината.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

В Ирландия не е възприет единен подход по този въпрос.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Въпреки липсата на съдебна практика по този въпрос, малко вероятно е в Ирландия да се приложи чуждестранно право, което противоречи на ирландския обществен ред.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Ирландските съдилища изискват съдържанието на чуждестранното право да се докаже, както ако би било факт. Страната, която иска да се позове на него, трябва да го пледира и да докаже съдържанието на чуждестранното право като факт докато съдията се бъде удовлетворен. В случай на стълкновение между представените от страните доказателства, съдията може да оцени надеждността на вещите лица и тогава да разгледа първичните доказателства (*напр.* чуждестранни закони и съдебна практика), особено когато те прилагат понятия, с които ирландският съдия е запознат. Ако ирландските правила за избор на право посочват, че трябва да се приложи чуждестранното право, но нито една от страните не представи доказателства за това, какво е това право, съдът обикновено ще приеме, че то е същото като ирландското право, освен ако не е доказано обратното.

Обикновено се цитират доказателства, представени от вещо лице, за да се докаже съдържанието на чуждестранното право, и не е достатъчно за страните да представят пред съда текста на чуждестранен закон, дело или право. Всяко лице, което е квалифицирано като адвокат в рамките на чуждестранна правна система или което на практика има достатъчно опит в тази система, може да представи доказателства за чуждестранното право. Съдът обикновено не извършва собствени разследвания в рамките на чуждестранното право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Ирландия е страна по Римската конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорни задължения. Ирландия е въвела тази конвенция със законодателство — Законът за договорните задължения (приложимо право) от 1991 г. Правилата на конвенцията се прилагат към договорни задължения във всяка ситуация, включваща избор правото на различни държави. Определени видове договори обаче, като например договорните задължения, произтичащи от семейни връзки, не са предмет на конвенцията.

Следва да се отбележи, че Регламент 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения („Рим I“) е пряко приложим в Ирландия. Ирландия обаче не се е договорила за прилагането на Регламент 1259/2010 („Рим III“), с който се осъществява засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла в рамките на компетентността на участващите държави членки.

3.2 Извъндоговорни задължения

В семейното право или при молби за развод ирландските съдилища приемат като подходящ принципа *lex fori*, тъй като той предоставя сигурност. В Ирландия няма законодателство относно стълкновението на закони при случаи на непозволено увреждане и е налице много малко съдебна практика. Ирландските съдилища вземат предвид принципа *lex fori*, който препраща към правото на сезирания съд, както и принципа *lex loci delicti*, който препраща към правото на мястото, където е извършено непозволеното увреждане. Съдилищата могат също така да вземат предвид материалното право за непозволено увреждане, което препоръчва гъвкав подход, позволяващ на съда да разгледа всички различни критерии на привързване и да вземе по подходящ начин решение относно въпроса за компетентността.

Следва да се отбележи, че Регламент 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“) е пряко приложим в Ирландия.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Детето приема местоживеенето на своя баща, ако родителите му са сключили брак помежду си към момента на раждане на детето. Ако родителите на детето не са сключили брак към момента на раждане на детето или ако бащата е починал към момента на раждането, местоживеенето на детето е същото като това на неговата майка. Това правило продължава да се прилага, докато детето не навърши 18 години, когато то навършва пълнолетие и е правоспособно да избере само местоживеенето си.

Единственият начин дадено лице да може да избере своето местоживеене е като действително пребивава в рамките на съответната юрисдикция, с намерението да пребивава там неограничено или постоянно. Ако някой от тези елементи вече не се прилага, лицето се връща към неговото /нейното местоживеене по произход. Омъжена жена придобива местоживеенето си независимо от своя съпруг.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Със Закона за децата от 1987 г. се премахва понятието за родено извън брака дете. Съгласно този закон връзката между всяко лице и неговия баща и майка следва да се определи независимо от това, дали бащата и майката са сключили брак, или са били сключили брак помежду си. Въпреки това, когато родителите на дете не са сключили брак помежду си към момента на раждане на детето или към момента на зачеването, детето не се счита за родено по време на брака. Детето обаче може да бъде признато за родено по време на брака чрез последващ брак между родителите му. Няма разлика между конституционното положение на дете, родено по време на брака, и дете, признато за родено по време на брака. Няма разлика и между правата на дете да получава издръжка от своите родители или да наследи всеки един от родителите си, независимо от това дали родителите някога са били женени или не.

Когато ирландските съдилища упражняват компетентност в дело, което се основава на Регламент 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност („Брюксел IIa“), те обикновено прилагат ирландското право.

Когато ирландските съдилища са компетентни във връзка с дело за осиновяване, също ще се прилага ирландското право.

Следва да се отбележи, че на съдилища от по-висша инстанция е присъща компетентност да постановяват решения, с които ще налагат спазването на конституционни права на дете на ирландски гражданин, независимо от обичайното местопребиваване на детето. Всяко решение на съда да упражнява компетентността си ще се ръководи от това, дали при съответните обстоятелства за съда е уместно, или подходящо да го направи, като се вземе предвид нормата на международното частно право за взаимно признаване на съдебните решения между съдилищата.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

Що се отнася до брака, съгласно ирландското право в 34та поправка на конституцията, приета на 22ри май 2015 г., се предвижда, че две лица могат да сключат брак в съответствие с правото, независимо от своя пол. По същия начин лицата, които са способни да сключат брак и които са свободни да сключат брак, ще могат да го направят независимо от биологичния им пол, когато е в сила и е започнал да бъде прилаган Законът за

брака от 2015 г. В Ирландия един брак няма да се счита за действителен, когато едната от страните е транссексуална и сключва брак в новопридобития от нея пол. Съгласно нормите на международното частно право брак, който е сключен в чужбина, ще бъде признат само ако са изпълнени редица условия. Страните трябва да са спазили формалностите, приложими в рамките на юрисдикцията, в която се извършва сватбената церемония (*lex loci celebrationis*). Страните трябва да имат правоспособност да сключат брак съгласно правилата на юрисдикцията по местоживеенето им. Сключеният в чужбина брак трябва да бъде сходен на това, което обикновено се приема за брак в Ирландия. Ако бракът например е потенциално полигамен, той няма да бъде признат.

Решения, постановени съгласно член 5 от Закона от 2010 г. за гражданските партньорства и определени права и задължения на съвместно съжителстващите лица, предвиждат признаване на определени категории чуждестранни регистрирани отношения като такива, които имат право и трябва да получат същото отношение съгласно ирландското право, както гражданско партньорство, регистрирано в Ирландия, при условие че въпросната двойка би имала право да регистрира гражданско партньорство в Ирландия.

Във връзка с компетентността при бракоразводни дела, дела за законна раздяла или унищожаване на брака, в Ирландия е пряко приложим Регламент 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност („Брюксел IIa“). В случаите, когато друга държава членка няма компетентност съгласно „Брюксел IIa“, ирландските съдилища могат да бъдат компетентни, когато поне една от страните има местоживеене в държавата към момента на образуване на производството.

Когато при бракоразводно дело е компетентен ирландски съд, то той ще прилага собственото си право в производствата в областта на семейното право и по отношение на всички допълнителни или свързани въпроси.

В случаите, когато не се прилага „Брюксел IIa“, развод в чужда държава ще бъде признат, ако е произнесен в държава, в която е местоживеенето на единия от съпрузите към датата на образуване на бракоразводното дело.

3.5.1 Задължения за издръжка

Понастоящем исковете за издръжка се разглеждат съгласно Регламент 4/2009 на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка.

По същество целта на Регламента за задълженията за издръжка е да се предостави набор от общи правила, свързани с компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението, сътрудничеството и стандартизирането на документите за улесняване на ефективното получаване на издръжка в Европейския съюз. Предвид факта, че една от основните цели на регламента е да се гарантира, че взыскателят на издръжката може лесно да получи в държава членка решение, което автоматично ще влезе в сила в друга държава членка без допълнителни формалности, Регламентът за задълженията за издръжка включва мерки, свързани с юрисдикцията, сътълковението на закони, признаването и с изпълнителната сила, изпълнението на решенията и правната помощ и е предназначен да допринесе за сътрудничеството между централните органи. Задължението условията на първоначалното решение да се прилагат без да се променят, е ясно определено в условията на регламента и при никакви обстоятелства решение, постановено в държава членка, не може да бъде преразгледано по неговото същество в държавата членка, в която впоследствие се иска признаване и изпълнение. Поради това нетният ефект от регламента е да се попречи на възможностите на съда на държава членка, който не е сезиран с иск, да постанови нови или свързани решения.

3.6 Режики на имуществени отношения

При липсата на воля за противното, уреждането на брак (договор) между страните ще се тълкува съгласно правото по местоживеене на семейството. Когато няма такова уреждане, приложимото право ще се определя и от местоживеенето на семейството. Когато съпрузите споделят местоживеенето си, това е равносилно на местоживеене на семейството. Когато не го споделят, е вероятно местоживеенето на семейството да се определи съгласно приложимото право, с което страните и брака са в най-тясна връзка.

3.7 Завещания и наследяване

Като общ принцип, правото, уреждащо наследяването на недвижими имоти, е правото на мястото, където се намира имуществото, докато правото на държавата, в която е било местоживеенето на починалия към момента на неговата смърт, урежда разпределението и наследяването на неговото движимо имущество.

Дееспособността на завещателя се определя от правото на неговото или нейното местоживеене, въпреки схващането, че в случай на недвижимо имущество следва да се прилага *lex situs*.

Когато между датата на изготвяне на завещанието и датата на неговата смърт, местоживеенето на завещателя се променя, са налице различни становища за това, дали дееспособността следва да се определя от правото по местоживеене към момента на изготвяне на завещанието, или към момента на настъпване на смъртта.

Едно завещание е официално действително съгласно Закона за наследството от 1965 г., ако неговата форма е в съответствие с всеки от следващите видове право: правото на мястото, където завещателят е направил завещателното разпоредяване, правото по гражданство, местоживеене или обичайно местопребиваване на завещателя или към момента на разпоредяването, или към момента на смъртта на завещателя, или ако става въпрос за недвижими имоти, правото на мястото, където се намират.

3.8 Недвижимо имущество

В ирландското право се прави разграничение между движимо и недвижимо имущество и се прилага правото на държавата, в която се намира имуществото, за да се определи дали въпросният интерес е по отношение на движимо или недвижимо имущество.

Като общо правило, приложимото право в случай на недвижимо имущество е правото на мястото, където се намира имуществото.

3.9 Несъстоятелност

Регламент № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност („Регламент за несъстоятелността“) предвижда правилата относно компетентността за производството по несъстоятелност в рамките на ЕС [1]. В член 3 от регламента за несъстоятелността се предвижда, че съдилищата на държава членка, в която е разположен центърът на основния интерес на длъжника, са компетентни да образуват производството по несъстоятелност. Поради това производството по несъстоятелност, образувано в Ирландия, ще бъде определено от ирландските съдилища в съответствие с ирландското право, уреждащо предявяването, установяването и приемането на вземанията в производство по несъстоятелност. Основното законодателство в тази връзка е Законът за дружествата от 2014 г., Законите за личната несъстоятелност 2012—2015 г. и Законът за фалитите от 1988 г.

Връзки по темата

 <http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

---

[1] Заменен, считано от 26 юни 2017 г., от преработения Регламент 2015/848 на ЕС относно производството по несъстоятелност

Последна актуализация: 10/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Кое право ще се прилага? - Гърция

Когато правоотношение между частни лица включва елементи, които го свързват с повече от една държава (международен елемент), и възникне спор, гръцките съдилища не прилагат непременно гръцкото право, а проучват кое право трябва да се приложи (приложимото право) въз основа на международното частно право. Международното частно право е механизъм, който функционира въз основа на правилата за привързване, които определят приложимото право, т.е. разпоредбите на правото на една държава, което може да бъде правото на сезирания съд или на друга държава. Правилата за привързване се определят въз основа на една или няколко привръзки. Привръзката е характерният елемент по спор с международен елемент, който активира определена норма на международното частно право с цел да се определи приложимото право към въпросния случай, т.е. правото на Гърция или правото на чужда държава (стълкновение на закони).

1 Източници на действащите норми

Основният източник за определяне на приложимото право са гръцките закони. Понятието за закон включва също така двустранните и многостранните международни конвенции, подписани от Гърция, които, след като бъдат ратифицирани, се прилагат по същия начин, както гръцкото вътрешно право. Понятието за закон обхваща също и правото на Европейския съюз, и по-специално регламентите. Предвид непрекъснатото увеличаване на броя и на вида на частните сделки, сключвани на международно равнище, гръцката съдебна практика и съдебната практика на Съда на Европейския съюз играят съществена роля за запълване на пропуските в механизма на международното частно право, който се използва за определяне на приложимото право, макар и не като формален източник на правото.

1.1 Национални правни норми

Основните разпоредби са посочени в членове 4—33 от Гражданския кодекс, макар че някои разпоредби се съдържат в други закони, например членове 90—96 от Закон 5325/1932 за менителниците и записите на заповед и членове 70—76 от Закон 5960/1933 за чековете.

1.2 Многостранни международни конвенции

По-долу следват някои от многостранните международни конвенции:

Женевската конвенция от 19 май 1956 г. за договора за международен автомобилен превоз на стоки, ратифицирана от Гърция със Закон 559/1977.
Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания, ратифицирана от Гърция със Закон 1325/1983.

Хагската конвенция от 15 ноември 1965 г. за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела, ратифицирана от Гърция със Закон 1334/1983.

Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, ратифицирана от Гърция със Закон 4020/2011.

1.3 Основни двустранни конвенции

По-долу следват някои от двустранните международни договори:

Договор от 17 май 1993 г. за правна помощ по граждански и наказателни дела между Република Гърция и Република Албания, ратифициран от Гърция със Закон 2311/1995.

Договор от 3 август 1951 г. за приятелство, търговия и корабоплаване между Гърция и САЩ, ратифициран от Гърция със Закон 2893/1954.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Когато съгласно правилата за привързване на гръцкото международно частно право приложимо е правото на друга държава, гръцките съдилища вземат това предвид по собствена инициатива, т.е. без да е необходимо страните по делото да се позоват на този факт, и трябва да проучат кои разпоредби на чуждото право се прилагат (член 337 от Гражданския процесуален кодекс).

2.2 Препращане

Когато нормите на гръцкото международно частно право предвиждат да се прилага правото на друга държава, се прилагат разпоредбите на нейното материално право, т.е. позоваването е само на тях, а не на разпоредбите на международното частно право на съответната държава (член 32 от Гражданския кодекс), които от своя страна може да предвиждат да се прилага гръцкото право или правото на трета държава.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Привръзката на правоотношението често се променя в хода му, например седалището на дружество се прехвърля от една държава в друга, като в този случай се променя и приложимото право. Налице са норми, които дават еднозначно решение за това, кое право се прилага в крайна сметка. В отсъствието на такива съдът прилага право, което е прилагал първоначално (преди привръзката да бъде променена) или впоследствие (след като привръзката е била променена), или комбинация от двете, в зависимост от действителните обстоятелства по делото.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Ако в гръцкото международно частно право (чрез правилата за привързване) се предвижда прилагането на разпоредба на чуждо право, която е в разрез с основните морални или законови разбирания, които са в основата на гръцкия обществен ред (член 33 от Гражданския кодекс), при разглеждане на въпросния казус гръцкият съд няма да приложи съответната разпоредба на чуждото право, но ще приложи останалите разпоредби на чуждото право (отрицателна функция). Ако обаче вследствие на изключването в чуждото право възникне правен вакуум, той ще бъде запълнен чрез прилагане на гръцкото право (положителна функция).

Един от начините за защита на интересите на гръцката правна система е да се приемат норми, които се прилагат пряко. Тези норми уреждат особено важни въпроси във вътрешните правоотношения на държавата и се прилагат пряко от гръцките съдилища при казуси с международен елемент, които не могат да бъдат решени с използване на гръцкото международно частно право.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Гръцкият съдия може да използва всички средства, които счете за подходящи, за да определи кое чуждо право да прилага. Такова знание може да се основава на правна информация, с която съдията е лично запознат или която може да потърси в (многостранни и двустранни) международни конвенции — съгласно които държавите членки са поели взаимно задължение да предоставят информация — или от национални или чуждестранни научни организации. Когато определянето на приложимото чуждо право е трудно или се оказва невъзможно, гръцкият съдия може дори да поиска помощта на страните по спора, без това обаче да го ограничава до представените от тях доказателства (член 337 от Гражданския процесуален кодекс).

По изключение гръцкият съдия прилага гръцкото право вместо приложимото чуждо право, ако въпреки че са били положени всички възможни усилия за намиране на разпоредбите на чуждото право, това се е оказало невъзможно.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Гръцкият съдия определя приложимото право към повечето от договорите и правните актове с международен елемент, влезли в сила на 17 декември 2009 г. или след това, въз основа на Регламент (ЕО) № 593/2008, известен като „Рим I“. Като общо правило се прилага правото, избрано от страните.

Приложимото право към договорите и правните актове, влезли в сила между 1 април 1991 г. и 16 декември 2009 г., се определя въз основа на Римската конвенция на Общността от 19 юни 1980 г., която предвижда същото общо правило като това в Регламента, посочен по-горе.

Приложимото право към всички категории договорни задължения и правни актове, които са изрично изключени от приложното поле на горепосочените регламент и конвенция, както и към влезлите в сила преди 1 април 1991 г. договорни задължения и правни актове, се определя въз основа на член 25 от Гражданския кодекс, който предвижда същото общо правило като това в Регламента.

3.2 Извъндоговорни задължения

Гръцкият съдия определя правото, което се прилага към задължения, произтичащи от неправомерно увреждане, и към задължения, произтичащи от неоснователно обогатяване, водене на чужда работа без пълномощие и преддоговорна отговорност, възникнали на 11 януари 2009 г. или след това, въз основа на Регламент (ЕО) № 864/2007, известен като „Рим II“. Като общо правило се прилага правото на държавата, в която е настъпила вредата.

Приложимото право към неправомерно увреждане, което е извън приложното поле на посочения по-горе регламент, както и към неправомерно увреждане, извършено преди 11 януари 2009 г., се определя въз основа на член 26 от Гражданския кодекс, който предвижда същото общо правило като това в Регламента.

Съгласно гръцката съдебна практика правото, което се прилага към задължения, произтичащи от неоснователно обогатяване, възникнали преди 11 януари 2009 г., е правото на държавата, която е най-подходяща с оглед на всички обстоятелства по казуса.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

- Физически лица

Име, местоживееене

Тъй като името и местоживееенето се използват за идентифициране на дадено физическо лице, приложимото към тях право всеки път се определя в контекста на специфичното правоотношение, което трябва да се уреди. Поради това името и местоживееенето на съпрузите са аспекти, които се уреждат от правото, което урежда личните им отношения, в съответствие с член 14 от Гражданския кодекс, а що се отнася до аспектите, свързани с ненавършилите пълнолетие деца, те се уреждат от правото, уреждащо техния произход, в съответствие с членове 18—21 от Гражданския кодекс. Правоспособност и дееспособност

Приложимото право към въпросите, свързани със способността на всяко лице, независимо дали е грък или чужденец, да има права и задължения, да извършва правни действия, да бъде страна по съдебно дело и да участва лично в процес, е правото на държавата, чийто гражданин е лицето (членове 5 и 7 от Гражданския кодекс, член 62, буква а) и член 63, алинея 1 от Гражданския процесуален кодекс). Когато чужденец не притежава способността да извършва правни действия или да участва лично в процес съгласно правото на държавата, на която той е гражданин, но правото на Гърция предвижда той да разполага с горепосочените способности (с изключение на правните действия, попадащи в обхвата на семейното право, наследственото право и вещното право за недвижимо имущество извън Гърция), се прилага правото на Гърция (член 9 от Гражданския кодекс и член 66 от Гражданския процесуален кодекс).

- Юридически лица

Приложимото право към въпросите, свързани с правоспособността и дееспособността на юридическите лица, е правото на държавата, в която се намира седалището на юридическото лице, в съответствие с член 10 от Гражданския кодекс. Съгласно гръцката съдебна практика терминът „седалище“ означава действителното седалище, а не това съгласно корпоративните документи на юридическото лице.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Въпроси, свързани с отношенията между родители и деца, във връзка с техните родствените връзки, както и правата и задълженията, произтичащи от тях.

За да се определи дали едно дете се счита за родено в брака, или извън брака (член 17 от Гражданския кодекс), приложимото право е: правото на държавата, която урежда личните отношения между майката на детето и нейния съпруг при раждането на детето, по смисъла на член 14 от Гражданския кодекс;

когато бракът е разтрогнат, преди да се роди детето, правото на държавата, която урежда личните отношения между майката на детето и нейния съпруг при разтрогването на брака, по смисъла на член 14 от Гражданския кодекс.

Приложимо право към отношенията между родители и деца, родени в брака, дори ако бракът е разтрогнат:

гръцкият съдия определя приложимото право в съответствие с Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, която е ратифицирана от Гърция със Закон 4020/2011, към родителската отговорност и мерките за закрила на децата, в случай че става въпрос за прилагането на правото на държава, която е подписала тази конвенция.

Приложимото право, когато посочена държава, която не е страна по горепосочената конвенция, или към въпроси, които не се уреждат от нея, в съответствие с член 18 от Гражданския кодекс е:

когато са граждани на една и съща държава — правото тази държава;

когато са придобили ново, общо гражданство след раждането — правото на държавата на последното им общо гражданство;

когато преди раждането са граждани на различни държави и тяхното гражданство не се променя след раждането, или когато са граждани на една и съща държава преди раждането, но гражданството на родителите или на детето се променя след раждането — правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване към момента на раждането;

когато нямат общо обичайно местопребиваване — правото на държавата, чийто гражданин е детето.

Приложимо право към отношенията между майката, бащата и дете, което е родено извън брака (членове 19 и 20 от Гражданския кодекс):

когато са граждани на една и съща държава — правото на тази държава;

когато са придобили ново, общо гражданство след раждането — правото на държавата на последното им общо гражданство;

когато преди раждането са граждани на различни държави и тяхното гражданство не се променя след раждането, или когато са граждани на една и съща държава преди раждането, но гражданството на родителите или на детето се променя след раждането — правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване към момента на раждането;

когато нямат общо обичайно местопребиваване — правото на държавата, чиито гражданин е майката или бащата.

Приложимо право към задълженията на родителите за издръжка на техните деца:

считано от 18 юни 2011 г. гръцкият съдия определя приложимото право в съответствие с Хагския протокол от 23 ноември 2007 г., към който препраща Регламент (ЕО) № 4/2009. Като общо правило се прилага правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на длъжника.

3.4.2 Осиновяване

Приложимото право към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяване с международен елемент е правото на държавата, чиито гражданин е всяко от лицата, участващи в осиновяването (член 23 от Гражданския кодекс). Приложимото право към формата на осиновяване е правото, предвидено в член 11 от Гражданския кодекс, т.е. или правото, което урежда неговото съдържание, или правото на мястото, където е извършено осиновяването, или правото на държавата, чиито граждани са всички страни. Когато лицата, участващи в осиновяването, са граждани на различни държави, за да е действително осиновяването, трябва да са изпълнени условията съгласно правото на всяка една от съответните държави и не трябва да са налице пречки съгласно тях.

Приложимо право към отношенията между осиновителите и осиновеното дете:

когато са граждани на една и съща държава след осиновяването — правото на тази държава;

когато придобиват ново, общо гражданство към момента на осиновяването — правото на държавата на последното им общо гражданство;

когато преди осиновяването са граждани на различни държави и тяхното гражданство не се променя след осиновяването, или когато са граждани на една държава преди осиновяването, но гражданството на едното от лицата, участващи в осиновяването, се променя по време на осиновяването — правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване към момента на осиновяването;

когато нямат общо обичайно местопребиваване — правото на държавата, чиито гражданин е осиновителят, или ако осиновителите са съпрузи — правото, което урежда личните им отношения.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Материални условия

Приложимото право към условията, които трябва да се изпълнят, и пречките пред лицата, които искат да сключат граждански брак, е правото на държавата, чиито граждани са те, ако са граждани на една и съща държава, или ако са граждани на различни държави — правото на една от държавите (член 13, алинея 1, буква а) от Гражданския кодекс).

Формални условия

За да може един брак да бъде формално действителен, приложимото право е правото на държавата, чиито граждани са лицата, които желаят да сключат брак, когато са граждани на една и съща държава, или ако са граждани на различни държави — правото на една от държавите, на която са граждани, или правото на държавата, в която е сключен бракът (член 13, алинея 1, буква б) от Гражданския кодекс). Гръцката правна система изисква спазването на определени формалности с цел сключване на брак. Съюзът на двойки, които съжителстват, но които нямат официално сключен брак, се приема за действителен в Гърция, при условие че се признава за действителен съгласно чуждото право, а лицата, които си съжителстват, не са гърци.

Лични отношения между съпрузите

Личните отношения между съпрузите са тези, които се основават на техния брак и които не са имуществени, като например съжителството и правата и задълженията, включително издръжката.

Приложимо право към личните отношения между съпрузите (член 14 от Гражданския кодекс), с изключение на издръжката:

когато съпрузите са граждани на една и съща държава след брака — правото на тази държава;

когато съпрузите са придобили ново, общо гражданство по време на брака — правото на държавата на последното им общо гражданство;

когато съпрузите са граждани на една и съща държава по време на брака и когато по-късно единият от тях стане гражданин на друга държава — правото на държавата на последното им общо гражданство, при условие че другият съпруг все още е гражданин на тази държава;

когато преди брака съпрузите са граждани на различни държави и тяхното гражданство не се променя след брака, или когато са граждани на една и съща държава преди брака, но при сключване на брака единият от тях променя гражданството си — правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване;

когато не са имали общо обичайно местопребиваване по време на брака — правото на държавата, с която съпрузите са най-тясно свързани.

Задължение за издръжка между съпрузи

Приложимото право се определя в съответствия с член 4 от Хагската конвенция от 2 октомври 1973 г., ратифицирана от Гърция със Закон 3137 /2003, т.е. това е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на получателя на издръжка.

Имуществен режим между съпрузи

Имущественият режим между съпрузи се прилага към имуществените права и съответните задължения, възникнали по силата на брака.

Приложимото право е правото, уреждащо личните отношения на съпрузите непосредствено след сключването на брака (член 15 от Гражданския кодекс).

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

По силата на Закон 3719/2008 гръцката правна система признава също така друга форма на съжителство, различна от брака. Въз основа на изричните разпоредби на този закон той се прилага към всички граждански партньорства, сключени в Гърция или пред гръцките консулски органи, независимо от това дали страните са гърци или чужденци, както във връзка с формата на гражданското партньорство, така и във връзка с всички отношения на страните. Когато се сключва гражданско партньорство в чужбина, приложимото право към формата му е правото, предвидено в член 11 от Гражданския кодекс, т.е. това е или правото, което урежда неговото съдържание, или правото на държавата, в която е сключено партньорството, или правото на държавата, на която са граждани всички страни, а приложимото право във връзка с отношенията между страните е правото на държавата, в която е сключено партньорството.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Приложимото право към въпросите, свързани с развод или всяка друга форма на законна раздяла, се определя въз основа на Регламент (ЕС) № 1259/2010 относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла, известен като „Рим III“. Като основно правило съпрузите могат да се договорят да изберат приложимото право при развод и законна раздяла, при условие че то е едно от следните: а) правото на държавата, в която съпрузите имат обичайно местопребиваване към момента на сключване на споразумението, или б) правото на държавата на последното обичайно местопребиваване на съпрузите, доколкото единият от тях

все още пребивава там към момента на сключване на споразумението, или в) правото на държавата, чийто гражданин е един от съпрузите към момента на сключване на споразумението, или г) правото на сезирания съд.

3.5.4 Задължения за издръжка

В горепосочения регламент изрично се предвижда той да не се прилага към задълженията за издръжка на бивш съпруг, тъй като този въпрос се урежда от член 8 от Хагската конвенция от 2 октомври 1973 г., ратифицирана от Гърция със Закон 3137/2003, в който се посочва, че приложимото право е правото на държавата, което се прилага към производството за развод или раздяла.

3.6 Рѐжими на имуществени отношения

Вж. последния параграф от раздел 3.5.1 по-горе.

3.7 Завещания и наследяване

Приложимото право към всички въпроси, свързани с наследяването, с изключение на формата, използвана при съставянето и отмяната на завещание, се определя въз основа на Регламент (ЕС) № 650/2012 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

Когато е налице завещание, то се счита за действително, ако е съставено във формата, предвидена съгласно някое от следните (член 1 от Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. за стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпоредения):

правото на държавата, в която починалият е съставил завещанието си;

правото на държавата, чийто гражданин е бил починалият към момента на съставяне на завещанието си или на своята смърт;

правото на държавата, в която починалият е пребивавал обичайно или е имал местоживеене към момента на съставяне на завещанието си или на своята смърт;

когато завещанието е свързано със недвижимо имущество: правото на държавата, в която се намира недвижимото имущество.

3.8 Недвижимо имущество

Приложимото право към отношенията, свързани с вещни права върху недвижимо имущество, се определя от член 27 от Гражданския кодекс, т.е. това е правото на държавата, в която се намира имуществото.

Приложимото право към договорните отношения, свързани с недвижимо имущество, се определя въз основа на Регламент (ЕО) № 593/2008, известен като „Рим I“, като общото правило е, че се прилага избраното от страните право.

Приложимото право към формата на тези сделки е правото на държавата, в която се намира недвижимото имущество (член 12 от Гражданския кодекс).

3.9 Несъстоятелност

Приложимото право към несъстоятелността и нейните последици се определя въз основа на Регламент (ЕО) № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност, т.е. това е правото на държавата, в която е образувано съответното производство.

Последна актуализация: 06/06/2017

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази

страница [es](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която

търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Кое право ще се прилага? - Испания

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Повечето от стълкновителните норми се съдържат в уводната част на Гражданския кодекс (членове 9—12). Някои специални закони, като например Законът за международното осиновяване, също съдържат приложими правни разпоредби.

1.2 Многостранни международни конвенции

В областта на приложимото право, понастоящем в Испания са в сила следните регламенти на ЕС:

- Регламент (ЕО) № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност

- Регламент (ЕО) № 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения (Рим I)

- Регламент (ЕО) № 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II)

- Регламент (ЕС) № 1259/2010 относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла („Рим III“)

- Регламент (ЕС) № 650/2012 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

Испания също така е договаряща се държава по редица конвенции относно стълкновението на закони. Основните многостранни конвенции в тази област са:

- Конвенция относно приложимото право за фамилните и собствените имена, Мюнхен, 5 септември 1980 г.

- Конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, Хага, 19 октомври 1996 г.

- Протокол за приложимото право при задължения за издръжка, Хага, 23 ноември 2007 г.

- Конвенция относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпоредения, Хага, 5 октомври 1961 г.

- Конвенция за приложимото право при пътнотранспортни произшествия, Хага, 4 май 1971 г.

- Конвенция за приложимото право при продуктова отговорност, Хага, 2 октомври 1973 г.

1.3 Основни двустранни конвенции

В областта на приложимото право понастоящем е в сила Конвенцията между Кралство Испания и Източна република Уругвай относно стълкновенията на закони по въпроси, свързани с издръжката на деца и с признаването и изпълнението на съдебни решения и споразумения, свързани с издръжка, Монтевидео, 4 ноември 1987 г.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

С член 12.6 от Гражданския кодекс се установява, че „съдилищата и органите прилагат служебно стълкновителните норми на испанското право“.

2.2 Препращане

Член 12.2 от Гражданския кодекс гласи, че препращането към чуждо право означава препращане към неговото материално право, без да се държи сметка за препращането, което могат да предвиждат стълкновителните му норми към друго право, различно испанско. Това предполага, че се допуска само препращане от първа степен или обратно препращане.

Не се допуска препращане от втора степен, освен в случай на менителници, чекове и записи на заповед, по отношение на дееспособността за поемане на такива задължения.

Когато се прилага регламент на ЕС или международна конвенция, се прилагат специалните правила на тези инструменти, отнасящи се до препращането.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

В испанското право няма общо правило за случаи на стълкновение относно мобилност, което представлява промени в обстоятелствата, използвани от стълкновителната норма, като привръзка. Във връзка с пълнолетието член 9.1 от Гражданския кодекс гласи, че промяна в привръзката не засяга вече придобитото пълнолетие. Използваният критерий е да се разглежда правото, приложимо към момента на възникване на правната ситуация, дори при последващи промени на привръзката.

Когато се прилага регламент на ЕС или международна конвенция, ще се прилагат и специалните правила на тези инструменти, отнасящи се до стълкновение относно мобилност.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Член 12.3 от Гражданския кодекс гласи, че чуждото право не се прилага, ако противоречи на обществения ред. Поради това прилагането на чуждото право е изключено, ако то води до резултат, който е в явнo нарушение на основните принципи на испанското право. От съществено значение са конституционно признатите принципи.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдържанието и действителността на чуждото право трябва да се докажат от страните, а съдът може да направи проверка с всички средства, които счете за необходими за неговото прилагане. Системата е смесена, като комбинира принципа на представяне на писмени становища и разглеждане само въз основа на заявлението от страната, с възможност да се окаже съдействие от страна на съда при извършване на проверки. В изключителни случаи, когато не може да се провери съдържанието на чуждото право, ще се прилага испанското право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Като цяло въпросът за определяне на приложимото право към договорни задължения се урежда от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета (Регламент „Рим I“). Казуси, при които не може да се прилага Регламент „Рим I“, се решават в съответствие с разпоредбите на член 10.5 от Гражданския кодекс, който се основава на признаването на свободата на избор, при условие че приложимото право е изрично избрано и че това право има определена връзка със съответния въпрос. При липса на такова се прилага националното право, което е общо за страните; при липса на такова — правото на тяхното общо обичайно местопребиваване, а като последна инстанция — правото на мястото, където е сключен договорът.

3.2 Извъндоговорни задължения

Въпросът се урежда от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. („Рим II“). По въпроси, свързани с пътнотранспортни произшествия и отговорност на производителя, се прилагат стълкновителните норми, включени в Хагската конвенция от 1971 г. и съответно в Хагската конвенция от 1973 г.

Въпроси, които не са включени в нито една от горепосочените разпоредби, попадат в обхвата на член 10.9 от Гражданския кодекс, съгласно който случаи на извъндоговорна отговорност се уреждат от правото на мястото, където е настъпило събитието, довело до тях. Неразрешено водене на чужда работа без пълномощие се урежда от правото на мястото, където извършва основната дейност представителят, а неоснователното обогатяване се урежда от правото, съгласно което е настъпило прехвърлянето на стойност към обогатената страна.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Член 9 от Гражданския кодекс гласи, че приложимото право по тези въпроси се определя от гражданството на физическите лица. Налице са разпоредби, засягащи случаи на двойно гражданство и неопределено гражданство. Двойното гражданство се определя въз основа на това, дали е налице двойно гражданство съгласно испанското право, или двойно гражданство, което не се предвижда от испанското право. Налице са договори за двойно гражданство с Чили, Перу, Парагвай, Никарагуа, Гватемала, Боливия, Еквадор, Коста Рика, Хондурас, Доминиканската република, Аржентина и Колумбия. В тези случаи се прилагат разпоредбите на международните договори; ако такива не се предвиждат, се дава предпочитание на гражданството, отговарящо на последното обичайно местопребиваване, а при липса на такова — на последното придобито гражданство. Ако в испанското право не се предвижда двойно гражданство, а едното гражданство е испанско, то взема превес, въпреки че трябва да се прилага принципът на недискриминация въз основа на гражданството, ако и двете гражданства са на държави от ЕС. За лицата с неопределено гражданство като лично право се прилага правото на мястото на обичайното местопребиваване. В случай на лица без гражданство се прилага член 12 от Конвенцията от Ню Йорк от 28 септември 1954 г., съгласно който приложимото право е правото на държавата по местоживее на лицето без гражданство, а при липсата на такова — правото на неговата или нейната държава на пребиваване.

Приложимото право по отношение на името на физическите лица се урежда от Споразумението от Мюнхен от 1980 г. Фамилните и собствените имена на физическо лице се определят от правото на държавата, чийто гражданин е въпросното лице.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Член 9.4 от Гражданския кодекс постановява, че правото, приложимо към определянето на биологичния произход, е това на обичайното местопребиваване на детето към момента на установяване на отношението. При липсата на обичайно местопребиваване на детето или ако това право не позволява установяването на произхода, приложимото право ще бъде националното право на детето към този момент. Ако правото не допуска установяването на произход или детето няма гражданство, ще се прилага испанското материално право.

Правото, приложимо към осиновяване, се урежда от специална разпоредба, Закон 54/2007 относно международното осиновяване. Член 18 от този закон гласи, че приключването на осиновяване от компетентния испански орган ще се урежда от испанското материално право, когато осиновеното дете има постоянно местопребиваване в Испания към момента на осиновяването или е било, или ще бъде отведено в Испания, с цел да бъде установено там.

Приложимото право по отношение на произхода, биологичен или чрез осиновяване, и упражняването на родителската отговорност ще се определя в съответствие с Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. Член 17 от Конвенцията постановява, че упражняването на родителска отговорност се определя от правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

Налице са норми относно сключването на брак и последиците от брака. Що се отнася до формата на сключване, Гражданският кодекс гласи, че в рамките на Испания и извън нея можете да сключите брак: 1) пред съдия, кмет или длъжностно лице, посочено в кодекса; 2) в предвидената от закона религиозна форма. Той също така гласи, че испанците могат да сключат брак извън Испания във формата, определена от закона на мястото, където се сключва бракът. Ако и двете страни са чужденци, в Испания те могат да сключат брак съгласно същите разпоредби както испанците или съгласно разпоредбите на личното право на всяка от страните. Способността за сключване на граждански брак и за съгласие е предмет на националното право на всеки от съпрузите (член 9.1 от Гражданския кодекс).

Съгласно член 9.2 от Гражданския кодекс, последиците от брака се уреждат от общото национално право на съпрузите към момента на сключване на брака. При липсата на общо национално право, те се уреждат от личното право или обичайното местопребиваване на всяка страна, избрано от двете страни в автентичен акт, изготвен преди сключването на граждански брак. Ако този избор не е направен, се прилага правото по общо обичайно местопребиваване непосредствено след сключване на брака, а при липса на такова — правото на мястото, където е сключен бракът. Законна раздяла и развод се уреждат от Регламент (ЕС) № 1259/2010 относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла („Рим III“). Член 107.1 от Гражданския кодекс постановява, че анулирането на гражданския брак се урежда от правото, приложимо по отношение на сключването на брака.

В испанското международно частно право няма разпоредба относно неключили брак двойки (което по принцип означава прибягване до аналогия). Задълженията за издръжка се уреждат от Хагския протокол от 2007 г. за приложимото право при задължения за издръжка.

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

Нормите, уреждащи последиците от брака (член 9.2 от Гражданския кодекс), включват както личните, така и засягащите имущество последици. Поради това се прилага общото лично право на съпрузите към момента на сключване на брака; при липсата на такова — личното право или правото на обичайно местопребиваване на всяка страна, избрано от двете страни в автентичен акт, изготвен преди сключването на брака; при липса на подобен избор приложимото право е правото на общото обичайно местопребиваване непосредствено след сключване на брака, а при липса на такова — правото на мястото на сключване на брака.

Договори или споразумения, които определят, изменят или заместват режима на съпругеска имуществена общност, са действителни, ако отговарят или на правото, което урежда последиците от брака, или на правото по гражданство, или на правото на обичайното местопребиваване на всяка от страните към момента на изготвяне (член 9.3 от Гражданския кодекс).

3.7 Завещания и наследяване

Испания прилага разпоредбите на Регламент (ЕС) № 650/2012 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство. Съгласно този регламент се прилага правото на обичайното местопребиваване на починалия към момента на смъртта му, освен ако починалия не е избрал като приложимо право правото, отговарящо на неговото или нейното гражданство.

Формата на завещанията се определя от Хагската конвенция от 1961 г.

3.8 Недвижимо имущество

Съгласно член 101.1 от Гражданския кодекс собственост, имущество и други права върху недвижимо имущество, както и тяхното оповестяване, се уреждат от правото на мястото, на което се намират, което се отнася и до движимото имущество. За целите на установяване или предоставяне на права върху транзитни стоки се счита, че тези стоки се намират на мястото, от което са били изпратени, освен ако между изпращача и получателя няма мълчаливо съгласие, съгласно което се счита, че се намират по местоназначение. Кораби, въздухоплавателни средства и средства на железопътния транспорт, както и всички установени върху тях права, са предмет на правото на държавата на флага или държавата на регистрация. Моторните превозни средства, както и другите средства за шосеен транспорт са предмет на правото на мястото, където се намират. Емитирането на ценни книжа се определя от правото на мястото, на което се емитират.

3.9 Несъстоятелност

Казуси, които не попадат в обхвата на [Регламент \(ЕО\) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност](#) се уреждат от [Закон № 22/2003 относно несъстоятелността от 9 юли 2003 г.](#) Член 200 от този закон гласи, че като общо правило, производството по несъстоятелност в Испания и последиците от него, както и процедурите за провеждане и приключване на тези производства, се уреждат от испанското право. В Закона относно несъстоятелността се включват и разпоредбите на международното частно право за установяване на приложимото право към различни правоотношения, засегнати в производството.

Последна актуализация: 09/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Кое право ще се прилага? - Хърватия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

В Република Хърватия международното частно и процесуално право до голяма степен е кодифицирано в Закона за уреждане на стълкновения на закони с правни актове на други държави в някои области — ЗУСЗ (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (*Narodne Novine* — NN; Официален вестник на Република Хърватия, бр. 53/91).

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагска конвенция от 1954 г. относно гражданския процес

Хагска конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания

Хагска конвенция от 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия

Хагска конвенция от 1973 г. за приложимото право при продуктова отговорност

1.3 Основни двустранни конвенции

Въз основа на уведомлението за наследяване Република Хърватия стана страна по редица двустранни международни договори, като например договори за правна помощ, консулски конвенции, договори за търговия и корабоплаване. С някои държави са сключени договори за правна помощ, които съдържат също така норми за уреждането на стълкновения на закони:

Договор с Австрия от 1954 г. за правни сделки, Виена, 16 декември 1954 г.

Договор с България от 1956 г. за взаимна правна помощ, София, 23 март 1956 г.

Договор с Чешката република за правна помощ и уреждане на правните отношения по граждански, семейни и наказателни дела, Белград, 20 януари 1964 г.

Договор с Гърция от 1959 г. за правни отношения, Атина, 18 юни 1959 г.

Договор с Унгария от 1968 г. за правни сделки

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Когато става въпрос за правни ситуации с международен елемент, съдилищата прилагат международното частно право, като използват три метода, а именно: стълкновителни норми, особени повелителни норми и специални материалноправни норми.

2.2 Препращане

Хърватското международно частно право в член 6 от ЗУСЗ предвижда, че ако съгласно разпоредбите на този закон трябва да се прилага правото на чужда държава, се вземат предвид неговите стълкновителни норми за определяне на приложимо право.

Ако нормите на чуждата държава за определяне на приложимо право препращат към правото на Република Хърватия, се прилага правото на Република Хърватия, без да се вземат предвид нормите за определяне на приложимото право.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Като цяло ЗУСЗ не урежда този въпрос, но включва някои специални разпоредби, уреждащи такива случаи (например член 35, алинея 1 гласи, че приложимото към развода право, е правото на държавата, чиито граждани са двамата съпрузи към момента на подаване на молбата за развод, а член 45, алинея 1 предвижда, че последиците от осиновяването се преценяват в съответствие с правото на държавата, чиито граждани са осиновяващият и осиновяваното лице към момента на осиновяването).

Обикновено всеки конкретен случай следва да се преценява въз основа на това дали става въпрос за свършено правно положение, трайно правно положение или положение, което е в процес на развитие. Ако стълкновителната норма урежда трайно положение, за неговото установяване в правно отношение е меродавно приложимото право, което е било в сила в този момент, и ако настъпи промяна в закона, последиците от такова правно положение се преценяват в съответствие с новото право от момента, от който то се прилага.

Що се отнася до придобиването на право на собственост и на други вещни права, които се преценяват в съответствие с правото на държавата, в която се намира вещта, приложимата норма гласи, че правото на собственост, което се придобива в съответствие с предишен закон, продължава да съществува, макар че не е придобито съгласно новия закон. Ако обаче собствеността върху движима вещь не е била придобита в съответствие с предишен закон, тъй като не е съществувал съответния правен способ, такова придобиване настъпва, когато движимата вещь навлезе на територията на държава, която не изисква съответния правен способ за придобиването.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

а) обществен ред

Член 4 от ЗУСЗ предвижда, че правото на чужда държава не се прилага, ако прилагането му е в противоречие с установените норми на държавно управление, заложи в Конституцията на Република Хърватия.

Освен член 4 от ЗУСЗ, който следва да се тълкува като мярка за защита на основните права, свободи и правата на човека и гражданина, общественият ред включва също решенията на Конвенцията от 1950 г. за защита на правата на човека и основните свободи.

Общественият ред не защитава само националното право от чуждото материално право. Обоснованото използване на защитата на националния обществен ред зависи, наред с друго, от това дали спорът, който се решава, е тясно свързан с националната територия и нейното право, т.е. *с lex fori*, а такава връзка съществува, ако прилагането на чуждото право би имало по-трайни последици върху националната територия.

б) особени повелителни норми

Понякога ситуацията с международен елемент се уреждат от специални *legis fori* норми, които обикновено се наричат особени повелителни норми. Такива норми са предвидени в същия закон, съдържащ стълкновителните норми, като понякога се съдържат и в други нормативни актове.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

На основание член 13, алинея 1 от ЗУСЗ съдът или друг компетентен орган трябва служебно да установи съдържанието на чуждото право.

Съгласно член 13, алинеи 2 и 3 от ЗУСЗ съдът или компетентният орган могат да поискат информация за чуждото право от Министерството на правосъдието на Република Хърватия, като страните по спора също могат да представят публичен документ относно съдържанието на чуждото право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Източникът на стълкновителните норми е Законът за уреждане на стълкновения на закони (ЗУСЗ).

В член 19 от ЗУСЗ се предвижда, че приложимото към договора право е правото, избрано от договарящите се страни, освен ако законът или международен договор не предвижда друго.

Член 20 от ЗУСЗ предвижда, че ако не е било избрано приложимо право и ако конкретните обстоятелства по случая не сочат към друго право, приложимото право е:

- 1) за договор за продажба на движими вещи — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на продавача към момента на приемане на предложението;
- 2) за договор за услуги или договор за строителство — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на предприемача (изпълнителя) към момента на приемане на предложението;
- 3) за договор за поръчка — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на довереника към момента на приемане на предложението;
- 4) за договор за посредничество — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на посредника към момента на приемане на предложението;
- 5) за комисионен договор — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на комисионера към момента на приемане на предложението;
- 6) за спедиционен договор — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на спедитора към момента на приемане на предложението;
- 7) за договор за наем на движими вещи — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на наемодателя към момента на приемане на предложението;
- 8) за договор за заем — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на заемодателя към момента на приемане на предложението;

- 9) за договор за заем за послужване — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на заемодателя към момента на приемане на предложението;
- 10) за договор за влог — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на влогодателя към момента на приемане на предложението;
- 11) за договор за отговорно пазене — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на складодържателя към момента на приемане на предложението;
- 12) за договор за превоз — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на превозача към момента на приемане на предложението;
- 13) за застрахователен договор — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на застрахователя към момента на приемане на предложението;
- 14) за договор за авторски права — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на автора към момента на приемане на предложението;
- 15) за договор за дарение — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на дарителя към момента на приемане на предложението;
- 16) за борсови сделки — правото на мястото на седалището на борсата;
- 17) за договор за независими банкови гаранции — правото на мястото, където е било седалището на гаранта към момента на сключване на договора;
- 18) за договор за прехвърляне на технологии (лицензия и др.) — правото на мястото, където е било седалището на получателя на технологията (лицензополучателя) към момента на сключване на договора;
- 19) за имуществени претенции по трудов договор — правото на държавата, където се полага или е бил положен трудът;
- 20) за всички други видове договори — правото на мястото, където е било местоживеенето или седалището на предложителя към момента на приемане на предложението.

3.2 Извъндоговорни задължения

ЗУСЗ, както и международните договори (Хагската конвенция от 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия), съдържат разпоредби относно приложимото право към извъндоговорните задължения.

ЗУСЗ включва разпоредби относно неоснователното обогатяване, воденето на чужда работа без пълномощие, извъндоговорните задължения, които не произтичат от отговорност за вреди, и неправомерно увреждане.

Към извъндоговорната отговорност е приложимо правото на мястото, където е било извършено увреждащото действие, или правото на мястото, където са настъпили последиците, в зависимост от това кое от тях е по-благоприятно за увреденото лице. Ако събитие, от което произтича отговорността за вреди, настъпи на борда на кораб, в открито море или на борда на въздухоплавателно средство, правото на държавата на флага на кораба или правото на държавата, където е регистрирано въздухоплавателното средство, се счита за правото на мястото, където са настъпили събитията, довели до възникването на отговорността за вреди.

Към неоснователното обогатяване е приложимо правото, приложимо към правоотношението, което е възникнало, очаквало се е да възникне или се е предполагало че ще възникне, по повод на което е настъпило обогатяването. Към воденето на чужда работа без пълномощие е приложимо правото на мястото, където е извършено действието по водене на чужда работа без пълномощие. Към задълженията, произтичащи от ползването на имущество без пълномощие, и други извъндоговорни задължения, които не произтичат от отговорност за вреди, е приложимо правото на мястото, където са възникнали фактите, породили задължението.

3.3 Правно положение на субекта и неговите аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Към правоспособността и дееспособността на физическо лице е приложимо правото на държавата, чийто гражданин е лицето.

Физическо лице, което би било недееспособно съгласно правото на държавата, на която е гражданин, се счита за дееспособно, ако лицето е дееспособно съгласно правото на мястото, където е възникнало задължението.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Към отношенията между родители и деца е приложимо правото на държавата, чиито граждани са те.

Ако родителите и децата са граждани на различни държави, е приложимо правото на държавата по общото им местоживеене.

Ако родителите и децата са граждани на различни държави и нямат местоживеене в една и съща държава, е приложимо правото на Република Хърватия, ако детето или някой от родителите е гражданин на Република Хърватия.

Към признаването, установяването или оспорването на бащинство или майчинство е приложимо правото на държавата, на която към момента да раждането на детето е гражданин лицето, чието бащинство или майчинство се признава, установява или оспорва.

3.4.1 Осиновяване

Към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяването е приложимо правото на държавата, чиито граждани са осиновяващият и осиновяваното лице към момента на осиновяването.

Ако осиновяващият и осиновяваното лице са граждани на различни държави, към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяването кумулативно приложимо е правото на двете държави, на които всеки от тях е гражданин.

Ако осиновяващите са съпрузи, към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяването е приложимо освен правото на държавата, чийто гражданин е осиновяваното лице, така също правото на държавите, чиито граждани са съпрузите.

Към формалните условия за осиновяване е приложимо правото на мястото, където се осъществява осиновяването.

Към последиците от осиновяването е приложимо правото на държавата, чиито граждани са осиновяващият и осиновяваното лице към момента на осъществяване на осиновяването.

Ако осиновяващият и осиновяваното лице са граждани на различни държави, е приложимо правото на държавата им по местоживеене.

Ако осиновяващият и осиновяваното лице са граждани на различни държави и нямат местоживеене в една и съща държава, е приложимо правото на Република Хърватия, ако някой от тях е гражданин на Република Хърватия.

Ако нито осиновяващият, нито осиновяваното лице са граждани на Република Хърватия, е приложимо правото на държавата, чийто гражданин е осиновяваното лице.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Към условията за сключване на брак за всяко лице е приложимо правото на държавата, чийто гражданин е то към датата на сключване на брака.

Дори когато условията за сключване на брак са изпълнени съгласно правото на държавата, чиито гражданин е лицето, което желае да сключи брак пред компетентния орган на Република Хърватия, няма да бъде допуснато сключването на брак, ако съгласно правото на Република Хърватия е налице пречка по отношение на това лице, свързана със съществуването на по-рано сключен брак, родство или неспособност за разбиране на значението на извършените правни действия.

Към формалните условия за брак е приложимо правото на мястото, където е сключен бракът.

Към недействителността на брака (унищожаемост и нищожност) е приложимо всяко право, съгласно което е сключен бракът.

Към развода е приложимо правото на държавата, чиито граждани са двамата съпрузи към момента на подаване на молбата за развод, като правото на държавите, на които всеки от тях е гражданин, се прилага кумулативно.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Към имуществените отношения на лица, които съжителстват, без да са сключили брак, е приложимо правото на държавата, чиито граждани са те. Ако лицата са граждани на различни държави, е приложимо правото на държавата по общото им местоживееене.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Към развода е приложимо правото на държавата, чиито граждани са двамата съпрузи към момента на подаване на молбата за развод, като правото на държавите, на които всеки от тях е гражданин, се прилага кумулативно.

3.5.4 Задължения за издръжка

Към задължението за издръжка между кръвни роднини, освен между родители и деца, или към задължението за издръжка на роднини по сватовство е приложимо правото на държавата, чиито гражданин е роднината, от когото се търси издръжка.

3.6 Режики на имуществени отношения

Към личните и имуществените отношения на съпрузите е приложимо правото на държавата, чиито граждани са те.

Ако съпрузите са граждани на различни държави, е приложимо правото на държавата по местоживееенето им. Ако съпрузите нямат нито общо гражданство, нито местоживееене в една и съща държава, е приложимо правото на държавата на последното им общо местоживееене.

Ако приложимото право не може да бъде определено съгласно посоченото по-горе, е приложимо правото на Република Хърватия. Към имуществения режим на съпрузите е приложимо правото, приложимо към личните и имуществените отношения на съпрузите към момента на сключване на брака.

Ако определеното по този начин правото предвижда съпрузите да могат да избират правото, приложимо към договора за съпругеския имуществен режим, е приложимо избраното от тях право.

3.7 Завещания и наследяване

Към наследяването е приложимо правото на държавата, на която е бил гражданин завещателят към момента на смъртта му.

Към завещателната дееспособността е приложимо правото на държавата, чиито гражданин е завещателят към момента на съставяне на завещанието.

Завещателното разпореждане е формално действително, ако е действително съгласно:

- 1) правото на мястото, където е съставено завещанието;
- 2) правото на държавата, чиито гражданин е завещателят към момента на съставяне на завещанието или към момента на смъртта му;
- 3) правото на държавата по местоживееене на завещателя към момента на съставяне на завещанието или към момента на смъртта му;
- 4) правото на държавата по обичайно местопребиваване на завещателя към момента на съставяне на завещанието или към момента на смъртта му;
- 5) правото на Република Хърватия;
- 6) за недвижими вещи — също така правото на мястото, където се намира недвижимата вещ.

3.8 Недвижимо имущество

Към договори, свързани с недвижими вещи, изключително приложимо е правото на държавата, на чиято територия се намира недвижимата вещ.

3.9 Несъстоятелност

В член 303 от Закона за несъстоятелността се предвижда основният принцип, че правните последици от откриването на производство по несъстоятелност, се преценяват съгласно правото на държавата, в която то е открито.

Последна актуализация: 12/11/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Кое право ще се прилага? - Кипър

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Когато в съда се завежда трансгранично дело, нормите, определящи кое е приложимото право в Кипър, са главно предвидените в правото на ЕС, и по-специално Регламент (ЕО) № 593/2008 (Рим I) относно приложимото право към договорни задължения и Регламент (ЕО) № 864/2007 (Рим II) относно приложимото право към извъндоговорни задължения.

В други отношения кипърските съдилища се ръководят от собствената си съдебна практика, тъй като липсват съответните национални закони или кодифицирани норми. При липсата на съответна кипърска съдебна практика съдилищата прилагат английското общо право съгласно член 29, параграф 1, буква в) от Закона за съдилищата (Закон 14/60).

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагска конвенция от 1 юли 1985 г. за приложимото право към доверителната собственост и признаването ѝ, ратифицирана от Република Кипър по силата на Закон за ратифициране 15 (III) от 2017 г.

1.3 Основни двустранни конвенции

Не се прилага.

2 Прилагане на съгласителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно съгласителните норми

Съдията не е задължен да прилага тези норми по своя собствена инициатива. Въпросът може да бъде повдигнат само от страна по делото, която трябва да успее да докаже, като представи доказателства, че правото на друга държава има предимство пред правото на Кипър. Ако съдът не е убеден в това, се прилага правото на Кипър.

Тъй като посочената по-горе практика е въпрос на доказателства и процедура, тази практика не се засяга от посочените по-горе Регламент (ЕО) № 593/2008 и Регламент (ЕО) №864/2007.

2.2 Препращане

Съгласно Регламент (ЕО) № 593/2008 и Регламент (ЕО) № 864/2007 не се допуска прилагане на правилото за *препращане*. В случаите, които не попадат в обхвата на тези регламенти обаче, правилото за *препращане* може да се прилага, както следва:

Съдът, който разглежда дело, за което е установено, че следва да се приложи правото на друга държава, трябва да приложи или само вътрешните национални норми на това право, или правото в неговата цялост, включително международните норми, приложими съгласно това право.

Усложнението в последния случай произтича от факта, че нормите за приложимото право съгласно правната система на въпросната друга държава могат да препращат съдията към правото на Кипър, което той трябва да приложи (*препращане*). В този случай съдът има две възможности: или да приеме правилото за *препращане* и да приложи правото на Кипър (теория за „*частично препращане*“), или да го отхвърли и да приложи правото на другата държава в неговата цялост („*пълно препращане*“).

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

За да се предотвратят всякакви проблеми, които биха могли да възникнат при промяна на критерия на привързване (напр. местожителство, мястото, на което се прехвърля движимата вещ или доверителната собственост, и т.н.), правилото за приложимото право обикновено се използва за определяне на датата, на която е установен критерият на привързване. Като пример вж. член 7 от Хагската конвенция от 1 юли 1985 г. относно доверителната собственост.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Правото на друга държава не следва да се прилага дори когато нормите за приложимо право изискват неговото прилагане, ако то е несъвместимо с обществения ред на Република Кипър. Съгласно съдебната практика понятието „обществен ред“ включва основните принципи на правосъдието и обществения морал и етика (*Pilavachi & Co Ltd /International Chemical Co Ltd (1965 г.) 1 CLR 97*).

Правото на друга държава не следва да се прилага и по отношение на мита, данъци и данъчно облагане.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Прилага се правилото, установено по делото *Royal Bank of Scotland plc/Geodrill Co Ltd и други (1993 г.) 1 JSC 753*, съгласно което страна, която твърди, че по нейното дело се прилага чуждо право, трябва първо да направи искане за неговото прилагане, след което да представи доказателства по отношение на него, които да убедят съда. Ако въз основа на тези доказателства съдът не е убеден, че се прилага чуждото право, или ако никоя от страните не е подала такова искане, се прилага правото на Кипър.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Регламент (ЕО) № 593/2008 (Рим I) се прилага към всички договорни задължения и правни актове, когато се подвига въпросът кое право следва да се прилага.

3.2 Извъндоговорни задължения

Регламент (ЕО) № 864/2007 (Рим II) се прилага в повечето случаи, като общо правило предвидено в него е, че приложимото право следва да бъде определено въз основа на мястото, където е настъпила вредата (*lex loci damni*), независимо от държавата или държавите, в които биха могли да настъпят непреките последици. С регламента се определят и специални норми относно начините на определяне на приложимото право за специални видове извъндоговорни задължения, като например нелоялна конкуренция и отговорност за вреди от стоки.

По отношение на доверителната собственост се прилага (ратификационния) закон относно приложимото право от 2017 г. към доверителната собственост и признаването ѝ (Закон 15 (III)/2017), с който се ратифицира Хагската конвенция от 1985 г. Съгласно Закона за ратифицирането и конвенцията доверителната собственост следва да се урежда от правото, избрано от доверителните собственици. В противен случай доверителната собственост следва да се урежда от правото, с което е най-тясно свързана.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Фамилно име

При определяне на фамилното име се прилага Законът за отношенията между родители и деца (Закон 216/90). Съгласно Закон 216/90 фамилното име на детето се определя с обща декларация, подадена от неговите родители в срок до три месеца от датата на раждането му. Ако родителите не успеят да подадат такава декларация, детето получава фамилното име на бащата. Фамилното име на майката се дава на дете, което е родено извън брака, освен ако детето не бъде припознато от бащата или докато това стане.

Местожителство

Местожителството на дадено лице се определя съгласно глава 195 от Закона за завещанията и наследството, който предвижда, че местожителството на всяко лице във всеки един момент е или местожителството, получено при раждането („местожителство по произход“), или местожителството, което лицето е придобило или е запазило по свое усмотрение („местожителство по избор“).

В случай на дете, родено в брака, което е родено, докато бащата е жив, местожителството по произход на детето е местожителството на бащата към момента на раждане на детето.

В случай че детето е родено извън брака или детето е родено след смъртта на бащата, местожителството по произход на детето е местожителството на майката към момента на раждане на детето.

Правоспособност и дееспособност

Брачната дееспособност на дадено лице е предмет на Закона за брака (Закон 104(I)2013), като в член 14 от него се предвижда, че дадено лице няма брачна дееспособност, ако то не е навършило осемнадесет години или ако към датата на сключване на брака е неспособно да даде съгласието си поради психично разстройство или умствена изостаналост, мозъчно или друг вид заболяване, или наркотична зависимост, които не му позволяват да разбира и да е наясно какво прави.

Въпреки това дори ако въпросната двойка или единият от двамата е на възраст под осемнадесет години, се счита, че те притежават брачна дееспособност, ако са навършили най-малко шестнадесет години, или ако техните попечители са дали писмено съгласие, или има сериозни причини, които оправдават брака. Когато горепосоченото съгласие е отказано или няма попечител, въпросът дали дадено лице разполага с брачна дееспособност, трябва да бъде решен от съда по семейни дела на района, в който пребивава въпросното лице.

Що се отнася до дееспособността, член 11 от глава 149 от Закона за договорите предвижда, че дадено лице е дееспособно, ако е вменяемо и не е лишено от дееспособност по закон. В закона се предвижда, че лице, сключило брак, не се счита за недееспособно единствено поради факта, че не е навършило осемнадесет години.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Правните взаимоотношения между родител и дете, включително родителската отговорност, издръжката и комуникацията, се уреждат от правото на Кипър, и по-специално Закона за отношенията между родители и деца (Закон 216/90).

Регламент (ЕО) № 2201/2003 (Брюксел IIa) и Регламент (ЕО) № 4/2009, както и Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата се прилагат и по отношение на обхванатите от тях области.

3.4.2 Осиновяване

Когато в кипърските съдилища се провежда процедура по осиновяване, се прилага правото на Кипър, независимо дали делото за осиновяване има трансграничен характер.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

В Кипър въпроси, свързани със сключването и разтрогването на брак, се уреждат съгласно Закона за брака от 2003 г. (Закон 104(I)/2003). Те също така са предмет на Конвенцията на ООН за съгласието за брак, минимална възраст за встъпване в брак и регистрация на браковете, ратифицирана в Република Кипър със Закон 16(III)/2003.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Въпроси, свързани с развода, се уреждат от член 111 от Конституцията и Закона за опита за помирение и духовно прекратяване на брака от 1990 г. (Закон 22/1990) във връзка с религиозните бракове и Закона за брака (Закон 104(I)/2003).

В областта на признаване на развода и законната раздяла се прилага Хагската конвенция за признаване на разводите и законната раздяла от 1971 г., ратифицирана от Република Кипър със Закон 14(III)1983.

3.5.4 Задължения за издръжка

Задължения за издръжка

Съгласно Закона за имуществените отношения между съпрузи (Закон 232/1991), изменен:

Ако съпрузите преустановят съжителството си, по искане на единия съпруг съдът може да издаде нареждане за издръжка, с която да се разпорежи на другия съпруг да плати издръжка на съпруга жалбоподател.

Задълженията за издръжка между бивши съпрузи се прилагат, когато някой от тях не може да се издържа със собствения си доход или имущество, и:

- а) ако след приключване на развода и при изтичане на посочените по-долу срокове, възрастта или здравословното състояние на съпруга(та) са такива, че не може да започне или да продължи професионалната си дейност, което би му/й гарантирало, че може да се издържа сам;
  - б) ако той/тя се грижи за малолетно или непълнолетно дете, или за пълнолетно дете, или друг зависим член на семейството, който не може да се грижи сам за себе си поради физическо или психическо увреждане, и по този начин лицето, което предявява иска, е възпрепятствано да намери подходяща работа;
  - в) ако той/тя не може да намери стабилна и подходяща работа, или се нуждае от професионално обучение, за не повече от три години, след като разводът е приключен;
  - г) във всеки друг случай, когато отпускането на издръжка към момента на приключване на развода е необходимо по съображения за равенство.
- Издръжка може да бъде отказана или ограничена поради сериозни основания, особено ако бракът е кратък или ако съпругът, който може да има право на издръжка, е виновен за развода или за прекратяване на съжителството, или доброволно е предизвикал собствената си бедност. Също така, когато обстоятелствата го изискват, правото на издръжка следва да бъде прекратено или нареждането за издръжка да бъде съответно променено.

Задължения за издръжка на малолетно или непълнолетно дете.

Съгласно Закона за отношенията между родители и деца (Закон 216/90) задълженията за издръжка на малолетно или непълнолетно дете се поемат и от двамата родители в съответствие с техните финансови средства. Посоченото по-горе родителско задължение може да бъде продължено по силата на решение и съдебна спогодба дори и след като детето достигне пълнолетие, когато това е оправдано от изключителни обстоятелства (например детето е недееспособно или има увреждане, служи в Националната гвардия или посещава курсове в учебно заведение или професионално училище).

Правото на издръжка на малолетно или непълнолетно дете от неговите родители остава дори ако то притежава имущество.

3.6 Режи ми на имуществени отношения

Прилага се член 13 от Закон 232/1991, чието общо правило е, че бракът не променя автономността на съпрузите по отношение на имуществото.

Член 14 от закона обаче дава възможност на единия съпруг да предяви претенция по отношение на имуществото на другия в случай на прекратяване или унищожаване на брака, при условие че съпругът, подал иска, е допринесъл за увеличаване на имуществото на другия съпруг по какъвто и да е начин. Страната, която има претенция, може да предяви иск да ѝ бъде изплатена тази част от увеличението, за която е допринесла. Приносът на единия от съпрузите за увеличаване на имуществото на другия съпруг се счита за една трета от увеличението, освен когато е доказано, че приносът е по-малък или по-голям.

Увеличаването на имуществото на съпрузите не включва това, което са придобили от подаръци, наследство, завещателно разпореждане или друго дарение.

3.7 Завещания и наследяване

Наследяването и всички въпроси, свързани с наследството, с изключение на формата, използвана при съставянето и отмяната на завещание, се уреждат от Регламент (ЕС) № 650/2012 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

В съответствие с член 22 от посочения по-горе регламент всяко лице може да избере за приложимо право по въпросите, свързани с наследяването му като цяло, правото на държавата, чийто гражданин е към момента на избора или към момента на смъртта. Изборът на право се прави с изрична декларация.

Когато има съставено завещание, се прилага Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореждания. В съответствие с член 1 от Конвенцията дадено завещателно разпореждане е валидно по отношение на формата, ако неговата форма е в съответствие с вътрешното право:

- а) на мястото на съставянето му от завещателя, или
- б) на националността на завещателя или към момента, когато е направил разпореждането, или към момента на неговата смърт, или

в) на местожителството или постоянното пребиваване на завещателя или към момента, когато е направил разпореждането, или към момента на неговата смърт, или

г) на мястото, където се намират недвижимите имоти, когато се отнася за такива.

3.8 Недвижимо имущество

Регламент (ЕО) № 593/2008 (Рим I), в който се предвижда, че договорът се урежда от избрано от страните право, което се прилага към отношенията, създаващи задължения, които са свързани с недвижимата вещ. При липса на избор се прилага член 4 от регламента, в който изрично се посочва приложимото право във всеки от случаите.

Що се отнася до договорите, свързани с вещното право, в съответствие със съдебната практика на съдилищата в Кипър съдът прилага юрисдикцията на държавата, където се намира недвижимата вещ (*lex situs*).

3.9 Несъстоятелност

Приложимото право се определя от Регламент (ЕО) № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност. Това е правото на държавата, на чиято територия се образуват такива производства.

Последна актуализация: 17/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Кое право ще се прилага? - Люксембург

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Люксембург няма кодекс на международното частно право. Разпоредбите на националното право, уреждащи стълкновението на закони, са разпръснати в различни кодекси и специални закони. Тази материя е регламентирана до голяма степен с многостранни международни конвенции, както и с европейски инструменти на вторичното право.

1.2 Многостранни международни конвенции

Значителен брой отпращащи (наричани още колизионни или стълкновителни) норми произтичат от многостранните международни конвенции, по които Люксембург е страна. Повечето от тези конвенции са изготвени в рамките на Хагската конференция по международно частно право. Списък на тези конвенции е на разположение на уебсайта на [Хагската конференция](#).

1.3 Основни двустранни конвенции

Някои двустранни споразумения съдържат стълкновителни норми. За повече подробности вж. уебсайта [Legilux](#).

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

В случаите, отнасящи се до правното положение на лицата, съдът повдига служебно въпроса за стълкновението на закони. Този подход обаче не се прилага в случаите, когато страните могат да се разпореждат свободно с правата си – както е например в областта на договорните отношения – поради принципа за свобода на страните да избират приложимото право. В такива случаи съдът повдига служебно въпроса за стълкновението на закони само ако е налице ситуация на заобикаляне на закона (*agere in fraudem legis*).

Сезираният съд прилага автоматично националното си право, ако страните не са поискали да се приложи чуждо право.

2.2 Препращане

В областите, които не попадат в обхвата на международна конвенция или европейски регламент, изключващи изрично препращането, съдебната практика в Люксембург е възприела смесен подход към препращането. Когато след прилагане на стълкновителните норми се стигне до обратно препращане към правото на сезирания съд, препращането се приема, но не води до други действия. Счита се, че препращането се отнася до материалното право на сезирания съд.

Не се допуска препращане по въпросите, за които страните разполагат със свобода да избират приложимото право.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привързка)

„Подвижно стълкновение на закони“ представлява хипотезата, в която чрез промяна на елемента на привързване, указващ приложимото право, дадена ситуация се подчинява последователно на две различни правни системи. То се определя като стълкновение на закони във времето, поради преместването в пространството на критерия за привързване.

В Люксембург се прилага принципа, че новата правна норма урежда бъдещите последици от ситуация, възникнала в миналото, като се запазват трайните последици, породени от тази ситуация. При все това, ако бъдат извършени промени в ситуация, възникнала в рамките на предишното признато за приложимо право, ще се прилага новата правна норма, посочена в резултат на прилагането на стълкновителните норми.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Има хипотези, в които сезираният съд трябва да приложи собственото си право, дори ако стълкновителните норми възлагат компетентността на друго право:

при невъзможност да се определи чуждото право;

при участие на лица без гражданство;

при липса на решение в чуждото право;

при вземането на спешни временни мерки;

в случаите, когато чуждото право е в противоречие с обществения ред на държавата на сезирания съд.

Съдът прилага собственото си право (*lex fori*) и когато разпоредбите са пряко приложими. Такива са:

процесуалните закони и законите относно организацията на работата на съда;

нормативните разпоредби, уреждащи защитата на работниците, и тези, уреждащи договорите за наем на жилище;

разпоредбите относно правната защита на потребителите;

и накрая, ако прилагането на правото на сезирания съд е било отхвърлено от страните с явно измамна цел в полза на изкуствено привлечено чуждо право, съдът трябва да откаже да вземе предвид това право и да възстанови прилагането на собственото право.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Тъй като в Люксембург чуждото право представлява факт за съда, тежестта на доказване по принцип се носи от този, който иска неговото прилагане. Страните трябва да представят доказателства в тази връзка, по-специално страната, чийто иск е предмет на чуждото право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

По принцип договорните задължения се уреждат от волеизявлението на страните при спазване на императивните разпоредби в областта на обществения ред и заобикалянето на закона.

Ако страните не са направили избор на право, се прилагат разпоредбите на Римската конвенция от 1980 г. и на Регламент (ЕО) № 593/2008 от 17 юни 2008 г. Във втората хипотеза съдът прилага правото, което обективно е най-подходящо.

3.2 Извъндоговорни задължения

По принцип извъндоговорните задължения се уреждат от правото на държавата, в която е настъпило събитието, породило вредата или задължението, освен в случаите когато друго право има по-тясна връзка с фактите или когато се прилага международна конвенция.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

По принцип личното състояние (личният статус) се урежда от националното право на физическото лице, като обаче се спазват извънредните критерии, като например обичайното местопребиваване на заинтересованите лица, и по-специално на засегнатите деца. Това важи също и за образуването и елементите на името и условията за промяна на името, тъй като то е част от личното състояние на лицето.

Общата дееспособност на дадено лице да извършва правни действия, както и способността му да води съдебни дела, се уреждат от националното право на съответното лице. Въпросът за процесуалната легитимация обаче се урежда от закона, приложим по отношение на това право, тъй като тя касае самата същност на правото. В областта на договорните отношения това правило се прилага смекчено, когато добросъвестна страна по договора се сблъсква с причина за недеспособност, която е непозната в държавата на извършване на действието. В такъв случай се приема, че националното право отстъпва пред правото на местоизпълнението.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

В Люксембург по въпросите, свързани със законното родство, по принцип се прилага законът, уреждащ брака, т.е. общия национален закон на родителите, а ако няма такъв — законът по общото им местоживееие, или в краен случай — законът на сезирания съд (*lex fori*).

Всички въпроси, свързани с установяването на бащинство/майчинство, по принцип се уреждат от националното право на детето.

По отношение на видовете доказателства за установяване на родствената връзка, материалните условия за признаване на родство, сроковете и правото на оспорване на родство, както и средствата за защита срещу преядявен иск, се прилага националното право на детето.

3.4.2 Осиновяване

– Условия за осиновяване

По принцип съгласно член 370 от Гражданския кодекс (*Code civil*) условията за осиновяване се уреждат от националното право на осиновителя или осиновителите. Когато двамата съпрузи осиновители имат различно гражданство, приложимото право е това на държавата, в която е тяхното общо обичайно местопребиваване към момента на подаване на заявлението. Условията, на които трябва да отговаря дадено лице, за да бъде осиновено обаче, се уреждат по принцип от националното право на осиновяваното лице. Има едно изключение от този принцип — когато чрез осиновяването осиновеното лице придобива гражданството на осиновителя. В този случай условията се уреждат от националното право на осиновителя.

– Последници от осиновяването

Последниците, свързани с осиновяването, се уреждат от националното право на осиновителя/осиновителите. Ако осиновителите са граждани на различни държави или ако нямат гражданство, или ако единият от съпрузите е без гражданство, приложимото право е това на държавата, в която е тяхното общо обичайно местопребиваване към момента на влизане в сила на осиновяването.

При осиновявания в чужбина е възможно да възникне стълкновение между правилата за компетентност, предвидени в националното право на осиновителя и националното право на осиновявания. В такъв случай осиновяването е действително, ако са спазени формалните изисквания на правото на държавата, където се е осъществило осиновяването, и ако то е извършено пред компетентните органи в съответствие със същото това право.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

– Условия за валидност на брака

Формалните изисквания във връзка с брака по принцип се уреждат от правото на държавата по мястото на сключване на брака.

Съгласно Хагската конвенция от 14 март 1978 г. относно сключването и признаването на валидността на браковете, за да бъде валиден един брак, трябва да са изпълнени условията за встъпване в брак, наложени от вътрешното право, приложимо за всеки от съпрузите. Кое право е вътрешно се определя от стълкновителните норми на държавата, в която е сключен бракът. На следващо място трябва да са изпълнени и условията за встъпване в брак, предвидени в закона на държавата по местосключване на брака, при условие че поне единият от съпрузите е гражданин на тази държава или в нея е обичайното му местопребиваване. Правото, уреждащо условията за валидност на брака, се прилага също и по отношение на условията за предявяване на иск за обявяване на недействителността му.

По отношение на браковете, сключени в чужбина, действа презумпция за валидност, ако бъде представено удостоверение за брак, изготвено в съответствие с формалните изисквания на правото по мястото на сключване. Признаването може да бъде отказано, ако сключеният в чужбина брак е явно несъвместим с националния обществен ред на Люксембург.

– Действие на сключването на брак

При липса на общо гражданство, в Люксембург последниците от сключването на брак се уреждат по принцип от правото на държавата, в която е общото местоживееие на съпрузите, тоест мястото, където двойката действително е установена.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

По отношение на фактическото съжителство, или конкубинат, не се прилагат никакви стълкновителни норми, тъй като съгласно люксембургското право отношенията между съжителстващите партньори представляват фактическо положение.

Правото, което се прилага по отношение на партньорствата, сключени в Люксембург, е правото на сезирания съд.

В гражданския регистър могат да бъдат вписани партньори, които са регистрирали своето партньорство в чужбина, при условие че към датата на сключването на партньорството в чужбина двамата партньори са изпълнявали условията, предвидени в член 4. След като сключено в чужбина партньорство бъде признато в Люксембург, то може да се ползва от същите предимства като партньорствата, сключени в Люксембург.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Когато съпрузите са граждани на една и съща държава, разводът и законната (съдебна) раздяла се уреждат от националното право на съпрузите.

В противен случай се прилага правото на държавата, в която е тяхното общо действително местоживееие. Ако и двата критерия са неизпълними, се прилага правото на сезирания съд.

Същите правила се прилагат и по отношение на допустимостта на развода по принцип, неговите причини, последици и допълнителните мерки.

3.5.4 Задължения за издръжка

Съгласно член 15 от Регламент (ЕО) № 4/2009 относно задълженията за издръжка приложимият закон в тази област се определя в съответствие с Хагския протокол от 23 ноември 2007 г. относно приложимото право към задълженията за издръжка. По правило се прилага законът на държавата на обичайно местопребиваване на кредитора на задължението за издръжка, но по отношение на вече образувано производство страните могат по взаимно съгласие да изберат да се прилага законът на сезирания съд или един от следните:

- а) законът на държава, чийто гражданин е една от страните към момента на избора на приложим закон;
- б) законът на държавата на обичайно местопребиваване на една от страните към момента на избора на приложим закон;
- в) законът, който страните са избрали за уреждане на имуществените им отношения, или действително прилаганият закон за тези отношения;
- г) законът, който страните са избрали да се прилага спрямо развода или законната им раздяла, или действително прилаганият към развода или законната раздяла закон.

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

Имуществените отношения между съпрузите се уреждат от вътрешното право, избрано от съпрузите преди брака.

Ако при сключване на брака съпрузите не са направили такъв избор, приложимото право се определя съгласно Хагската конвенция от 14 март 1978 г. относно сключването и признаването на валидността на браковете.

Съгласно Хагската конвенция от 14 март 1978 г. съпрузите могат да изберат само едно от следните:

1. правото на държавата, на която един от съпрузите е гражданин към момента на избора;
2. правото на държавата, на територията на която единият от съпрузите има обичайно местопребиваване към момента на избора;
3. правото на първата държава, на чиято територия един от съпрузите ще установи ново обичайно местопребиваване след брака.

Така избраното право се прилага по отношение на цялото имущество на съпрузите.

Въпреки това, независимо дали са избрали приложимо право съгласно посочените по-горе правила, по отношение на недвижимото имущество или част от него съпрузите могат да изберат да се прилага правото по местонахождението на имуществото. Те могат също така да предвидят, че спрямо недвижимото имущество, което ще бъде придобито на по-късен етап, ще се прилага законът по местонахождението на имуществото.

Ако страните не са избрали приложимо право, съдът ще трябва да установи кой е бил техният мълчалив избор. Съществува презумпция, че това е правото на държавата, на чиято територия съпрузите са установили първото си обичайно местопребиваване след сключване на брака.

Независимо от посоченото, в следните случаи имуществените отношения между съпрузите се уреждат, както е предвидено в Хагската конвенция от 14 март 1978 г., от правото на държавата на общото гражданство на двамата съпрузи:

1. Когато декларацията по член 5 е издадена от тази държава и нейното действие не се обезсилва от разпоредбите на алинея втора от този член.

2. Когато тази държава не е страна по Конвенцията, вътрешното ѝ право е приложимо по силата на нейното международно частно право и съпрузите установяват първото си обичайното местопребиваване след сключването на брака:

- а) в държава, която е издала декларацията по член 5, или

- б) в държава, която не е страна по конвенцията и чието международно частно право предвижда също така прилагането на нейното национално право.

3. Когато след сключването на брака съпрузите не установяват първото си обичайно местопребиваване на територията на една и съща държава. Ако съпрузите нямат обичайно местопребиваване на територията на една и съща държава и не са граждани на една и съща държава, техните имуществени отношения се уреждат от правото на държавата, с която, като се вземат предвид всички обстоятелства, те имат най-тесни връзки. Приложимото право може да се промени доброволно при спазване на разпоредбите, предвидени от избраното ново приложимо право.

3.7 Завещания и наследяване

Разпоредбите на Регламент (ЕО) № 650/2012 от 4 юли 2012 г. се прилагат за наследствата, които се откриват от 17 август 2015 г. Съгласно член 21 от регламента приложимото право по въпросите, свързани с наследяването като цяло, е правото на държавата на обичайно местопребиваване на починалия към момента на смъртта му.

Наследствата, открити преди 17 август 2015 г., продължават да се уреждат от стълкновителните норми на Люксембург.

– Наследяване по закон

В Люксембург наследяването е разделено на няколко наследствени маси: маса на движимото имущество и една или повече маси на недвижимото имущество. За да се определи дали дадено имущество е движимо или недвижимо, трябва да се приложи правото на сезирания съд.

Движимото наследство по принцип се урежда от правото на държавата на местоживееене на починалия към момента на смъртта му.

Местоживееенето се определя според правилата на Гражданския кодекс.

Наследяването на недвижимото имущество се урежда от правото на държавата по местонахождение на всеки от имотите.

– Наследяване по завещание

Общата дееспособност на лицето да се разпорежда с имуществото си за след смъртта си се определя от личния му статус. Специфичната недееспособност обаче попада в обхвата на наследственото право. Общата способност за наследяване по завет се урежда от личния закон (*lex personalis*).

3.8 Недвижимо имущество

Съгласно член 3 от Гражданския кодекс собствеността върху недвижимо имущество се урежда от правото на държавата по местонахождение на имуществото. Това важи и за съдържанието на вещните права, които може да са учредени върху него, за тяхното учредяване и прехвърляне и за режима на придобивна давност.

3.9 Несъстоятелност

Извън приложното поле на регламенти (ЕО) № 1346/2000 и (ЕО) 2015/848 по отношение на фалитите се прилага правото на държавата, в която е открито производството по обявяване на фалит.

Същото право се прилага спрямо последиците от всички колективни производства, образувани в Люксембург, както и спрямо онези, които са заявени в чужбина. По отношение на конкретните последици от обявяването на фалит на една от страните върху правата, за които би могла да претендира другата страна по договора обаче, се прилага правото на държавата, в която е обявен фалитът.

Приложимостта на посоченото право се ограничава до конкретните последици и не се разпростира върху всички аспекти на сделката, засегната от фалита.

Последна актуализация: 03/05/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Кое право ще се прилага? - Малта

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Националните закони са писани закони. Те са лесно достъпни на [вебсайта](#) „Законите на Малта“. След присъединяването на Малта към Европейския съюз през 2004 г. в нейната правна система се включват също така законодателството и нормативните разпоредби на ЕС, които са пряко приложими или транспонирани в малтийските закони и които е вероятно да имат предимство пред националното законодателство. Въпреки че принципът на прецедента не е заложен в малтийското право и не се прилага задължително, малтийските съдилища обикновено придават тежест на предишните съдебни решения, по-специално решенията постановени от Апелативния съд и Конституционния съд (двете висши съдилища в Малта).

1.2 Многостранни международни конвенции

Конвенция от 5 октомври 1961 г. за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове
Конвенция от 15 ноември 1965 г. за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански и търговски дела
Конвенция от 18 март 1970 г. за събиране на доказателства в чужбина по граждански или търговски дела
Конвенция от 25 октомври 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца
Конвенция от 25 октомври 1980 г. за международен достъп до правосъдие
Конвенция от 1 юли 1985 г. за приложимото право към доверителната собственост и признаването ѝ
Конвенция от 25 януари 1988 г. за взаимно административно сътрудничество по данъчни въпроси
Конвенция от 16 януари 1992 г. за опазване на археологическото наследство
Конвенция от 29 май 1993 г. за зашита на децата и сътрудничеството в областта на международното осиновяване
Конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата
Римска конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения
Конвенция от 30 юни 2005 г. за споразуменията относно избор на съд
Конвенция от 23 ноември 2007 г. за международно събиране на издръжка на деца и на други членове на семейството
Протокол от 23 ноември 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка
Малта ратифицира и редица договори на Обединените нации — [тук](#) можете да разгледате статуса на ратификация.

1.3 Основни двустранни конвенции

Не са ни известни двустранни конвенции относно избор на приложимо право, по които Малта е страна.

2 Прилагане на сътълковителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно сътълковителните норми

Съдията не може да се позовава *служебно* на сътълковителните норми; подобни норми се прилагат единствено ако поне една от страните по делото твърди, че е налице сътълковение на закони. Страната, която привежда такъв довод, трябва да представи пред съда задоволително доказателство за съдържанието на чуждестранното право. При липсата на такъв довод или при липсата на задоволително доказателство, националните съдилища трябва да се произнесат в съответствие с малтийското право.

2.2 Препращане

Позицията на Малта по отношение на прилагането на доктрината за препращането не е ясна. Съществуват ограничен брой кодифицирани разпоредби относно избора на право и поради тази причина при определянето на приложимото право по конкретен случай съдилищата трябва да прилагат много често некодифицирани разпоредби на международното частно право. Всъщност малтийските съдилища приемат, че при липсата на законодателство, уреждащото международното частно право, те имат право да прибягват до принципите на английското общо право. С оглед на това малтийските съдилища са възприели английското прилагане на препращането. От това следва, че доктрината за препращането ще бъде отхвърлена, когато става въпрос за неправомерно увреждане, застраховка и договор. Тя се прилага обаче във връзка с действителността на завещания, претенциите, свързани с недвижими имоти в чужбина, и въпросите в областта на семейното право.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привързка)

Този въпрос се урежда, като в отделната норма за избор на право се посочва съответният момент, в който се определя критерият на привързване.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на сътълковителни норми

Малтийските съдилища могат да откажат да прилагат чуждестранно право, което е в противоречие с малтийския обществен ред, както и ако това чуждестранно право се характеризира като чуждестранно данъчно право, или като наказателно право.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Доводът относно чуждестранното право подлежи на фактическо, а не на правно доказване. Малтийските съдилища имат правомощия да тълкуват националното законодателство, но нямат право да тълкуват сами чуждестранното право. За да може да разбере чуждестранното право, съдът назначава експерти по чуждестранно право. Страните по делото също могат да представят като част от своите доказателства доклади, изготвени от различни експерти.

Тежестта на доказване пада върху страната, привеждаща този довод, а именно ответника по делото.

3 Сътълковителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

По дела, отнасящи се до договорни задължения в рамките на държави извън ЕС, се прилага Римската конвенция от 1980 г. въз основа на Закона за (ратификация на) Римската конвенция относно договорните задължения, глава 482 от Законите на Малта. От друга страна, договорните задължения в държавите от ЕС се уреждат от Регламент „Рим I“ (Регламент (ЕО) 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения).

3.2 Извъндоговорни задължения

Сътълковителните норми за извъндоговорни задължения се уреждат от Регламент (ЕО) 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения (познат като „Рим II“).

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Малтийско гражданство се придобива при раждане, ако майката или бащата на детето са граждани на Малта.

За разлика от гражданството, обичайното местопребиваване може да се избере от лицето, след като навърши определена възраст. Обичайното местопребиваване се определя според мястото, където лицето пребивава с намерението да пребивава неограничено или постоянно в рамките на съответната юрисдикция.

Способността да се поемат определени задължения, като например сключване на брак, договаряне, предприемане на търговска дейност, изготвяне на завещания и т.н., се определя от специфични за тази област норми.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Задълженията на родител по отношение на дете се определят от малтийския Граждански кодекс, обаче родителските права се прекратяват *ipso jure*, след като детето навърши осемнадесет години. Компетентността на малтийския съд се определя от Регламент (ЕО) 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност (Брюксел II а). Този въпрос е разгледан по-подробно в [съответния раздел](#).

3.4.2 Осиновяване

Осиновяването също се урежда от малтийския Граждански кодекс и той се прилага от малтийските съдилища във всеки случай, когато компетентността е тяхна. Чуждестранните осиновявания се признават съгласно малтийското право в съответствие с Конвенцията за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Формалната действителност на брака се урежда от закона на мястото на сключване на брака. В Малта условията за сключване на брака са уредени в глава 255 от Законите на Малта ([Закон за брака](#)). Посоченият закон регулира, наред с другото, ограниченията по отношение на брака. Едно от посочените в него ограничения е това, че „брак, сключен между лица, от които едното е на възраст под шестнадесет години, е нищожен“.

При избора на приложимото право в Малта се взема под внимание местожителството на съпрузите.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Гражданските съюзи се уреждат от глава 530 от Законите на Малта (Закон за гражданските съюзи), която от своя страна се позовава на глава 255. Поради това по отношение на гражданските съюзи трябва да се спазват условията и изискванията, предвидени в глава 255.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Малтийският съд ще е компетентен само по отношение на производства за развод съгласно Регламент (ЕО) 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност. Този въпрос е разгледан по-подробно в [съответния раздел](#).

3.5.4 Задължения за издръжка

Малта е обвързана от Регламент (ЕО) 4/2009 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка. Този въпрос е разгледан по-подробно в [съответния раздел](#).

3.6 Режи ми на имуществени отношения

Приложимото право в Малта е правото по местоположение на семейното жилище (*lex situs*). Член 1316 от Гражданския кодекс предвижда, че всеки брак, който е сключен в Малта, има за последица създаването на режим на съпругеска имуществена общност. Освен това брак, който е сключен извън Малта, между хора, които впоследствие се установяват в Малта, ще доведе до създаването на съпругеска имуществена общност между тях, веднага след като установят своето пребиваване в Малта, освен в случаите, когато предварително са сключили споразумение, изключващо режима на съпругеска имуществена общност.

3.7 Завещания и наследяване

В случай на завещания и наследяване малтийските съдилища редовно използват общото право. Така „в случай на наследяване по закон (т.е. когато липсва завещание), при наследяването на движимо имущество се прилага правото по местоживее на завещателя към момента на смъртта му; при наследяване на недвижимо имущество се прилага правото на юрисдикцията, в която се намира имотът. В случаите, когато е налице завещание, способността на завещателя да състави завещание се определя съгласно правото по местоживее на завещателя към датата на съставяне на завещанието. Заветникът ще има способност получи движимо имущество, ако тази способност или съгласно правото по своето местоживее, или съгласно правото по местоживее на завещателя“. Освен това „завещание е действително по отношение на формата, ако е в съответствие с някой от следните видове право: правото на мястото, където е изпълнено завещанието (т.е. обикновено там, където е подписано пред свидетели) към момента на неговото изпълнение; правото по местоживее, обичайно местопребиваване или гражданство на завещателя към момента на изпълнение на завещанието; правото по местоживее, обичайно местопребиваване или гражданство на завещателя към момента на смъртта му. Завещание за прехвърляне на недвижимо имущество ще се смята за действително по отношение на формата, ако е в съответствие с правото на юрисдикцията, в която е разположен имотът“.

3.8 Недвижимо имущество

3.9 Несъстоятелност

Малта е обвързана от Регламент (ЕО) 1346/2000 относно производството по несъстоятелност, изменен. В посочения регламент, наред с другото, се определят съответните правила за производствата, включващи пълното или частичното лишаване на длъжника от права и назначаването на синдик, когато основните интереси на длъжника са в държава — членка от ЕС. В случаите, попадащи извън обхвата на Регламент (ЕО) 1346/2000, малтийското право ще се прилага тогава, когато е компетентен малтийският съд, а именно когато дружеството е регистрирано в Малта.

Последна актуализация: 11/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [\[pl\]](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Кое право ще се прилага? - Полша

ЗЕБЕЛЕЖКА: Отговорите по-долу НЕ СЕ ОТНАСЯТ до ситуации, които са уредени от правото на ЕС

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Закон за международното частно право от 4 февруари 1911 г. (Държавен вестник 201/80, т. 432, и неговите изменения) (ЗМЧП)

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагската конвенция от 17 юли 1905 г. относно лишаването от граждански права и подобни мерки за защита

Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореждания

Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно правомощията на органите и приложимия закон по отношение на закрилата на малолетните и непълнолетните

Хагската конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия

Хагската конвенция от 2 октомври 1973 г. за приложимото право при задълженията за издръжка

Конвенцията за приложимото право към договорните задължения, открита за подписване в Рим на 19 юни 1980 г.

Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата

1.3 Основни двустранни конвенции

Полша е подписала известен брой двустранни споразумения във връзка с различни правни въпроси, в които се определят и съответните стълкновителни норми. Сред тях се нареждат както споразумения с държави членки, така и с трети държави. Тъй като актовете, които са задължителни за държавите – членки на ЕС, и включват стълкновителни норми, засягащи различни тематични области, имат **предимство** пред двустранните споразумения, подписани между държавите членки, по принцип с практическо значение в момента са само споразуменията с трети държави.

Сред тях се нареждат споразуменията с Беларус (26 октомври 1994 г.), Русия (16 септември 1996 г.), Украйна (24 май 1993 г.), Корейската народнодемократична република (28 септември 1986 г.), Куба (18 ноември 1982 г.), Виетнам (22 март 1993 г.) и съгласно принципа на приемственост (въз основа на споразумението с Югославия от 6 февруари 1960 г.) – с Босна и Херцеговина, Черна гора и Сърбия.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Да, съдът прилага стълкновителните норми служебно. Чуждото право се прилага служебно, когато по силата на дадена стълкновителна норма се установи приложимостта на това право към конкретен случай.

2.2 Препращане

В съответствие с член 5 от ЗМЧП полското право позволява само обратното препращане.

Параграф 1 не се прилага в случаите, когато приложимото право е определено:

- 1) *чрез избор на право;*
- 2) *във връзка с формата на правната сделка;*
- 3) *във връзка с договорни задължения, извъндоговорни задължения или едностранни сделки, ако правото, което се прилага спрямо тях, е установено в настоящия закон.*

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

В членове 3 и 10 от ЗМЧП са посочени изключения от установеното в съответствие със стълкновителните норми право във връзка с конкретни правоотношения.

Член 3, параграф 1. Когато по силата на настоящия закон се изисква прилагането на отечественото право, но гражданството на засегнатото лице не може да се определи, лицето е без гражданство или съдържанието на отечествения закон не може да бъде установено, се прилага правото по местоживеее на лицето, а когато то няма постоянен адрес, се прилага правото на държавата по обичайното му местопребиваване.

Член 10, параграф 1. Когато не е възможно да се установят обстоятелствата, които определят приложимото право, се прилага правото, с което правоотношението е в най-тясна връзка. В допълнение, полското право се прилага в случаите, когато съдържанието на приложимото чуждо право не може да се определи в разумен срок.

Освен това в член 67 от ЗМЧП се предвижда, че когато приложимото право не е установено в ЗМЧП, в специфичната нормативна уредба, в международни споразумения, ратифицирани и влезли в сила в Полша, или в правото на ЕС, правоотношението **следва да се урежда от правото на държавата, с което то е в най-тясна връзка.**

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдът определя и прилага чуждото право служебно – Член 1143 от Гражданския процесуален кодекс на Полша.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Относими стълкновителни норми, предвидени в ЗМЧП:

Член 28, параграф 1: Правото, приложимо към договорните задължения, се определя от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) (ОВ L 177, 4.7.2008 г., стр. 6). Разпоредбите на регламента се прилагат, когато това е уместно, и за договорни задължения, които са изключени от неговото приложно поле по силата на член 1, параграф 2, буква й) от регламента, посочен в параграф 1.

В съответствие с член 29, параграф 1 от ЗМЧП в случаите, когато полското право предвижда задължение за сключване на застраховка, застрахователният договор се урежда от полското право.

2. В случаите когато правото на държава – членка на Европейското икономическо пространство, в което се предвижда задължение за сключване на застраховка, изисква по отношение на застрахователния договор да се прилага правото на тази държава членка, то се прилага.

Член 30, параграф 1 Освен в случаите, указани в посочения в член 28 регламент, изборът на право на държава, различна от държава – членка на Европейското икономическо пространство, по отношение на договор, който е тясно свързан с територията на поне една държава членка, не може да лишава потребителите от защитата, предоставена им по силата на полското законодателство за транспониране на следните директиви:

- 1) Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 21.4.1993 г., стр. 29); Специално издание на полски език на ОВ ЕС, глава 15, том 2, стр. 288);
- 2) (отменен);
- 3) Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 г. относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (ОВ L 171, 7.7.1999 г., стр. 12); Специално издание на полски език на ОВ ЕС, глава 15, том 4, стр. 223);
- 4) Директива 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2002 г. относно дистанционна търговия на потребителски финансови услуги и за изменение на Директива 90/619/ЕИО на Съвета и на Директиви 97/7/ЕО и 98/27/ЕО (ОВ L 271, 9.10.2002 г., стр. 16); Специално издание на полски език на ОВ ЕС, глава 6, том 4, стр. 321);
- 5) Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 22.5.2008 г., стр. 66, и нейните изменения).

2. Когато правото, приложимо към даден договор, който попада в приложното поле на Директива 2008/122/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 14 януари 2009 г. относно защитата на потребителите по отношение на някои аспекти на договорите за разпределено във времето ползване на собственост, дългосрочни ваканционни продукти, препродажба и замяна (ОВ L 33, 3.2.2009 г., стр. 10), е правото на държава, различна от държава – членка на Европейското икономическо пространство, потребителите не трябва да бъдат лишавани от защитата, предоставена им по силата на полското законодателство за транспониране на тази директива:

- 1) ако някой от недвижимите имоти е разположен в държава членка, или
- 2) във връзка с договореност, която не е пряко свързана с недвижимата собственост, ако даден икономически оператор развива стопанската или професионалната си дейност в някоя от държавите членки или по какъв да е начин прехвърля тази дейност в някоя от държавите членки и договорот е сключен във връзка с тази дейност.

Член 31. Задължение, произтичащо от обезпечение, различно от менителница или чек, се урежда от правото на държавата, в която обезпечението е било предоставено или издадено.

Член 32, параграф 1 Задължение, произтичащо от едностранна сделка, се урежда от правото, избрано от страната – изпълнител по сделката. Когато и двете страни по такова задължение са установени, правото се избира, изменя или отменя със споразумение между страните.

2. В случаите, когато не е направен изричен избор на право, задължение, произтичащо от едностранна сделка, се урежда от правото на държавата, в която се намира обичайното местопребиваване или седалището на изпълнителя по сделката. Ако фактите показват, че задължението е по-ясно свързано с правото на друга държава, прилага се правото на тази друга държава.

...

По силата на член 36 последиците от прехвърляне на вземания във връзка с трети лица се определят от правото на държавата, която е компетентна по отношение на прехвърлените вземания.

Член 37. Към поемането на дълг се прилага правото на държавата, която е компетентна по отношение на поетия дълг.

Член 38. Ефектът от промяната на стойността на дадена валута върху размера на задължението се оценява в съответствие с приложимото към задължението право.

3.2 Извъндоговорни задължения

Относителните стълкновителни норми са включени в ЗМЧП:

Член 33. Правото, приложимо към задължения, произтичащи от събития, различни от правни сделки, се определят от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II) (ОВ L 199, 31.7.2007 г., стр. 40).

Член 34. Правото, приложимо към извъндоговорните отговорности на трети страни във връзка с пътнотранспортни произшествия, се уреждат от Хагската конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия (Държавен вестник 2003/63, т. 585).

Член 35. Отговорността на трета страна във връзка с действия и бездействия на органи, осъществяващи публичната власт в дадена държава, се регулира от правото на тази държава.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Стълкновителни норми, приложими по отношение на правното положение на физическите лица:

Правоспособността и способността на дадено физическо лице да изпълнява правни сделки се уреждат от неговото отечествено право (член 11, параграф 1).

2. Когато дадено физическо лице изпълнява правна сделка в рамките на своята стопанска дейност, достатъчно е то да е способно да изпълнява тази сделка по силата на правото на държавата, в която се намира седалището на предприятието.

3. Параграф 1 не изключва възможността за прилагане на правото, уреждащо правната сделка, ако то налага специфични изисквания по отношение на способността за изпълнение на конкретната правна сделка.

В съответствие с член 12, когато договорот е сключен между лица, намиращи се в една и съща държава, лице, което е дееспособно по правото на тази държава, може да се позовава на недееспособността си по силата на член 11, параграф 1 само ако към момента на сключване на договора насрещната страна е знаела или не е знаела за тази недееспособност поради небрежност.

2. Физическо лице, което изпълнява едностранна сделка и което е дееспособно по правото на държавата, в която се изпълнява сделката, може да се позовава на недееспособността си по силата на член 11, параграф 1 само доколкото това няма да засегне неблагоприятно лица, които, действайки с дължимата грижа, са разчитали на предположението, че лицето, изпълняващо сделката, е било дееспособно да направи това.

3. Ако дадено физическо лице действат чрез представител, приложимостта на параграфи 1 и 2 се определя от съответните обстоятелства, относими към въпросния представител.

4. Параграфи 1 и 2 не се прилагат към сделки, които се уреждат от правото в областта на семейството и настояничеството или от наследственото право, както и към разпоредби, засягащи недвижими имоти, разположени в държава, различна от държавата, в която се изпълнява сделката.

По силата на член 13, параграф 1 **лишаването от дееспособност** се урежда от отечественото право на лишеното от дееспособност физическо лице. Когато полски съд се произнася относно лишаването от дееспособност на гражданин на чужда държава, се прилага полското право.

По силата на член 14, параграф 1 отечественото право се прилага към **обявяване на безвестно отсъствие или смърт** на физическо лице. Когато полски съд се произнася по случай на безвестно отсъствие или смърт на гражданин на чужда държава, се прилага полското право.

В съответствие с член 16, параграф 1 **личните права** на физическите лица се уреждат от тяхното отечествено право.

Физическо лице, чиито лични права са застрашени или са били нарушени, може да поиска закрила по силата на правото на държавата, на чиято територия се е случило събитие, създадо заплахата или довело до нарушението, или по силата на правото на държавата, на чиято територия са настъпили последиците от нарушението.

Ако личните права на физическо лице са били нарушени в средствата за масова информация, правото на отговор, поправка или подобна защитна мярка се урежда от правото на държавата, в която се намира седалището или обичайното местопребиваване на издателя или на радио- или телевизионния оператор.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Стълкновителни норми, приложими към отношенията между родители и деца (ЗМЧП):

Родство се установява или оспорва по силата на отечественото право на детето към момента на раждането (член 55, параграф 1 от ЗМЧП). Ако отечественото право на детето към момента на раждането не позволява установяване на родство по съдебен ред, то се урежда от отечественото право на детето към момента на установяване на родството. Припознаването на дете се урежда от отечественото право на детето към момента на припознаването. Когато това право не предвижда припознаване на дете, се прилага отечественото право на детето към момента на раждането, при условие че то позволява припознаването. Припознаване на заченато, но все още нероденото дете се урежда от отечественото право на майката към момента на припознаването.

В съответствие с член 56, параграф 1 от ЗМЧП Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (ОВ L 151, 11.6.2008 г., стр. 39; Държавен вестник 2010/72, т. 1158) **определя правото, което се прилага по отношение на родителската отговорност и родителските права.** Когато мястото на обичайното местопребиваване на детето се премести в държава, която не е страна по Конвенцията, посочена в параграф 1, условията за прилагане на мерките в държавата на предишното обичайно местопребиваване на детето **занапред се определят от правото на тази държава.**

Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата **определя правото, което се прилага към настояничеството на деца** (член 59 от ЗМЧП). Когато мястото на обичайното местопребиваване на детето се премести в държава, която не е страна по Конвенцията, посочена в параграф 1, условията за прилагане на мерките, наложени в държавата на предишното обичайно местопребиваване на детето, **занапред се определят от правото на тази държава.**

3.4.2 Осиновяване

В съответствие с член 57 от ЗМЧП осиновяването се урежда от отечественото право на осиновяващия родител.

Съвместното осиновяване от съпрузи се урежда от общото им отечествено право. Ако съпрузите нямат общо гражданство, приложимото право е правото на държавата, в която е местоживеенето на двамата съпрузи, а ако те нямат постоянно местожителство в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на съпрузите. Когато съпрузите нямат обичайно местопребиваване в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, с която двамата съпрузи са най-тясно свързани по друг начин.

Както е посочено в член 58 от ЗМЧП осиновяването не може да се случи без прилагането на отечественото право на подлежащото на осиновяване лице относно неговото съгласие, съгласието на законния му представител и съгласието на компетентния орган, както и на евентуални ограничения за осиновяване след промяна на местоживеенето в друга държава.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Способността за сключване на брак на всяка от страните се определя от съответното отечествено право към момента на сключването на брака (член 48 от ЗМЧП).

В съответствие с разпоредбите на член 49, параграф 1 формата на брака се урежда от правото на държавата, в която той се сключва. Ако бракът се сключва извън Полша, достатъчно е това да стане в съответствие с изискванията на отечественото право на двамата съпрузи или с правото на държавата по местоживеене или обичайно местопребиваване на двамата съпрузи към момента на сключване на брака.

В съответствие с член 50 от ЗМЧП правото, посочено в членове 48 и 49, се прилага *mutatis mutandis* към последиците от невъзможността за сключване на брака и неспазването на изискванията относно формата на сключване на брака.

Личните отношения между съпрузите и режимът на имуществените отношения между тях се уреждат от тяхното общо отечествено право (член 51, параграф 1). Ако съпрузите нямат общо гражданство, приложимото право е правото на държавата, в която е местоживеенето на двамата съпрузи, а ако те нямат постоянно местожителство в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на съпрузите. Когато съпрузите нямат обичайно местопребиваване в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, с която двамата съпрузи са най-тясно свързани по друг начин.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Не е приложимо

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

В съответствие с член 54 от ЗМЧП прекратяването на брака се урежда от общото отечествено право на съпрузите в момента на подаване на заявлението за прекратяване на брака. Ако съпрузите нямат общо гражданство, приложимото право е правото на държавата по местоживеене на двамата съпрузи към момента на подаване на заявлението за прекратяване на брака, а ако те нямат общо местожителство към момента на подаване на заявлението за прекратяване на брака, приложимото право е правото на държавата, в която е било последното общо обичайно местопребиваване на съпрузите, при условие че то продължава да бъде обичайно местопребиваване на единия от тях. Полското право се прилага, когато обстоятелствата не позволяват да се определи приложимото право.

Горните разпоредби се прилагат *mutatis mutandis* към законната раздяла.

3.5.4 Задължения за издръжка

В съответствие с член 63 правото, приложимо към задължението за издръжка, се определя от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ L 7, 10.1.2009 г., стр. 1).

3.6 Режими на имуществени отношения

Личните отношения между съпрузите и режимът на имуществените отношения между тях се уреждат от тяхното общо отечествено право (член 51, параграф 1). Ако съпрузите нямат общо гражданство, приложимото право е правото на държавата, в която е местоживеенето на двамата съпрузи, а ако те нямат постоянно местожителство в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на съпрузите. Когато съпрузите нямат обичайно местопребиваване в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, с която двамата съпрузи са най-тясно свързани по друг начин.

По силата на член 52, параграф 1 от ЗМЧП съпрузите могат да изберат отечественото право на единия от тях или правото на държавата по местоживеее или обичайно местопребиваване на единия от тях за право, което да се прилага към техните имуществени отношения. Изборът на приложимо право може да бъде направен и преди сключването на брака.

Договорите, засягащи имуществените аспекти на брака, се уреждат от правото, избрано от страните в съответствие с параграф 1. Когато не е направен изричен избор на приложимо право, брачните договори се уреждат от правото, приложимо към личните и имуществените отношения на съпрузите към момента на подписването на договора. При избора на приложимо право, уреждащо режима на имуществени отношения между съпрузите или брачния договор, е достатъчно да се запази формата, която се изисква за брачните договори по силата на избраното право или по силата на правото на държавата, в която е избрано правото.

3.7 Завещания и наследяване

Правото, което се прилага към наследствените отношения, се определя от Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (ОВ L 201, 27.7.2012 г., стр. 107, и неговите изменения).

3.8 Недвижимо имущество

В съответствие с член 41, параграф 1 от ЗМЧП, правото на собственост и останалите вещни права се уреждат от правото на държавата, в която се намира вещта. Придобиването и загубата на собственост и придобиването, загубата или промяната на съдържанието или приоритета на други вещни права се уреждат от правото на държавата по местонахождение на обекта на тези права по време на настъпването на събитието, предизвикало настъпването на посочените по-горе правни последици.

3.9 Несъстоятелност

Стълкновителните норми, определящи приложимото право към производствата по обявяване в несъстоятелност, се определят в Закона за несъстоятелността от 28 февруари 2003 г. (консолидирана версия: Държавен вестник от 2015 г., т. 233):

В съответствие с член 460 от Закона за несъстоятелността полското право се прилага към производствата по обявяване в несъстоятелност, образувани в Полша, освен ако разпоредбите на настоящата глава не предвиждат друго.

Съгласно член 461 от Закона за несъстоятелността, трудовите правоотношения на работниците, наети в друга държава – членка на ЕС, или в държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, се регулират от правото, уреждащо трудовите им договори.

Правото, което определя дали дадена вещь представлява недвижимо имущество, е правото на държавата, в която се намира вещта.

Споразуменията относно използването или закупуването на недвижим имот, находящ се в друга държава – членка на ЕС, или държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, се уреждат от правото на държавата, в която е местонахождението на недвижимия имот.

Права, свързани с недвижим имот, находящ се в друга държава – членка на ЕС, или в държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или с регистрирани плавателни съдове или въздухоплавателни средства, се уреждат от правото на държавата, която поддържа съответния регистър.

Обявяването в несъстоятелност не нарушава правата на вискателите или на трети лица, засягащи активи или друго имущество на обявената в несъстоятелност страна, които се намират в друга държава – членка на Европейския съюз, или в държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за европейското икономическо пространство, като това не изключва организирани части на собствеността, и по-специално правото на разпореждане с имуществото за покриване на евентуални задължения или правото на покриване на задължения от генерирани от имуществото печалби, правото на залог и ипотека, право да се поиска освобождаване на имуществото от лица, отговорни за него против волята на упълномощената страна, или правото на използване на имота от лице в качеството му на синдик (член 462 от Закона за несъстоятелността). Това се прилага и за личните права и претенции, вписани в поземлени или имотни регистри и в други публични регистри, чието упражняване или предявяване поражда възникването на гореспомнатите права.

По силата на член 463, параграф 1 от Закона за несъстоятелността запазването на правото на собственост на продавача по споразумение за продажба не отпада при обявяване в несъстоятелност на местна банка, която е купувач на предмета на споразумението, ако при обявяването на несъстоятелността, предметът на споразумението е разположен в друга държава – членка на Европейския съюз, или в държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за европейското икономическо пространство.

Обявяването в несъстоятелност на местна банка, която се разпорежда с даден актив, не може да е основание за оттегляне от договор за продажба, ако предметът на продажбата е бил прехвърлен преди обявяването на несъстоятелността и при обявяването на несъстоятелността се намира в чужбина.

По силата на член 464 упражняването на права, чието възникване, наличие или отмяна предполага вписване в регистър, по предвидена сметка или депозиране в централен депозитар, се урежда от правото на държавата, която поддържа съответните регистри, сметки или депозитари.

Без да се засягат разпоредбите на член 464, правото на обратно изкупуване се урежда от правото, приложимо към договорните задължения, което се отнася към договора, по силата на който е възникнало съответното право.

Без да се засягат разпоредбите на член 464, правото, приложимо към договорните задължения, което урежда сделки, сключени на регулирания пазар, се прилага към споразумения, подписани в рамките на извършени на регулирания пазар сделки по смисъла на Закон за търговията с финансови инструменти от 29 юли 2005 г.

Прихващането, предвидено в член 467 от Закона за несъстоятелността, се урежда от правото относно договорните задължения, което се прилага към споразумението за прихващане.

Освен това в съответствие с член 467 от Закона за несъстоятелността обявяването в несъстоятелност не засяга правото на вискателя да извърши прихващане на свое задължение от задължението на обявената в несъстоятелност страна, когато това е разрешено от правото, приложимо към задълженията на обявената в несъстоятелност страна.

Прилагането и валидността на правна сделка, извършена след обявяване в несъстоятелност и състояща се в разпореждане с недвижим имот, корабоплавателен съд или въздухоплавателно средство, което трябва да бъде вписано в регистър, или в разпореждане с права, чието възникване, наличие или отмяна предполага вписване в регистър, по предвидена сметка или депозиране в централен депозитар, се урежда от правото на държавата по местонахождение на имота или в която се поддържат съответните регистри, сметки или депозитари.

В съответствие с член 469 от Закона за несъстоятелността разпоредбите относно относителната недействителност и недействителността на правна сделка, която уврежда кредиторите, не се прилагат, когато по силата на приложимото към сделката право извършването на правни сделки в ущърб на кредиторите не поражда тяхната относителна недействителност.

По силата на член 470 от Закона за несъстоятелността последиците от обявяването в несъстоятелност по отношение на висящо съдебно производство пред съд на държава – членка на Европейския съюз, или на държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за европейското икономическо пространство, се оценяват в съответствие с правото на държавата, в която е заведено производството.

Последна актуализация: 12/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Кое право ще се прилага? - Румъния

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

В Румъния националните източници на международното частно право включват: Конституцията; дял VII от Гражданския кодекс и Гражданския процесуален кодекс; различни специални актове, свързани с международното частно право по отношение на чуждестранните граждани, дружествата, търговския регистър, гражданството.

1.2 Многостранни международни конвенции

Конвенциите на Хагската конференция по международно частно право за гражданския процес; за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове; за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи; за събиране на доказателства; за улесняването на достъпа до правосъдие; за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца; за закрила на децата; за осиновяването; за споразуменията относно избор на съд и за задълженията за издръжка.

Конвенциите на Съвета на Европа за търговския арбитраж; за признаването и изпълнението на решения за упражняване на родителски права; за обмен на правна информация между държави; за осиновяването; за правния статут на децата, родени извън брак и за гражданството.

Конвенциите на Организацията на обединените нации по въпросите за правата на жените и на децата; за събирането на издръжка за деца в чужбина; за арбитража; за имунитета; за транспорта; за интелектуалната собственост; за извъндоговорната отговорност; за гражданската отговорност за вреди, свързани със замърсяване; за сблъскването на кораби по море; за давностните срокове и за договорите за продажба.

1.3 Основни двустранни конвенции

Румъния е сключила договори за правна помощ по граждански дела с Албания, Алжир, Австрия, Белгия, България, Китай, Чешката република, Куба, Египет, Франция, Гърция, Унгария, Италия, Македония, Мароко, Молдова, Монголия, Полша, Русия, Сърбия, Словакия, Словения, Южна Корея, Испания, Сирия, Тунис, Турция, Украйна и Обединеното кралство.

2 Прилагане на стълкновителни норми

Позоваване на прилагането на чуждо право към правоотношение с международен елемент може да бъде направено както служебно от съда, така и от съответната страна.

Въз основа на своята активна роля съдът може служебно да повдигне въпроса относно прилагането на чуждо право и да предложи на страните да обсъдят този въпрос, когато дадена румънска стълкновителна норма препраща към това право. Освен това всяка заинтересована страна може да се позове на чуждо право в съда в съответствие с диспозитивното начало.

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Чуждото право обхваща разпоредбите на материалното право (включително стълкновителните норми), освен ако страните са избрали приложимото чуждо право; случаите, в които към формата на правните сделки и към извъндоговорните задължения е приложимо чуждо право, както и други специални случаи, предвидени в международните конвенции, по които Румъния е страна, в правото на Европейския съюз или по закон.

Когато чуждото право препраща обратно към румънското право или към правото на друга държава, тогава се прилага румънското право, освен ако изрично е предвидено друго.

Вж. членове 2559 и 2560 от Гражданския кодекс.

2.2 Препращане

Чуждото право обхваща разпоредбите на материалното право (включително стълкновителните норми), освен ако страните са избрали приложимото чуждо право; случаите, в които към формата на правните сделки и към извъндоговорните задължения е приложимо чуждо право, както и други специални случаи, предвидени в международните конвенции, по които Румъния е страна, в правото на Европейския съюз или по закон.

Когато чуждото право препраща обратно към румънското право или към правото на друга държава, тогава се прилага румънското право, освен ако изрично е предвидено друго.

Вж. членове 2559 и 2560 от Гражданския кодекс.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Случаите, в които винаги се прилага предишното действащо право дори ако критерият на привързване се промени, включват: правото по последното гражданство (решение за обявяване на безвестно отсъствие или смърт); правото, което към датата на раждане на детето урежда последиците от брака на родителите на детето (установяване на произход, когато детето е родено в брака); националното право на детето към датата на неговото раждане (установяване на произход, когато детето е родено извън брака).

Случаите, в които предишното действащо право има предимство пред новото право, дори ако критерият на привързване се промени, включват: правото на държавата по местоназначението на вещите (превозвани вещи); правото по местопребиваването/седалището на страната, която дължи характерната престация, при сключването на договора (установяват се най-тесните връзки, които договорът би създавал).

Случаите, в които може да се прилага или новото право, или предишното действащо право, ако критерият на привързване се промени, включват: правото по мястото, на което движимите вещи се намират към момента на възникването на правния факт, който е породил или погасил даденото право (придобиване, прехвърляне или прекратяване на вещни права); приложимото право, определено съобразно момента и мястото на реализиране на формите на публичност (движими вещи, които преди това са преместени или предстои да бъдат по-късно преместени в друга държава); правото на държавата, в която вещта се намира в началото на периода на владение или където е преместена (придобивна давност).

Случаите, в които се прилага по-благоприятното право, когато се промени критерият на привързване, включват: промяната на гражданството в момента на навършване на пълнолетие; установяването на произход на дете извън брака в случай, че детето има двойно гражданство при раждането.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Чуждото право не се прилага, ако противоречи на обществения ред съгласно румънското международно частно право (например ако последиците са несъвместими с основните принципи на румънското право или на правото на Европейския съюз и с основните човешки права) или ако разпоредба от въпросното чуждо право подлежи на изпълнение вследствие заобикаляне на румънското право чрез измама. Ако не се прилага чуждо право, прилага се румънското право.

По изключение се допуска да не се приложи правото, определено според националните норми на международното частно право, когато правоотношението има много далечна връзка с това право. В такъв случай се прилага правото, с което правоотношението има най-тесни връзки. Предимство имат повелителните норми на румънското право, уреждащи правоотношенията с международен елемент. Повелителните норми на правото на друга държава също може да се прилагат пряко за уреждане на правоотношения с международен елемент, когато правоотношението има тясна връзка с правото на въпросната държава и това се налага от законните интереси на страните.

Вж. членове 2564 и 2566 от Гражданския кодекс.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдържанието на чуждото право се установява от съда чрез удостоверения от органите на държавата, за чието право става въпрос, чрез експертни становища или по друг подходящ начин. Може да се изиска страната, която се позовава на чуждо право, да докаже неговото съдържание.

Вж. член 2562 от Граждански кодекс; член 30 от Закон № 189/2003 относно международната правна помощ по граждански дела; Европейската конвенция за обмен на правна информация между държави, Лондон, 1968 г., както и двустранните договори, сключени с държавите, посочени в точка 1.3.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Съществуването на правната сделка се установява в съответствие с правото, избрано от страните или от съставителя на акта. Страните може да направят избор на приложимо право за цялата правна сделка или само за част от нея.

Ако приложимото право не е избрано, прилага се правото на държавата, с която правната сделка е най-тясно свързана (държавата по обичайното местопребиваване или седалището на страната, която дължи характерната престация, или на съставителя на акта към датата на сключването на акта), а ако това право не може да бъде установено, правото по мястото на сключване на правната сделка.

Изискванията към формата на дадена правна сделка се определят от правото, приложимо относно съществуването на сделката. Сделката се счита за действителна, ако отговаря на условията, определени по дадено право от посочените: правото по мястото, където е извършена сделката; правото по гражданството или правото по обичайното местопребиваване на лицето, което сключило сделката, или приложимото право по международното частно право на органа, който проверява действителността на правната сделка.

Приложимото право към договорните задължения се определя според разпоредбите на правото на Европейския съюз, а по въпроси, които не попадат в техния обхват — от вътрешните разпоредби на правото, приложимо към съответната правна сделка, освен ако международни конвенции или специални разпоредби предвиждат друго.

Вж. членове 2640—2646 на Гражданския кодекс.

3.2 Извъндоговорни задължения

Приложимото право към извъндоговорните задължения се определя от разпоредбите на правото на Европейския съюз, а по въпроси, които не попадат в техния обхват — от правото, което се прилага по съществуването на предходно правоотношение между страните, освен ако международни конвенции или специални разпоредби предвиждат друго.

Исковете за обезщетение, основани на нарушаване на неприкосновеността на личния живот и правата, свързани с личността, се уреждат по избор на увредено лице от правото на държавата: по обичайно местопребиваване на увреденото лице; в която са възникнали увреждащите последици или в която е обичайното местопребиваване или седалището на лицето, причинило вредата.

Правото на отговор в случай на нарушения срещу личността е предмет на правото на държавата, в която е издадена публикацията или е излъчена програмата.

Вж. членове 2641 и 2642 от Гражданския кодекс.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Името на физическото лице се урежда от неговото национално право. Определянето на име на детето при раждане се урежда по избор или от правото на държавата, на която са граждани двамата родители и детето, или от правото на държавата, в която детето е родено и е живяло от раждането си.

Местопребиваването на физическото лице се урежда от националното право.

Гражданското състояние и дееспособността на физическите лица се уреждат от тяхното национално право. Специалните случаи на недееспособност във връзка с конкретно правоотношение се уреждат от правото, приложимо към съответното правоотношение. Придобиването и прекратяването на правосубектността се определят от националното право на всяко лице.

Предоставянето на грижи на физическо лице с пълна дееспособност се урежда по правото на държавата по неговото обичайно местопребиваване към датата на установяване на настойничество/попечителство или към датата, на която е предприета друга мярка за закрила.

Вж. членове 2570, 2572—2576 и 2578—2579 от Гражданския кодекс.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Произход на дете, родено в брака, се установява по правото, което към датата на раждането урежда общите последици от брака на неговите родители. Приложимото право, когато бракът на родителите е прекратен или унищожен преди раждането на детето, е правото, което към датата на прекратяване или унищожаване на брака урежда последиците. Това важи също при оспорване на бащинство за дете, родено в брака, както и по отношение на придобиването на име от детето.

Произход на дете, родено извън брака, се установява съгласно националното право на детето към датата на неговото раждане, това право е приложимо и към припознаването и последиците от него, както и към оспорване на признаването. Когато детето има повече от едно гражданство, различно от румънско, прилага се правото по гражданството, което е най-благоприятно за него.

Вж. членове 2603—2606 на Гражданския кодекс.

3.4.2 Осиновяване

Условията за извършване на осиновяване се определят по същество от националното право на осиновяващия и на осиновявания. Тези лица трябва да отговарят също на условията, задължителни и по двата режима, установени от националното право на всеки от двамата. Условията по

същество за извършване на осиновяване съвместно от съпрузите или когато единият съпруг осиновява детето на другия са установените от правото, което урежда общите последици от брака.

Последиците от осиновяването, отношенията между осиновителя и осиновения и прекратяването на осиновяването се уреждат от националното право на осиновителя, а ако двамата съпрузи са осиновители, от правото, уреждащо общите последици от брака.

Формата на осиновяването се определя според правото на държавата, на чиято територия е извършено.

Вж. членове 2607—2610 на Гражданския кодекс.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Изискванията за сключване на брак по същество се определят от националното право на всеки от бъдещите съпрузи към момента на сключване на брака.

Формата на сключване на брака се определя от правото на държавата, в която той се сключва.

Правото, уреждащо правните изисквания за сключването на брак, се прилага и към недействителността на брака и последиците от тази недействителност.

Общите последици от брака се уреждат от правото по общото обичайно местопребиваване на съпрузите, а ако няма такова, от правото по общото гражданство на съпрузите. Ако те нямат общо гражданство, прилага се правото на държавата, в която бракът е сключен.

Вж. членове 2585—2589 на Гражданския кодекс.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

В Румъния се прилага Регламент „Рим III“.

Според националното право съпрузите може да изберат по взаимно съгласие приложимото право към развода от следните възможности: правото на държавата по общото обичайно местопребиваване на съпрузите към датата на споразумението за избор на приложимото право; правото на държавата по последното общо обичайно местопребиваване на съпрузите към момента на споразумението за избор на приложимото право, ако поне един от тях все още живее там; правото на държавата, на която е гражданин някой от съпрузите; правото на държавата, в която съпрузите са живели в продължение на най-малко 3 години, или румънското право.

Споразумението за избор на приложимо право към развода може да се сключи или измени най-късно към датата на внасяне на въпроса за разглеждане от органа, който е отговорен за постановяването на развод. Съдът обаче може да вземе предвид споразумението между съпрузите най-късно до датата на първото заседание по делото, на което страните са били надлежно призовани.

Ако съпрузите не изберат приложимо право, тогава приложимото право към развода е: правото на държавата по общото обичайно местопребиваване на съпрузите към датата на подаване на молбата за развод; ако съпрузите нямат общо обичайно местопребиваване, тогава се прилага правото на държавата по последното общо обичайно местопребиваване на съпрузите, ако поне единият от тях все още е с обичайно местопребиваване на територията на тази държава към датата на подаване на молбата за развод; в противен случай се прилага правото по общото гражданство на съпрузите към момента на подаване на молбата за развод; ако съпрузите нямат общо гражданство, тогава се прилага правото по последното общо гражданство на съпрузите, когато поне един от тях е запазил това гражданство към датата на подаване на молбата за развод, а във всички други случаи — румънското право.

Правото, което урежда развода, се прилага и към законната раздяла.

Вж. членове 2597—2602 от Гражданския кодекс.

3.5.4 Задължения за издръжка

Правото, приложимо към задълженията за издръжка, се определя съгласно разпоредбите на правото на Европейския съюз (член 2612 от Гражданския кодекс).

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

Приложимото право към режима на имуществените отношения между съпрузи е правото, избрано от съпрузите (правото по обичайното местопребиваване на единия от съпрузите към датата на избора; правото по гражданството на единия от съпрузите към датата на избора или правото по първото общо обичайно местопребиваване след сключването на брака). По това право се уреждат мерките, свързани с обявяването и противопоставимостта спрямо трети лица и алтернативно с правото на мястото на сключване — изискванията към формата на сключване на брачния договор.

Споразумението за избор на приложимо право към режима на имуществените отношения между съпрузи може да бъде сключено преди сключването на брака или към момента на сключване на брака, както и по време на брака.

За формата на споразумението се прилагат условията, предвидени от правото, избрано за уреждане режима на имуществените отношения между съпрузи, или от правото по мястото, където то е сключено. Ако съпрузите не са избрали приложимо право към техния режим на имуществени отношения, той се урежда от правото, приложимо към общите последици от брака.

Вж. членове 2590—2596 на Гражданския кодекс.

3.7 Завещания и наследяване

В Румъния се прилага Регламент (ЕС) № 650/2012.

В националното право наследството се урежда от правото на държавата по обичайното местопребиваване на починалия към момента на неговата смърт.

Физическо лице може да избере правото на държавата, на която то е гражданин, като приложимо право към наследството. Ако приложимото право е избрано, то урежда съществуването и действителността на съгласието, което е изразено чрез изявлението за избор на приложимо право.

Съставянето, изменението или отменяването на завещание се счита за действително, ако отговаря на изискванията за формата, приложими или към датата, на която то е съставено, изменено или отменено, или към датата на смъртта на завещателя, в съответствие с: националното право на завещателя; правото по обичайното местопребиваване; правото по мястото, където документът е съставен, изменен или отменен; правото по мястото на недвижимата вещ или правото на съда или органа, който провежда процедурата по прехвърляне на наследените активи.

Когато според приложимото право наследството е незаето, имуществото, което се намира на румънска територия, се получава от Румънската държава съгласно румънското право за получаване на незаето наследствено имущество.

Вж. членове 2633—2636 на Гражданския кодекс.

3.8 Недвижимо имущество

Правото на държавата, в която вещта се намира (*lex rei sitae*), урежда въпроси като: владението, правото на собственост и други вещни права върху вещи, включително вещните обезпечения; (при започване на периода на владение) придобивната давност; (когато е възникнал правният факт, който е породил, изменил или прекратил съответното право) придобиването, прехвърлянето или прекратяването на вещни права върху

вещи, чието местонахождение е променено; (при сключването на договор за ипотека върху движимо имущество) условията за действителност, публичността и последиците на ипотека върху движимото имущество; формите на публичност и тези, които поражда права върху недвижими вещи, както и (към момента на кражбата/износа или към момента на подаване на ревандикационния иск) ревандикационните искове за откраднати или незаконно изнесени вещи.

По отношение на превозваните вещи се прилага правото на държавата, от която те са изпратени.

Придобиването, прехвърлянето или прекратяването на вещи права върху транспортни средства се уреждат от: правото на държавата, под чието знаме плава корабът, или правото на държавата, в която въздухоплавателното средство е вписано; правото, приложимо към правното положение на транспортно дружество, в чието имущество са включени железопътните и автомобилните превозни средства.

Емитирането на акции или облигации, независимо дали поименни или на приносител, се урежда от правото, приложимо към правното положение на емитиращото юридическо лице.

Учредяването, съдържанието и прекратяването на авторски права върху обект на интелектуална собственост се уреждат от правото на държавата, в която за пръв път обектът е бил оповестен.

Възникването, съдържанието и прекратяването на права върху обекти на индустриална собственост, се уреждат от правото на държавата, в която е издаден патента или е извършена регистрацията или в която е подадена заявка за издаване на патент или за извършване на регистрацията.

Вж. членове 2613—2632 на Гражданския кодекс.

3.9 Несъстоятелност

Разпоредбите относно приложимото право се съдържат в Закон № 85/2014 относно производствата по несъстоятелност и предотвратяването на несъстоятелност, с който се улеснява прилагането на Регламент (ЕО) № 1346/2000.

Последна актуализация: 12/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Кое право ще се прилага? - Словения

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Основният закон, в който се установяват общите норми на международното частно право, е Законът за международното частно право и процес (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*; наричан за краткост ZMZPP, Официален вестник на Република Словения (*Uradni list RS*) № 56 /99). Специфичните стълкновения на закони се уреждат със закони по различни теми (например Закона за финансовите операции, производствата по несъстоятелност и принудителната ликвидация (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; наричан за краткост ZFPPIPP).

1.2 Многостранни международни конвенции

Конвенциите, които са ратифицирани и обнародвани в Република Словения, са пряко приложими и имат предимство пред националните закони. Стълкновителните норми се уреждат с Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения (Рим I), който се прилага от държавите членки, обвързани от измененията на Римската конвенция от 19 юни 1980 г. за приложимото право към договорните задължения и от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II). Стълкновителни норми се съдържат също така в многостранни конвенции, приети от [Харгската конференция](#) по международно частно право, в която Република Словения е държава членка.

1.3 Основни двустранни конвенции

Стълкновителни норми се съдържат също така в двустранни конвенции за правна помощ, сключени с Австрия, България, Чешката република, Франция, Унгария, Монголия, Полша, Румъния, Руската федерация и Словакия. Списък с конвенциите е публикуван на [уебстраниците на Министерството](#).

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Съдията е обвързан от правото, уреждащо стълкновенията на законите, но страните имат свободата да изберат правото, което те искат да се прилага към тяхното правоотношение. В такъв случай се прилага избраното от страните право. Освен това правото, което обикновено би било приложимо според Закона за международното частно право и процес, не се прилага, когато предвид всички фактически обстоятелства става ясно, че правото, което трябва да се приложи, няма тясна връзка с разглежданото правоотношение, но съществува значително по-тясна връзка с определено друго право.

2.2 Препращане

Правният институт на препращането е уреден в член 6 от Закона за международното частно право и процес, който предвижда, че когато при определяне на приложимото право нормите на чуждата държава препращат към словенското право, тогава словенското право се прилага без да се вземат предвид словенските норми за приложимото право. Тази разпоредба не се прилага, когато страните са избрали приложимото право.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

В стълкновителните норми, уреждащи критерии на привързване, подлежащи на промяна, обикновено се посочва и моментът, в който се вземат предвид тези критерии. Някои критерии на привързване са обвързани с времеви аспект, което е решаващ фактор за избора на приложимото право, предвидено в стълкновителната норма (например: гражданството на завещателя към момента на съставяне на завещание), докато при други обстоятелства промяната на критерия на привързване може да доведе до прилагане на правото на друга правна система. В случаи на продължителни отношения е необходимо да се прилага принципа на признаване на вече придобитите права.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Правото, определено като приложимо според Закона за международното частно право и процес, не се прилага, когато последиците от неговото прилагане нарушават словенския обществен ред. Концепцията за обществен ред е правен стандарт, който намира израз в съдебната практика. В повечето случаи общественият ред е основан на конституционните норми на държавата, на основните принципи на националните закони и на моралните принципи.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдът или друг компетентен орган установява служебно съдържанието на чуждото право, което трябва да се приложи, и може в този контекст да поиска становището на Министерството на правосъдието или да проучи съдържанието на чуждото право по друг подходящ начин. Страните могат

да представят публичен или друг документ, издаден от компетентен орган или институция на чужда държава, относно съдържанието на чуждото право. Когато съдържанието на чуждото право не може да бъде установено в конкретен случай, тогава се прилага словенското право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

По отношение на държавите членки в Република Словения се прилага пряко Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения и той има предимство пред националните закони, уреждащи същата материя. По отношение на въпроси, за които Регламентът не е приложим, в зависимост от случая се прилагат двустранни конвенции. Когато няма двустранни конвенции, тогава се прилага националното право, уреждащо стълкновенията на закони при договорни отношения (Закон за международното частно право и процес).

Обща стълкновителна норма:

В Закона за международното частно право и процес се предвижда, че избраното от договарящите се страни право е приложимо към техния договор, освен ако закон или международна конвенция предвижда друго. Волята на страните по отношение на избора на право може да е изрично изразена или от договорните разпоредби или други обстоятелства може да става ясно, че е избрано дадено право. В такъв случай действителността на договора се установява в съответствие с избраното право. Когато страните не са избрали приложимото право, тогава се прилага правото, с което правоотношението е в най-тясна връзка. Когато обстоятелствата не указват на друго право, правото, с което правоотношението е в най-тясна връзка, е правото на държавата в която страната, дължаща характерната престация, има своето постоянно местопребиваване или седалище.

Трудовите договори се уреждат от правото на държавата, в която работникът обичайно осъществява своята работа. Когато се съгласяват с прилагането на различно право в трудовия договор, страните не могат да изключват повелителните норми за защита на правата на служителите, съдържащи се в правото на държавата, което би било приложимо, ако страните не бяха избрали другото право.

Потребителският договор е договор за прехвърляне на стоки и права и/или за предоставяне на услуги на потребител. Потребителят е лице, което придобива стоки и права или получава услуги най-вече за лично ползване или за ползване в домакинството. Потребителският договор не включва договор за транспортиране или договор за предоставянето на услуги на потребител, когато въпросният договор се изпълнява изцяло извън държавата по постоянно местопребиваване на потребителя. Въпреки разпоредбите на Закона за международното частно право и процес, потребителският договор се урежда от правото на държавата по местопребиваване на потребителя, когато договорът е бил сключен въз основа на оферта или реклама във въпросната държава, или когато потребителят е предприел необходимите стъпки за сключването на договор в тази държава, или когато потребителят е съдоговаряща се страна или представител му е получил поръчката от потребителя в тази държава, или когато договорът за продажба е сключен в друга държава, или потребителят е дал поръчката в друга държава, или когато пътуването е било организирано от продавач с намерението да насърчи сключването на такива договори.

При горните сценарии страните по договора не могат да се договарят за прилагането на право, което изключва повелителните норми за защита на правата на потребителите, които са приложими в държавата по постоянно местопребиваване на потребителя.

За договори, свързани с недвижими вещи, винаги се прилага правото на държавата, в която се намира недвижимата вещ.

Когато догарящите се страни не са договорили друго, към отношенията между договарящите се страни се прилага общата стълкновителна норма, за да се определи така също считано от кой момент придобиваният движимата вещ има право на продукцията и плодовете от нея и за да се реши от кой момент придобиваният е приел рисковете във връзка с вещта.

Освен това, когато договарящите се страни не са договорили друго, методът на доставка на вещта и необходимите мерки, ако доставката бъде отказана, се уреждат от правото на държавата, в която е трябвало да бъде доставена вещта.

Що се отнася до последиците от прехвърлянето на вземане или от поемането на дълг: правният статут на всички длъжници или кредитори, които не са пряко обвързани с прехвърлянето на вземането или поемането на дълга, се урежда от същото право, което урежда самото прехвърляне на вземането или поемането на дълга.

Правото, приложимо към основната сделка, се прилага към аксесорната сделка, освен ако е решено друго.

Правото на държавата по постоянното местопребиваване или седалището на длъжника се прилага към едностранна правна сделка.

3.2 Извъндоговорни задължения

Що се отнася до извъндоговорните задължения, които не са уредени по международна конвенция или с Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II), според стълкновителните норми се прилага националното право.

В Закона за международното частно право и процес е предвидено, че приложимото право към извъндоговорни задължения е правото на държавата, в която актът е извършен. Правото на държавата, в която са настъпили последиците, се прилага, когато това право е по-благоприятно за увреденото лице, при условие че увреденото лице е трябвало или е можело да предвиди мястото на последиците. Когато въпросното право няма тясна връзка с отношението, но съществува връзка с друго право, тогава се прилага съответното друго право.

Когато от дадено събитие, настъпило на борда на кораб в открито море или на въздухоплавателно средство, възниква отговорност за обезщетение, за приложимо право се приема правото на държавата по регистрация на кораба или на въздухоплавателното средство.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Когато гражданин на Република Словения е също така гражданин на друга държава, в контекста на Закона за международното частно право и процес това лице се счита само за словенски гражданин. Когато лице, което не е гражданин на Република Словения, но е гражданин на две или повече държави, в контекста на Закона за международното частно право и процес се прилага правото на държавата по постоянно местопребиваване на лицето. Когато дадено лице няма постоянно местопребиваване в нито една от държавите, на които е гражданин, в контекста на Закона за международното частно право и процес се прилага правото на държавата, с която лицето има най-тясна връзка.

Когато дадено лице няма гражданство или неговото гражданство не може да бъде установено, тогава се прилага правото на държавата по неговото постоянно местопребиваване. Когато дадено лице няма постоянно местопребиваване или то не може да бъде установено, тогава се прилага правото на държавата по неговото временно местопребиваване. Когато не е възможно да се установи дори временно местопребиваване, тогава се прилага словенското право.

Правото на държавата, на която дадено лице е гражданин, се прилага към смяна на собственото име.

Правото на държавата, на която дадено лице е гражданин, се прилага към дееспособността на физическото лице да сключва договори. Физическо лице, което според правото на държавата, на която е гражданин, не е дееспособно да сключва договори, се счита за дееспособно, ако според правото на държавата по възникване на задължението е дееспособно. Ограничаването или лишаването от дееспособност на физическо лице за сключване на договори се урежда от правото на държавата, на която лицето е гражданин.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Учредяването и прекратяването на настойничество/попечителство и отношенията между настойник/попечител и лицето, което се поставя под настойничество/попечителство (лице, за което се полагат грижи), се урежда от правото на държавата, на която е гражданин лицето, за което се полагат грижи. В Република Словения временните мерки по предоставяне на медицински грижи, предприети спрямо чуждестранен гражданин или лице без гражданство, се уреждат от словенското право и остават в сила, докато държава с компетентност, по целесъобразност, вземе решение по мярката или я отмени. Тази норма се прилага и към опазване на имуществото на чуждестранен гражданин или лице без гражданство, което се намира в Република Словения.

Отношенията между родители и деца се уреждат от правото на държавата, на която те са граждани. Когато родителите и децата са граждани на различни държави, тогава е приложимо правото на държавата по тяхното общо постоянно местопребиваване. Когато родителите и децата са граждани на различни държави и нямат постоянно местопребиваване в една и съща държава, тогава се прилага правото на държавата, на която детето е гражданин.

Процедурата по признаване, установяване и оспорване на бащинство или майчинство се урежда от правото на държавата, на която детето е гражданин.

Задължението за предоставяне на издръжка за кръвни роднини, с изключение на родители за деца, както и задължението за предоставяне на издръжка на роднини по сватовство (т.е. некръвни роднини) се уреждат от правото на държавата, на която е гражданин търсещият издръжка.

Процесът на узаконяване на дете се урежда от правото на държавата, на която са граждани родителите, а когато родителите не са граждани на една и съща държава — от правото на държавата на родителя, по което се извършва узаконяването. Съгласието за узаконяване от страна на детето, друго лице или национален орган се урежда от правото на държавата, на която детето е гражданин.

3.4.2 Осиновяване

Условията за осиновяването и неговото прекратяване се уреждат от правото на държавата, на която осиновяващият и осиновяваният са граждани. Когато осиновяващият и осиновяваният са граждани на различни държави, условията за осиновяването и неговото прекратяване се уреждат кумулативно от правото на държавите, на които те са граждани. Когато съпрузи осиновяват заедно, условията за осиновяването и неговото прекратяване се уреждат от правото на държавата, на която осиновяваният е гражданин, и също така на държавите, на които са граждани единият и другият съпруг. Формата на осиновяването се урежда от правото на държавата, на която се извършва осиновяването. Последниците от осиновяването се уреждат от правото на държавата, на която осиновителят и осиновеният са били граждани към момента на допускане на осиновяването. Когато осиновителят и осиновеният са граждани на различни държави, тогава се прилага правото на държавата по тяхното постоянно местопребиваване. Когато осиновителят и осиновеният са граждани на различни държави и нямат постоянно местопребиваване в една и съща държава, тогава се прилага правото на държавата, на която осиновеният е гражданин.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Условията за сключване на брак се уреждат от правото на държавата, на която всяко от лицата е гражданин към момента на сключването на брака. Формата на брака се урежда от правото на държавата, в която той се сключва. Недействителността на брака се урежда от правото, по което е бил сключен в съответствие с горепосочените стълкновителни норми.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Законът за международното частно право и процес не съдържа никакви специални разпоредби по отношение на фактическо съпружеско съжителство. Като се има предвид обаче, че последиците от фактическото съпружеско съжителство са същите като последиците от брака, може да се счита, че разпоредбите, уреждащи брака, са приложими така също за фактическото съпружеско съжителство.

При фактическото съпружеско съжителство имуществените отношения между двете лица се уреждат от правото на държавата, на която са граждани. Когато лицата имат различно гражданство, тогава се прилага правото на държавата по тяхното общо местопребиваване. При фактическото съпружеско съжителство договорните имуществени отношения между лицата се уреждат от правото, приложимо към техните имуществени отношения към момента на сключването на договора.

Законът за международното частно право и процес не съдържа никакви специални разпоредби относно регистрираните еднополови партньорства и условията за тях. Като се има предвид обаче, че последиците от еднополовите партньорства са същите като тези от брака, съответно може да се прилагат стълкновителните норми, приложими към брака.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Разводът се урежда от правото на държавата, на която са граждани и двамата съпрузи към момента на подаване на молбата за развод. Когато съпрузите са граждани на различни държави към момента на подаване на молбата за развод, към развода кумулативно се прилагат правните разпоредби на държавите, на които те са граждани. Когато разводът не може да бъде допуснат въз основа на горните правила, разводът се урежда от словенското право, ако единият от съпрузите е бил с постоянно местопребиваване в Република Словения към момента на подаване на молбата за развод. Когато единият от съпрузите е словенски гражданин, но няма постоянно местопребиваване в Словения и разводът не може да бъде допуснат въз основа на горните правила, тогава разводът се урежда от словенското право.

Законът за международното частно право и процес не съдържа никакви специални разпоредби, касаещи прекратяването на еднополови партньорства. Като се има предвид обаче, че последиците от еднополовото партньорство са същите като тези от брака, съответно може да се прилагат стълкновителните норми, приложими към развода.

3.5.4 Задължения за издръжка

Отношенията между родители и деца се уреждат от правото на държавата, на която са граждани. Когато родителите и децата са граждани на различни държави, тогава е приложимо правото на държавата по тяхното общо постоянно местопребиваване. Когато родителите и децата са граждани на различни държави и нямат постоянно местопребиваване в една и съща държава, тогава се прилага правото на държавата, на която детето е гражданин.

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

Режимите на лични и имуществени отношения между съпрузи се уреждат от правото на държавата, на която и двамата са граждани. Когато съпрузите са граждани на различни държави, тогава се прилага правото на държавата по тяхното постоянно местопребиваване. Когато съпрузите имат различно гражданство и нямат постоянно местопребиваване в една и съща държава, тогава се прилага правото на държавата по тяхното последно общо местопребиваване. Когато приложимото право не може да бъде установено според тези норми, тогава се прилага правото, с което правоотношението има най-тясна връзка.

Режимите на договорните имуществени отношения между съпрузите се уреждат от правото на държавата, което е уреждало техните лични и имуществени отношения към момента на сключването на договора. Когато това право предвижда, че съпрузите може да избират правото, което да урежда договора относно техните имуществени отношения, тогава се прилага избраното от тях право.

Когато бракът бъде обявен за недействителен или бъде унищожен, същите стълкновителни норми, приложими към режима на лични и имуществени отношения между съпрузите, се прилагат и към режима на лични и имуществени отношения в съответния случай.

3.7 Завещания и наследяване

Наследяването се урежда от правото на държавата, на която починалият е бил гражданин към момента на настъпване на смъртта. Завещателната дееспособност се урежда от правото на държавата, на която завещателят е бил гражданин към момента на съставянето на завещанието.

Формата на завещанието е действителна, ако се счита за действителна според една от следните правни системи: правото на държавата, в която е съставено завещанието; правото на държавата, на която е бил гражданин завещателят към момента на съставянето или към момента на настъпване на смъртта; правото на държавата по постоянното местопребиваване на завещателя към момента на съставянето или към момента на настъпване на смъртта; словенското право или правото на държавата, в която се намира недвижимата вещ, ако става въпрос за недвижимо имущество.

Формата на отмяна на завещание е действителна, ако се счита за действителна по някое право, според което съставянето на завещанието би било действително, както е обяснено.

3.8 Недвижимо имущество

По отношение на правото на собственост и другите вещни права се прилага правото на държавата, в която се намира вещта. По отношение на правото на собственост върху превозвани вещи се прилага правото на държавата на местоназначението. По отношение на правото на собственост върху транспортни средства, се прилага правото на държавата, в която се намират въпросните транспортни средства, освен ако в словенското право е предвидено друго.

3.9 Несъстоятелност

Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност се прилага пряко в Словения по отношение на въпросите, попадащи в рамките на неговото приложно поле и засягащи държавите — членки на ЕС. Когато посоченият регламент не се прилага, приложимото право е словенското национално право, а именно Законът за финансовите операции, производствата по несъстоятелност и принудителната ликвидация (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; наричан за краткост ZFPPIPP, UL RS, ZFPPIPP-UPB7, № 63/2013).

В посочения закон главата, озаглавена „Производства по несъстоятелност с международен елемент“, съдържа общи правила по отношение на производствата по несъстоятелност с международен елемент, урежда достъпа на кредитори и управители от чужда държава до национален съд и урежда сътрудничеството със съдилища и управители от чужда държава. Посоченият закон урежда също така признаването на производства по несъстоятелност, образувани в друга държава, временните мерки и паралелни производства по несъстоятелност, както и правото, приложимо към последиците от производството по несъстоятелност.

Национален съд, който е компетентен по националните производства по несъстоятелност, може да се произнася по признаването на производство, образувано в друга държава, и сътрудничеството с чуждестранни съдилища. Местните национални съдилища, които са компетентни да разглеждат национални производства по несъстоятелност, са: 1. когато длъжник, който е местно юридическо лице или едноличен търговец, е установен в Република Словения: съдът на територията, на която е установен длъжникът; 2. когато длъжник, който е чуждестранно лице, има клон в Република Словения: съдът, в чийто район се намира седалището на клона; 3. в други случаи: Люблянският окръжен съд (Okrožno sodišče v Ljubljani).

Общото правило по отношение на правото, уреждащо правните последици от производството по несъстоятелност, е, че се прилага правото на държавата, в която се води производството, освен ако в даден конкретен случай правото предвижда друго. В Закона за финансовите операции, производствата по несъстоятелност и принудителната ликвидация са предвидени норми, уреждащи договорите, които се отнасят до използването на придобити недвижими имоти, като се прилага правото на държавата, в която се намира недвижимият имот. Прилагат се специални норми за правото, приложимо към права, вписвани в даден регистър (правото на държавата, чиято отговорност е воденето на регистъра), за приложимото право към платежни системи и финансови пазари (правото на държавата, което се прилага към тези платежни системи/финансови пазари), за приложимото право към компенсаторни (офсетни) договори и договори за обратно изкупуване и за правото, приложимо към трудовите договори.

Последна актуализация: 16/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Кое право ще се прилага? - Швеция

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

В Швеция международното частно право е само отчасти кодифицирано и представлява съчетание от законодателни актове и съдебна практика. По-голямата част от законодателните актове целят привеждането в действие на международни конвенции, по които Швеция е страна. Основното законодателство е следното:

Брак и деца

Глава 3, членове 4 и 6 от Закона за някои международни правоотношения във връзка с брака и настойничеството (*Lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*, известен също така с шведското съкращение „IÄL“),

членове 9, 12 и 13 от Наредбата за някои международни правоотношения във връзка с брака, осиновяването и настойничеството (*Förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*, „NÄF“),

член 2 от Закона за международните правоотношения във връзка с осиновяването (*Lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption*, „IAL“),

членове 2, 3 и 6 от Закона за международните аспекти във връзка с бащинството (*Lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor*, „IFL“),

членове 3—5 от Закона за някои международни аспекти във връзка с имуществените отношения между съпрузи или съжителстващи лица (*Lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden*, „LIMF“),

член 1 от Закона за Хагската конвенция от 1996 г. (*Lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention*) и членове 15—22 от същата Хагска конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата от 1996 г.,

член 15 от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка и Хагския протокол от 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка.

Наследство

Членове 20—38 от Регламент (ЕО) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

Договори и покупки

Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения (Рим I),

членове 79—87 от Закона за менителниците (*Växellagen 1932:130*),

членове 58—65 от Закона за чековете (*Checklagen 1932:131*),

Закон за приложимото право при продажби на стоки (*Lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*, „IKL“),

членове 25а, 31а и 42а от Закона за участието на работещите в управлението на предприятието (*Lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet*, „MBL“),

Закон за приложимото право при някои застрахователни договори (*Lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*),

глава 13, член 4 и глава 14, член 2 от Кодекса за корабоплаването (*Sjölagen 1994:1009*),

член 14 от Закона за договорните условия при потребителски правоотношения (*Lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*),

глава 1, член 4 от Закона за защита на потребителите по отношение на договори за разпределено във времето ползване на собственост или

дългосрочни ваканционни продукти (*Lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*),

глава 3, член 14, от Закона за договорите от разстояние и продажбата по домовете (*Lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*),

член 48 от Закона за продажбите на потребителски стоки (*Konsumentköplagen 1990:932*).

Обезщетение за вреди

Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II),

членове 8, 14 и 38 от Закона за вредите от пътнотранспортни произшествия (*Trafikskadelagen 1975:1410*),

член 1 от Закона във връзка с Конвенцията от 9 февруари 1972 г. между Швеция и Норвегия относно пашата на северния елен (*Lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*),

член 1 от Закона във връзка с Конвенцията за опазване на околната среда от 19 февруари 1974 г. между Дания, Финландия, Норвегия и Швеция (*Lagen (1974:268) med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*).

Право в областта на несъстоятелността

Членове 4, 8—11, 14, 15, 28 и 43 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност („Регламент относно несъстоятелността“) (Европейският парламент и Съветът са приели изменен регламент, който предстои да влезе в сила през лятото на 2015 г.),

членове 1, 3 и 5—8 от Закона за определяне на правилата, уреждащи обявяването на несъстоятелност по отношение на имущество в Дания, Финландия, Исландия или Норвегия (*Lag (1934:67) med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*),

членове 1, 4—9 и 13 от Закона относно последиците от обявяването на несъстоятелност в Дания, Финландия, Исландия или Норвегия (*Lag (1934:68) om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*),

членове 1, 3—8 и 12 от Закона относно обявяването на несъстоятелност по отношение на имущество в друга скандинавска държава (*Lag (1981:6) om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*),

членове 1, 4—9, 13 и 14 от Закона за последиците от обявяването на несъстоятелност в друга скандинавска държава (*Lag (1981:7) om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*).

1.2 Многостранни международни конвенции

Швеция е страна по следните многостранни международни конвенции, които съдържат правни норми, определящи приложимото право. В Швеция се прилага „дуалистичен“ подход към международните договори, което означава, че многостранните конвенции трябва да бъдат включени така също в шведското вътрешно право: вж. по-горе.

Обществото на народите

Конвенция от 1930 г. относно уреждането на някои правни спорове във връзка с менителниците и записите на заповед,

Конвенция от 1931 г. относно уреждането на някои правни спорове във връзка с чековете.

Хагска конференция по международно частно право

Конвенция от 1955 г. за приложимото право при международна продажба на стоки,

Конвенция от 1961 г. относно стълкновение на закони в областта на формата на завещателните разпореждания,

Конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата,

Хагски протокол от 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка.

Европейски съюз

Конвенцията от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения (Регламент „Рим I“ заменя Конвенцията по отношение на договорите, сключени след 17 декември 2009 г.).

Конвенции на скандинавските държави

Конвенция от 1931 г. между Дания, Финландия, Исландия, Норвегия и Швеция за определяне на нормите на международното частно право във връзка с брака, осиновяването и настойничеството (последно изменена с конвенция за изменение от 2006 г.),

Конвенция от 1933 г. между Швеция, Дания, Финландия, Исландия и Норвегия относно несъстоятелността („Конвенцията на скандинавските държави относно несъстоятелността“),

Конвенция от 1934 г. между Дания, Финландия, Исландия, Норвегия и Швеция относно наследяването, завещанията и разпореждането с имущество (последно изменена с конвенция за изменение от 2012 г.),

Конвенция за опазване на околната среда от 1974 г. между Дания, Финландия, Норвегия и Швеция.

1.3 Основни двустранни конвенции

Конвенция от 1972 г. между Швеция и Норвегия относно пашата на северния елен (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*).

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Шведското право не съдържа норма, изискваща от съда да прилага служебно чуждо право. Този въпрос е разгледан главно в съдебната практика, като явно е налице разграничение между производства по въпроси, които страните биха могли да уредят извънсъдебно (*dispositiva mål*), и производства по въпроси, които може да се решат само от съда (*indispositiva mål*). По граждански дела, при които страните имат право да уредят въпроса помежду си, чуждото право изглежда може да се приложи само ако една от страните се позове на него. Съществуват много дела с ясен чуждестранен елемент, по които безусловно е прилагано шведското право, тъй като никоя от страните не се е позовала на чуждото право. В производства, при които не е възможно извънсъдебно уреждане, от друга страна, включващи установяването на бащинство например, има случаи, в които съдилищата служебно са прилагали чуждо право.

2.2 Препращане

Доктрината за препращане не се приема като общо правило в шведското международно частно право. Предвидено е обаче изключение в член 79, параграф 2 от Закона за менителниците и в член 58, параграф 2 от Закона за чековете, що се отнася до способността на чуждестранни граждани да сключват сделки, включващи менителници и чекове. Причината за това е, че тези разпоредби са основани на международни конвенции. В член 9, параграф 2 от Закона за последиците от обявяване на несъстоятелност в друга скандинавска държава е предвидено друго изключение. Накрая, що се отнася до действителността на брака от гледна точка на формата, препращането се признава в член 1, параграф 7 от Закона за някои международни правоотношения във връзка с брака и настойчивостта.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привързка)

В шведското международно частно право няма обща норма по отношение на последиците от промяна на критерия за привързване: този въпрос се урежда специално във всеки отделен законодателен акт. Например в член 4, параграф 1 от Закона за някои международни аспекти във връзка с имуществените отношения между съпрузи или съжителстващи лица се казва, че „[а]ко приложимото право не е определено по споразумение, то приложимото право е правото на държавата по обичайното местопребиваване (*hemvist*) на съпрузите, когато са сключили брака“, а член 4, параграф 2 от Закона гласи, че „[а]ко и двамата съпрузи впоследствие са установили обичайното си местопребиваване в друга държава и са живели там в продължение на най-малко две години, тогава се прилага правото на тази държава“.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Общ принцип на шведското международно частно право е, че разпоредба на чуждо право не трябва да се прилага, ако прилагането ѝ би било очевидно несъвместимо с основите на правната система в тази държавата. Разпоредби в тази връзка са предвидени в голяма част от нормативните актове в областта на международното частно право, но не следва да се правят заключения, че за ограничение от съображения за обществен ред е необходимо законово основание. Налице са много малко съдебни решения, в които е установено, че чуждото право не може да се приложи по съображения, свързани с обществения ред.

Определянето на това кои норми от шведското законодателство съдържат международни задължения обикновено е правомощие на съдебната власт.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Ако съдът прецени, че е приложимо чуждо право и съдът не е запознат с материалните разпоредби на чуждестранната правна система, тогава той има две възможности. Той или извършва сам проучване, или иска от дадена страна да представи необходимата информация. Изборът на алтернатива зависи от това коя алтернатива е по-целесъобразна. Ако съдът реши сам да проучи въпроса, той може да получи съдействие от Министерството на правосъдието. Като цяло съдът играе по-активна роля в производства, които могат да завършат само с решение на съда (вж. по-горе); в производства, в които страните могат сами да уредят въпроса помежду си, съдът може до голяма степен да остави проучването на страните.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Швеция е страна по Римската конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения. В някои области се прилагат други правни норми. Регламент „Рим I“ заменя Конвенцията по отношение на договори, сключени след 17 декември 2009 г.

Продажбата на стоки се урежда от Закона за приложимото право при продажби на стоки, които транспонира във вътрешното право Хагската конвенция от 1955 г. за приложимото право при международна продажба на стоки. Законът има предимство пред нормите в Регламент „Рим I“. Той обаче не обхваща потребителските договори. Според член 3 купувачът и продавачът имат право да определят по споразумение приложимото право. В член 4 се казва, че ако страните не са избрали приложимото право, тогава се прилага правото на държавата по обичайното местопребиваване на продавача. Съществуват изключения от това правило, ако продавачът е приел поръчката в държавата по обичайното местопребиваване на купувача, както и за покупки на борса или чрез търг.

Съществува друго изключение от правилата на Регламент „Рим I“ по отношение на някои **потребителски договори**. Специални норми, целящи защитата на потребителите от клаузи за избор на право са предвидени в член 48 от Закона за продажбите на потребителски стоки, член 14 от Закона за договорните условия при потребителски правоотношения, глава 1, член 4 от Закона за защита на потребителите по отношение на договори за разпределено във времето ползване на собственост или дългосрочни ваканционни продукти и глава 3, член 14 от Закона за договорите от разстояние и продажбата по домовете. Те предвиждат при определени обстоятелства да се прилага правото на държава от ЕИП, ако то предлага по-добра защита за потребителя.

В членове 79—87 от Закона за менителниците и в членове 58—65 от Закона за чековете са предвидени специфични норми за **менителници и чекове**. Те се основават на Женевската конвенция от 1930 г. за уреждане на някои конфликти на правни норми във връзка с менителници и записи на заповед и Женевската конвенция от 1931 г. относно уреждането на някои конфликти на правни норми във връзка с чекове.

Някои **застрахователни договори за отговорност** са уредени от Закона за приложимото право при някои застрахователни договори.

3.2 Извъндоговорни задължения

Въпросът с приложимото право към извъндоговорни задължения е уреден от Регламент „Рим II“.

3.3 Правно положение на субекта и неговите аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Традиционно в шведското международно частно право критерият за привързване с решаващо значение за установяване на правното положение на физическото лице е гражданството. В днешно време обаче има толкова много случаи, в които гражданството трябва да отстъпи на обичайното местопребиваване като основен критерий за привързване, че е съмнително дали все още може да се говори за един единствен основен критерий

за привързване по отношение на правното положение на физическото лице. В шведското международно частно право под „правно положение на физическото лице“ се разбират най-вече въпросите, свързани с, дееспособността и името.

Съгласно глава 1, член 1 от Закона за някои международни правоотношения във връзка с брака и настояничеството **дееспособността за сключване на брак** пред шведски орган по принцип се установява по шведското право, ако някоя от страните е шведски гражданин или има обичайно местопребиваване в Швеция. В рамките на скандинавските държави подобни норми се прилагат според член 1 от Наредбата за някои международни правоотношения във връзка с брака, осиновяването и настояничеството.

По отношение на **настояничеството и попечителството са предвидени специални норми** в глави 4 и 5 от Закона за някои международни правоотношения във връзка с брака и настояничеството и в членове 14—21а от Наредбата за някои международни правоотношения във връзка с брака, осиновяването и настояничеството.

Що се отнася до въпроса за приложимото право към **дееспособността за сключване на договори**, частичен отговор е даден в член 13 от Регламент „Рим I“. Дееспособността за сключване на сделки, включващи менителници или чекове, е уредена от специалните норми в член 79 от Закона за менителниците и в член 58 от Закона за чековете.

В глава 11, член 3 от Кодекса на съдопроизводството (*rättegångsbalken*) е предвидена специална норма относно **дееспособността на лицата да съдят и да бъдат съдени**, в която е установено, че чуждестранен гражданин, който в собствената си държава не може да води съдебно производство, може все пак да има право на това в Швеция, ако той е дееспособен по шведското право.

В шведското международно частно право се счита, че **въпросите за името** спадат към правото по правното положение на физическото лице. Това означава например, че приемането от страна на единия съпруг на името на другия не се квалифицира като въпрос от правното действие на брака в личната сфера. Съгласно член 50 от Закона за личните имена (*namnlagen*, 1982:670) той не се прилага за шведски граждани, които имат обичайно местопребиваване в Дания, Норвегия или Финландия; може да се направи заключение *a contrario*, че той се прилага за шведски граждани навсякъде другаде. В член 51 се казва, че законът се прилага също така за чуждестранни граждани с обичайно местопребиваване в Швеция.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

В шведското материално право не се прави разлика между **законнородени и незаконнородени деца** и в шведското международно частно право няма конкретни стълкновителни норми за определяне дали дадено дете следва да се счита за родено в или извън брака или дали дадено дете може впоследствие да бъде припознато.

Що се отнася до приложимото право по отношение на установяването на **бащинство**, съществуват различни норми относно презумпцията за бащинство и за установяването на бащинство от съда. Презумпцията за бащинство е уредена от член 2 от Закона за международните аспекти във връзка с бащинството. Според него мъж, който е или е бил женен за майката на детето, се счита за баща на детето, ако това произтича от правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето при раждането му, или ако според това право никой не е считан за баща, ако това произтича от правото на държавата, на която детето е станало гражданин при раждането му. Ако обаче обичайното местопребиваване на детето при раждането му е Швеция, въпросът винаги се решава по шведското право. Ако бащинството трябва да бъде установено от съда, съдът прилага правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето към момента на постановяване на съдебното решение на първа инстанция. Според член 2, параграф 1 от Закона за международните правоотношения във връзка с осиновяването шведски съд, който разглежда заявление за **осиновяване**, трябва да прилага шведското право. В член 2, параграф 2 предвижда обаче, че ако заявлението се отнася до дете под 18-годишна възраст, съдът трябва да отчете дали заявителят или детето е свързан/о с чужда държава чрез гражданство, обичайно местопребиваване или по друг начин и дали може да се очаква, че това ще създаде трудности за детето, ако осиновяването не бъде признато в тази държава.

Що се отнася до правните последици от осиновяването, когато чуждестранна заповед за осиновяване е валидна в Швеция, осиновеното дете се счита за дете на осиновителя в шведски брак за целите на упражняването на родителските права, настояничеството и издръжката. В случай на наследяване обаче правото изисква равно третиране на осиновените деца и собствените деца на осиновителя само ако осиновяването е извършено в Швеция. Ако осиновяването е извършено в чужбина, правото на осиновеното дете да наследява се определя в съответствие с правото, което обичайно урежда правото на наследяване, т.е. правото на държавата, на която е гражданин.

Въпросът с приложимото право към **издръжката за деца** е уреден от Хагския протокол от 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка. Общата норма е, че задълженията за издръжка се уреждат от правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето. Ако детето не може да получи издръжка от страната, която е задължена да я предоставя съгласно това право, правото, което трябва да се приложи е правото на държавата, в която се намира съдът. Ако детето не може да получи издръжка от страната, която е задължена да я предостави съгласно едното или другото право, и двете страни са граждани на една и съща държава, тогава приложимо е правото на тази държава.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

Що се отнася до **дееспособността за сключване на брак**, вж. точка 3.3 по-горе. Общата норма е, че бракът се счита за действителен от гледна точка на формата, ако е действителен в държавата, в която е сключен (глава 1, член 7 от Закона за някои международни правоотношения във връзка с брака и настояничеството).

Правните последици от брака може да бъдат разделени на две основни категории: последици в личната сфера и последици, свързани с имуществените отношения между съпрузите (вж. точка 3.6 по-долу). Основната последица от брака от лична гледна точка се състои в това, че съпрузите имат взаимно задължение да се издръжат един друг. Според шведското международно частно право въпросите, касаещи правото на съпрузите да се наследяват, придобиването на името на другия съпруг или задължението им да издръжат децата на другия съпруг не се считат за правни последици от брака и приложимото право се определя от стълкновителните норми, уреждащи наследяването, личните имена и т.н.

Въпросът относно приложимото право към **издръжката на съпруг** е уреден от Хагския протокол от 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка. Общата норма е, че задълженията за издръжка се уреждат от правото на държавата по обичайно местопребиваване на страната, която има задължение за предоставяне на издръжка. Ако някой от съпрузите се противопостави на прилагането на това право и правото на друга държава има по-тясна връзка с брака (по-специално правото на държавата, в която най-скоро са имали общо обичайно местопребиваване), тогава се прилага правото на въпросната друга държава.

По отношение на въпросите, свързани с **развода**, според глава 3, член 4, параграф 1 от Закона за някои международни правоотношения във връзка с брака и настояничеството шведските съдилища трябва да прилагат шведското право. Член 4, параграф 2 предвижда изключение, ако и двамата съпрузи са чуждестранни граждани и нито един от тях не е имал обичайно местопребиваване в Швеция в продължение на поне една година.

В шведското материално право не са предвидени правните институти на **законна раздяла** или **унищожаване на брака** и няма общоприложими стълкновителни норми, които може да се прилагат в такива случаи. Що се отнася до скандинавските държави, в член 9 от Наредбата за някои международни правоотношения във връзка с брака, осиновяването и настойничеството се посочва, че в случаи на законна раздяла съдът прилага собственото си право.

3.6 Режими на имуществени отношения

Приложимото право към имуществените отношения на съпрузи е уредено от Закона за някои международни аспекти във връзка с имуществените отношения между съпрузи или съжителстващи лица. Според член 3 от Закона се допуска съпрузите или двойки, планиращи брак, да сключат писмено споразумение, при условие че техният режим на имуществени отношения между съпрузи ще бъде уреждан от правото на държавата по обичайно местопребиваване на единия от тях или на която единият от тях е гражданин към момента на сключване на споразумението.

Ако съпрузите не са сключили действително споразумение за избор на право, в член 4 от Закона е предвидено, че приложимото право е правото на държавата по тяхното обичайно местопребиваване след брака. Ако впоследствие и двамата съпрузи имат обичайно местопребиваване в друга държава и живеят там в продължение на поне две години, тогава се прилага правото на тази държава. Ако обаче и двамата съпрузи вече са имали обичайно местопребиваване в тази държава по време на брака или ако и двамата са граждани на тази държава, правото на тази държава ще се прилага, считано от момента, в който са установили обичайното си местопребиваване в нея.

В член 5 от Закона се предвижда, че споразумението за избор на право е действително, ако отговаря на приложимото право към имуществото на съпрузите, когато се извършва сделката. Ако споразумението за избор на право е сключено преди сключването на брака, то е действително, ако отговаря на правото, което става приложимо, когато съпрузите сключат брак. Споразумението за избор на право е действително от гледна точка на формата, ако отговаря на изискванията за форма според правото на държавата, в която е сключен или в която е обичайното местопребиваване на съпрузите.

По отношение на дела в скандинавските държави са установени специални правила в Наредбата за някои международни правоотношения във връзка с брака, осиновяването и настойничеството.

3.7 Завещания и наследяване

Въпросът със стълкновението на законите по отношение на завещанията и наследствата е уреден от Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

Стълкновителните норми в Регламента са приложими, независимо дали международната връзка е с друга държава членка или с всяка друга държава.

По отношение на действителността на завещанията от гледна точка на формата са предвидени обаче специални разпоредби в глава 2, член 3 от Закона за наследяването и международните ситуации (*Lagen (2015: 417) om arv i internationella situationer*), с който във вътрешното право се транспонира Хагската конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджения. Дадено завещание се счита за действително по отношение на формата, ако отговаря на правото по мястото, на което завещателят го е съставил, или в противен случай по обичайното местопребиваване на завещателя, или на държавата, на която завещателят е гражданин или към момента на съставяне на завещанието, или към момента на смъртта. Разпореджане, което се отнася до недвижими вещи, е действително от гледна точка на формата, ако отговаря на правото по мястото, на което се намира вещта. Същото правило се прилага по отношение на отмяната на завещания. Отмяната е действителна също така, ако отговаря на някой от законите, според чиито условия завещанието е било действително от гледна точка на формата.

3.8 Недвижимо имущество

Във вещното право има стълкновителни норми само за някои случаи, касаещи кораби и въздухоплавателни средства, финансови инструменти и незаконно изнесени паметници на културата, както и за някои ситуации, уредени с Конвенцията на скандинавските държави относно несъстоятелността и Регламента относно несъстоятелността.

Във вещното право последиците от дадено придобиване или ипотека върху движима или недвижима вещь например следва да се определят в съответствие с правото на държавата по местонахождението на вещта към момента на придобиването или учредяването на ипотеката. Това право определя всички вещни права по същество, как възниква и се погасява вещното право, какви изисквания може да има по отношение на формата и какви права дава вещното право срещу трети лица.

Що се отнася до чужди обезпечителни права, в съдебната практика е установено, че ако към момента на възникване на обезпечително право продавачът е знаел, че вещта ще бъде отнесена в Швеция и обезпечителното право не е действително в Швеция, вместо него продавачът е трябвало да получи обезпечение, което би отговорило на изискванията на шведското право. В допълнение чуждото обезпечително право не трябва да поражда правни последици, ако е изминал определен период от време след донасянето на вещта в Швеция. Приема се, че чуждестранният кредитор е имал време или да получи ново обезпечение, или да събере дълга.

3.9 Несъстоятелност

По отношение на несъстоятелност, обявена в Швеция, е приложимо шведското право както към самото производство, така и към други въпроси, свързани с несъстоятелността, като условията за образуването на производството.

По дела, включващи друга скандинавска държава, са предвидени специални норми за определяне на приложимото право, които се основават на Конвенцията на скандинавските държави относно несъстоятелността от 1933 г. и които са транспонирани в шведското право със законодателен акт, издаден през 1981 г. Що се отнася до Финландия обаче, се прилага Регламентът относно несъстоятелността (вж. по-долу); а по отношение на Исландия нормите са предвидени в по-стар законодателен акт от 1934 г. Общата норма според Конвенцията на скандинавските държави относно несъстоятелността е, че производство по несъстоятелност в договаряща се държава може да включва принадлежащи на длъжника вещи, които се намират в друга договаряща се държава. Въпроси като правото на длъжника на контрол върху неговите или нейните вещи и какво трябва да бъде включено в масата на несъстоятелността обикновено се уреждат от правото на държавата, в която се води производството по несъстоятелност. В Регламента относно несъстоятелността са предвидени специални правила за дела, включващи други държави — членки на ЕС.

Последна актуализация: 13/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.